

ПОЛИТИКИН

450

Шведска 28.00 SEK,
USA 3.50 USD,
Македонија 65.00 ДЕН,
БиХ 2.00 KM,
Црна Гора 1.00 EUR

ISSN 0032-339-x

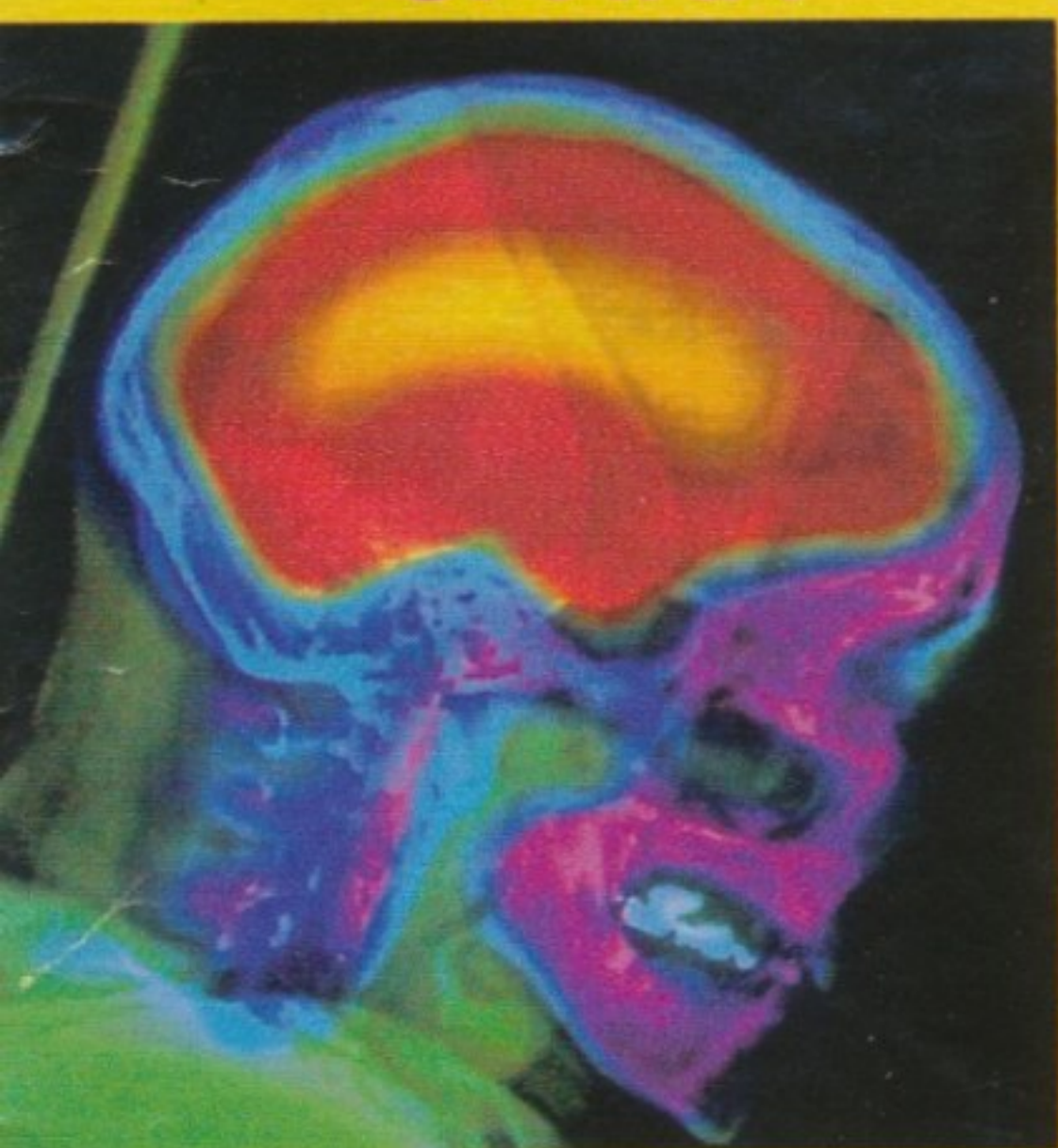

ЗАБАВНИК

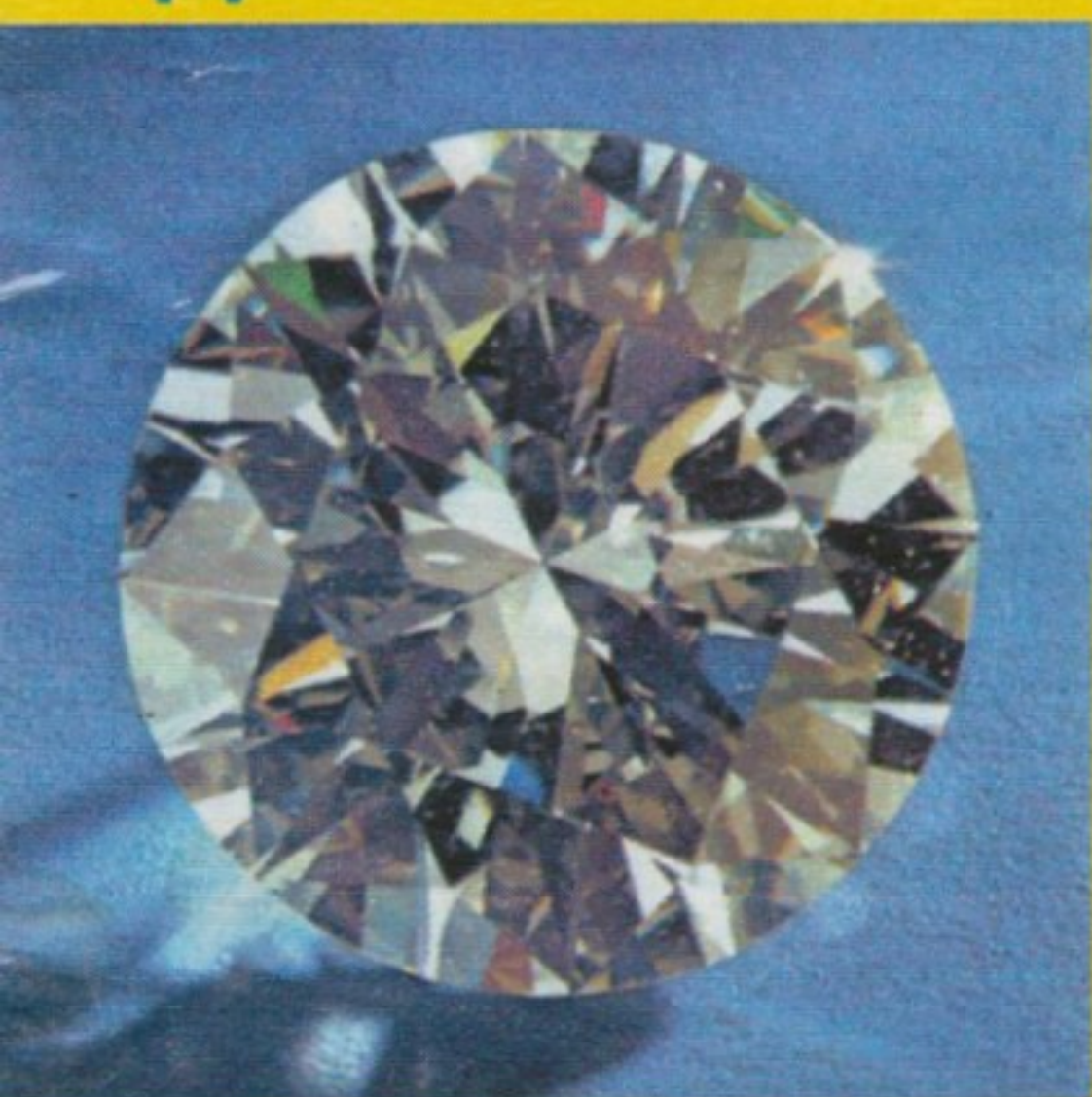

1. 2. 2002. • ИЗЛАЗИ ПЕТКОМ • ГОДИНА LXIV • ЦЕНА 40 ДИНАРА • БРОЈ 2608

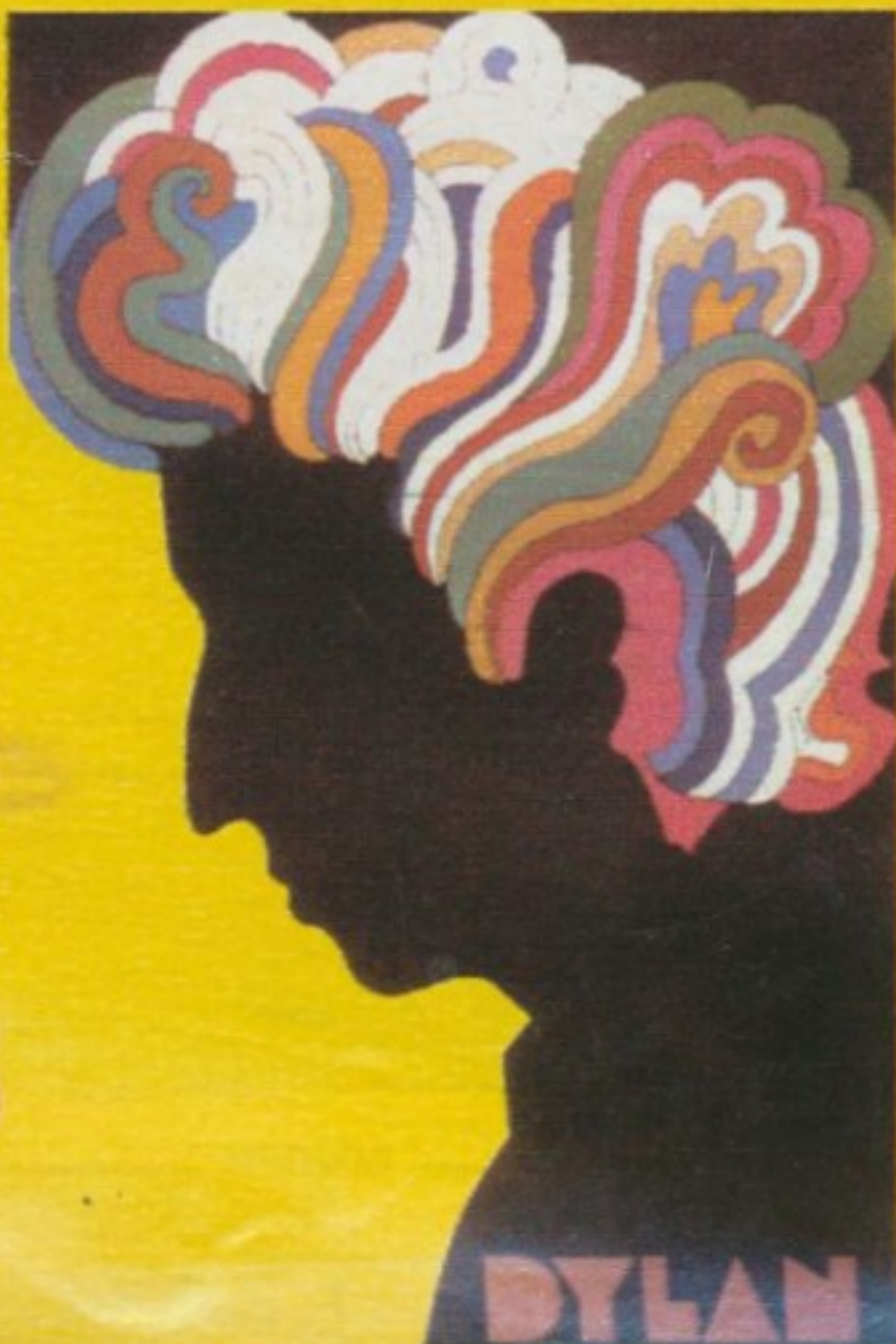
100 ГОДИНА
РЕНДГЕНСКИХ
ЗРАКА

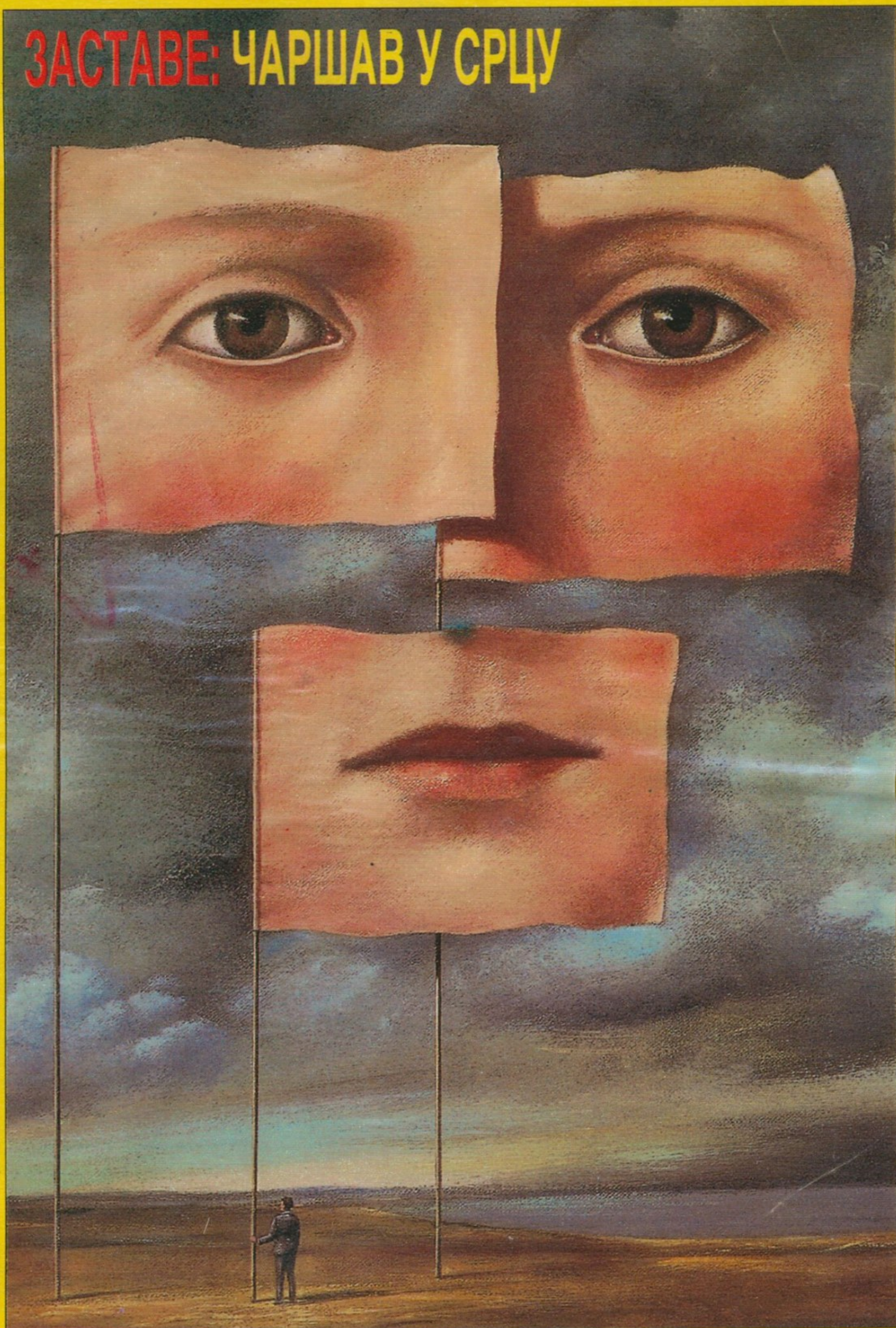
ПРИЧА О
ДИЈАМАНТУ

Забавников КВИЗ

ЗАСТАВЕ: ЧАРШАВ У СРЦУ

За све од 7 до 107

**КОНТРАБАС ОД
РЕЗЕРВОАРА
ЗА БЕНЗИН
КАО И РАЗНЕ
ДРУГЕ
МУЗИЧКЕ
ИНСТРУ-
МЕНТЕ**

НАПРАВИО
ЈЕ МУЗИЧАР
БИЛ
МИЛБРОД
ОД
ДЕЛОВА
СВОГ
АУТОМО-
БИЛА.

„АУТОПАРК”-ПАРКИРАЊЕ КОЛА ПО БОЖИ

УМЕТНИЧКИ ЈЕ ПРОЈЕКАТ И СОЦИЈАЛНИ
ЕКСПЕРИМЕНТ У КОМЕ ЈЕ УЧЕСТВОВАЛО
3500 СТУДЕНАТА САУТ ВЕСТЕРН КОЛЕѢА
ИЗ ЧАЛА ВИСТЕ.

**Искривљени ексер
за срећу**

ОПЕРСКИ ПЕВАЧ ЛУЧАНО
ПАВАРОТИ УВЕК СА СОБОМ
НОСИ КАДА НЕГДЕ НА-
СТУПА.

ЈЕСТЕ ли већ чули да...

●●●само неколико часова
пошто се на тржишту појавио
нови „Мајкрософтов“ опера-
тивни систем „Windows XP“
(наводно потпуно заштићен),
на илегалном тржишту појави-
ла се „гусарска“ верзија овог
програма ■

●●●тениска лоптица ме-
ња се током меча на сва-
ких седам гемова ■

●●●током своје тринае-
стогодишње каријере у
NBA лиги, Мајкл Џордан је
26 пута у последњим мину-
тима решавао утакмицу у
корист тима за који је
играо. ■

●●●амерички редитељ
Џорџ Лукас снимио је 1977.
године најпре четврти део
филмске свемирске саге
„Ратови звезда“, а затим пе-
ти и шести. Пре две године
снимљен је први део, а у мају
ће бити премијера другог де-
ла. Радња филма снимљеног
пре готово четврт века („Им-
перија узвраћа ударац“) де-
шава се, дакле, после оне
која је на велико платно пре-
нета пре две године ■

●●●уста здравог човека
настањује више од осам-
десет врста различитих
микроорганизама ■

●●●Хјустон је град најдеб-
љих Американаца, кажу ис-
траживања. На листи несла-
вно дебелих налазе се редом и
Чикаго, Детроит, Филаделфи-
ја и Далас. У овим градовима
људи највише једу и најмање

се крећу, упозоравају струч-
њаци. Становници Филадел-
фије после неколико година
provedених на првом месту,
2001. спустили су се на четвр-
то, захваљујући нападној кам-
пањи која је гојазне свако-
дневно упозоравала на опа-
сност којој се излажу ако не
промене начин живота ■

●●●највећи наталитет у
Европској заједници бе-
лежи Ирска са просечно
14 беба на хиљаду ста-
новника, а најмањи Ита-
лија, са 9 беба на хиља-
ду становника ■

DIK
BROWNE

ХОГАР СТРАШНИ

ПОДПИСНИК
ЗАБАВНИК

1. 2. 2002.

Брушење дијаманата

КАКО УКРОТИТИ

РОСУ ДУГИНИХ БОЈА

Тешко је с потпуном поузданошћу рећи шта је старије: да ли су Грци прво дијамант назвали адамас (што значи непобедив) или се то догодило после 323. године пре наше ере када је он, дијамант, победио дотад непобедивог војсковођу Александра Македонског. Наиме, по легенди, Александар је у свом незадрживом походу стигао и до Индије. Изражавајући покорност таквој сили, Брамани – иначе први брусачи дијаманата у историји – великом освајачу су подарили круну у којој су дијаманти тако преламали светлост да му је она, након

четири

Тајна добијања брилијанта, највреднијег производа дијаманта, строже је чувана и од најстрожих војних и свемирских загонетки и данас је у власништву само две нације на свету, руске и јеврејске. Њен делић, само за „Забавник“, открива Лука Стојанац, једини странац коме су Руси поверили, такође део, те готово недокучиве тајне

двогодишњих јаких главобоља и мигрена и упркос саветницима који су га молили да се одрекне блиставог поклона, уништила мозак. Био је то крај једног војничког и

државничког сна, али и почетак сневања многих да се помогну најдрагоценијег камена на свету. Ништа мањег онда него данас.

Као и све лепе и вредне

ствари, и прича о дијаманту сеже у дубоку прошлост. Баш као што је и настао на дубини од 400 километара у Земљиној утроби, под притиском од 65.000 до 70.000 атмосфера и при температури од око 3000 Целзијусових степени. Из те дубине је, вели наука, изронио приликом тектонских поремећаја. Без обзира што су неки народи веровали да им је дијамант донела роса или киша у време дуге, и они су сматрали да је неуништив, што је и наука касније потврдила. Римски легионари, рецимо, носили су га небру-

ПОДПИСНИК
ЗАБАВНИК

1. 2. 2002.

Цепање дијаманта, један од мноштва поступака у процесу добијања брилијанта

шеног у прстену или као амајлију око врата кад год су кретали у рат, а владари су с њим и спавали верујући да их то чини непобедивим. Наравно, тако дуга повест врви од мноштва скаски везаних за дијаманте, посебно ако се зна да су они врх материјалне пирамиде света и да су однедавно главни банкарски хипотекарни полог и да светске финансије заправо леже на дијамантској подлози.

О томе шта данас значи дијамант, односно брилијант, његов највреднији производ, и како се до њега долази, у тексту који следи говори Лука Стојанац, потпредседник Југословенског гемолошког друштва и један од ретких драгуљара у свету који је успео да недавно у Сибиру проведе четири године, где је Русима преносио вештине познатих златара, а они њему тајне брушења дијаманата. Дакле, овако.

Четири услова

Данас је дијаманата све мање у природи. Некад богата налазишта, попут Индије и Бразила, умногоме су исцрпљена. Највише их има у Аустралији, чак 33 одсто целокупних светских резерви, али су они много мање вредности. У Европи их нема, али их зато има – и то оних највреднијих – на југу Африке и у Русији, односно Сибиру.

А тајну како од небрушеног камена, како се назива дијамант, добити савршен брилијант за који ваља избрусити 57, односно 58 фасета (брусних поља), како вели наш саговорник, држе

само две нације на свету, руска и јеврејска. Њом, чак, нису овладали ни Италијани који су, иначе, са својих 3000 јувелирских фабрика, светски рекордери. На основу свог немалог искуства, Стојанац још тврди да је тајна брушења дијаманата строже чувана и од војних и свемирских загонетки светских сила. Ни он, наравно, не зна све, а и обавезан је да открије само делић оног што зна. Даље ни речи.

Мада то с почетка изгледа чудно, налазишта дијаманата уопште не делују фасцинирајуће, како би то неупућени најчешће помислили. Они се, наиме, често могу наћи на површини земље, у прабини. Има их и у рекама, односно њиховим брзацима, и то великих комада углавном у Сибиру, у Јакутији. Ипак, за њима најчешће трагају огромни ровокопачи, понекад и до хиљаду метара у утробу земље. У просеку је потребно извадити 20–25 тона руде да би се нашло четири карата (1 карат – 0,275 грама) дијаманта од кога, опет у просеку, испадне 1 карат брилијанта.

Дијамант, чист угљеник, различитих је боја. Најчешће је жуте, мрке, плаве, али је највреднији чист, безбојан. Његова вредност утврђује се на основу такозвана интернационална 4 C, односно четири категорије: боја, тежина, брус и чистота. У Русији су, досад, успели да класификују 420 врста сировог дијаманта и сваком је неопходан посебан третман (од рендгенских зрака до најразличитијих геолошких испитивања) да би се из њега извукло што више брилијаната. А један карат дијаманта даје свега 30 одсто карата бри-

лијанта, све остало је отпад, дијамантска прашина. Да би било што мање отпада, односно, да би се добио што боље избрушен дијамант, брилијант, човеково умеће је и даље незаменљиво. О томе, уосталом, сведочи десет најбољих брусioniца на свету: пет их је у Русији а других пет у Тел Авиву и Антверпену које држе јеврејски стручњаци.

Савршен човек

Искусвени подаци Луке Стојанца, који је за четири године боравка у Јакутији био и професор за обраду злата и дијаманата на Факултету за физику универзитета у Јакутску али и руководиоца једне екипе у месној брусioniци са 4000 мајстора, као да упућују на закључак да је лакше постати астронаут него брусач дијаманата.

Након изузетно строгог критеријума за пријем, школовање почиње већ у четрнаестој години и траје наредне четири. Ко то с успехом савлада, следеће четири проводи у брусioniци, преко пута мајстора с више од десет година искуства у обради дијаманата, и то сваког радног дана по осам сати. Тада следи посебан, завршни тест од годину дана провере стеченог знања на једном малом дијаманту. И на крају од свих њих само петнаест одсто добија назив брусача и право на свој први камен. Јер, поред подразумевајућег врхунског знања, неопходно је да будући брусач буде целовита личност изузетних психолошких особина. Ништа не сме да га спречи да дијамант постане брилијант без грешке која се, по правилу, не прашта.

И после свега тај брусач не може сам да избруси дијамант. За тако нешто неопходно је углавном 11 врхунских мајстора. Сваки од њих је задужен за одређен део посла у том ланцу. Први је онај који препознаје и разврстава камен у неку од 420 врста и само то ради целог радног века који, у просеку, траје петнаест година. Последњи, пак, већ обрађен камен, брилијант, такође разврстава и смешта га тамо откуд креће на берзу. Ни један ни други не познају технолошки поступак бру-

Овај кристал дијаманта из којег настаје брилијант убицајен је у Русији и Јужној Африци

Шема поступка претварања савршеног осмостраног дијамантског кристала у брилијант са 57, односно 58 фасета (поља)

шења; уосталом као ни било који члан екипе. Њега зна само главни инжењер, али ни он не може без ланца од једанаест мајстора. Дакле, не постоји човек, јединка, који може рећи да сам може да до краја одбруси један светски признат брилијант. Савршено уигран тим са савршеном припремом за једно радно време може да обради 4–5 карата.

Посебан поступак је кад се појави камен од 10 карата, иначе врло редак. По дијамантском кодексу, његовом брушењу се приступа на нарочит начин. Такав камен у сложеном поступку се прво дуго испитује. Властник га најпре упућује некој великој светској брусioniци чија га комисија стручњака испитује око шест месеци: како да му се приступи, како га треба брусити, како на најбољи

начин искористити оно што му је природа подарила. Након тога, сиров дијамант путује у другу брусоницу где се поступак понавља, такође око пола године. И на крају тај будући брилијант одлази и у трећу радионицу на шест месеци. Све стручне комисије, наравно, раде самостално, као што су и брусонице самосталне.

Кад је испитивање завршено, резултати се прикупљају на једном месту, уз учешће свих стручњака који су се њим дотад бавили. Ту се, коначно, утврђује ка-

ко ће се камен обрађивати и, уз помоћ компјутера, бира брусач, односно екипа која ће на њему радити. Траже се они који су већ радили на таквом или сличном дијаманту. Уз то, строго се води рачуна да нико од њих у последњих неколико година није доживео, рецимо, саобраћајну несрећу, да му дете није претрпело какав шок у школи или на улици, да у том дугом интервалу није попио ни чашу пива нити запалио

цигарету, да има најскладнији приватни живот. Готово савршена личност да би и брилијант био савршен.

Ни то није крај повести о драгоценом камену. Наиме, кад га добије коначно из брушеног, његов власник је обавезан да га у свом трезору држи још две године. За то време он шаље обавештења да постоји камен с таквим и таквим особинама који је на продају и скупља понуде. А зашто чека две године до аукције или погодбе? По дијамантском кодексу, камен после обраде мора да мирује, да мало одмори – одлежи, кад је то већ чинио стотинама хиљада година. Он је попут живог бића и даље иде само купцу који воли камен. Као што и наше љубимце уступамо или продајемо онима који ће наставити да им пружају неопходну пажњу и љубав. Ако се власник огреши о ово правило, никад му више нико неће узети други камен на обраду и брушење.

Клинике за лечење

Брусачи су, несумњиво, посебни људи јер раде и посебан посао. Код њих не сме да буде грешке јер овде није реч само о материјалној вредности, него о непоновљивости, непоправљивости грешке. Зато је неоп-

БЕОГРАД КАО ДИЈАМАНТСКИ ЦЕНТАР

Пристајући на разговор за „Забавник“ и откривање дела тајни које је сазнао у Јакутији, Лука Стојанац, иначе власник предузећа „Голд С“ и златаре „Брилијант“ у београдској Нушићевој улици, желео је, пре свега, да и на овај начин подстакне наше банке и политичаре да, коначно, озбиљно размисле о пројекту на коме ради од 1995. године, од повратка из Русије. Наиме, реч је о отварању Дијамантског центра у Југославији, односно у Београду.

– Да би се отворио један дијамантски центар светског угледа, онај где настаје брилијант, неопходни су, поред нов-

ца, и стручни људи. Новац су Русима нудиле многе европске економске силе, али они тајну хоће да задрже за себе. Мене су прихватили и желе да наставимо сарадњу из простог разлога што сам постао део њих и, ако хоћете, део те строго чуване тајне. Дакле, расположени су за сарадњу о чему, уосталом, сведочи и уговор потписан пре неколико година. По њему, у Београду би се основала радионица за брушење дијаманата, прва такве врсте ван Русије. И она би била привлачна и с комерцијалне и с туристичке стране. С комерцијалне, јер би код нас стизали угледни јувелири из Италије, Грчке, Немачке... а с туристичке јер би посетиоци, иза посебно урађених стакала, могли да посматрају начине брушења дијаманата где се, разумљиво, не могу открити дубоко запретење тајне коначног обликовања највреднијег од свих дијаманата... Хоћу да верујем да ће се наћи неко ко верује у исплативост овог пројекта... ■

СНИМАО А. ВАСИЉЕВИЋ

Лука Стојанац, наш чувар тајне брушења дијаманата

ходно да нервни систем брусача буде потпуно стабилан и без потреса било какве врсте. Он је, једноставно, заточеник тог драгоценог камена, живи с њим, за њега, али и од њега. Јер, резултат његовог рада мора да разгори непоновљиву брилијантску ватру, огањ, да се зрак светлости који стиже до њега, до његових горњих фасета, круне, настани у човековом оку у бојама дуге. У томе је уметност брушења. Свака грешка произведе да један део тих светлосних зрака, те његове ватре, нестаје, улази назад према његовој полеђини, боковима. И то више није то, не бар за осетљиво људско око.

Да дијамант умногоме подсећа на човека, сведочи и податак да постоје и клинике за лечење оболелог драгоценог камена. Он може, рецимо, да оболи од велике количине азота па да је, због окружења у коме је стваран, превише жут. Ту су, зато, „лекари“, стручњаци који могу и умеју да оздраве камен. Могу да утичу и на концентрацију његове боје па да, на

пример, више не буде тамно-мрк него светлији. Могу... али то је већ много већа тајна од самог брушења дијаманта. Те клинике су скривене затворене установе у којима не ради више од двоје-троје људи...

Није тајна да су од 40 милиона карата, колико се дијаманата ископа годишње, само 20 одсто јувелирски. Од тога, опет, сасвим мали број стиже до накита, односно све камење теже од једног карата иде у сефове 25 најмоћнијих банака у свету, замењујући злато као доскора незаменљиву под-

логу светског финансијског система. Иначе, један камен од 5,99 односно шест карата савршене боје, чистоте, бруса и тежине на дијамантској берзи вреди негде око 240 хиљада долара, ако је безбојан. А ако је тамноцрвен, као највреднији али и најређи брилијант света, онда се његова цена множи са 94. Па израчунајте ту вредност непоновљиве брилијантске ватре доступне само повлашћеном људском оку да види или, ређе, поседује ту откинуту сузу дугиних боја коју, по веровању старих народа, човеку дарује роса ■

Петар Милатовић

Велики дијамант Нада, од 44,5 карата, изненађујуће челичноплаве боје, има прилично мистериозну историју. Украден је Лују XIV и касније исечен на више мањих

Застава се наша вије...

Заставе различитих земаља света: углавном су правоугаоног облика

Чаршав у срцу

Можете је назвати заставом, барјаком, стегом... или пак тробојком. Сви ће знати о чему је реч. У ствари, то је комад тканине. Некада – од најфинијег ланеног платна или свиле, а данас – од полиестера или најлона. Тканина је у јарким бојама, довољно велика да би могла бити окачена о дуги штап тако да је сви добро виде иако је удаљена. Још је занимљивије уколико се у средишту заставе налази цртеж будући да су заставе од давнина симбол. Јер, како би иначе ти једноставни чаршави у срцима људи изазивали тако снажна и бурна осећања?

Нације, војске, тимови, свако носи своју заставу. То је симбол који људи поштују и који им пружа осећање уједињености. Или разједињености...

Заставама се обележава освојена територија, чак и ако је то Месец. Оне су знак домовине. Победе. Најчешће су симболи заједништва. Али, исто тако и најжешће подељености – рата.

Разграбљене заставе

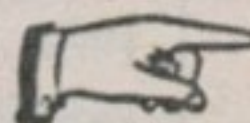
У првој недељи после уништења два њујоршка облакодера и многобројних

Заставама се обележавају и освојени планински врхови

људских жртава, септембра 2001. године, у САД је продато више од 650.000 америчких застава (једна готово сваке секунде), симбола уједињености америчких грађана у великој несрећи која их је задесила. Ни после два месеца производња застава није могла да задовољи потражњу...

Према застави многи исказују љубав видећи у њој симбол нације или државе. Исто тако, на застави ће неко искалити мржњу или бес: спалити заставу неке земље значи исказати према тој земљи крајњу нетрпељивост и мржњу.

Када се, међутим, завијорила прва застава?

Тешко је дати тачан одговор на ово питање мада постоје подаци да су у древној Кини хиљаду година пре наше ере постојале заставе.

Прве заставе означава-ле су припадност одређе-ној породици, роду, племе-ну... а та припадност бра-нила се по сваку цену, чак и оружјем. Врло старим ознакама које су имале улогу данашњих застava сматрају се животињске лобање. Набадане су на мотку или копље или је, пак, сено обавијано око ко-пља. На ред су затим до-шле и тканине. Њихова улога била је практична: означавања је одређени по-ложај кога се требало др-жати или место окупљања.

Потом су заставе кори-шћене готово искључиво у војне, ратничке сврхе. Vexillum римских легија би-ле су претече застava за какве данас знамо. У сред-њем веку јавила се потреба да се на бојном пољу рас-познају различите војске. Хералдички симболи по-стају оно што је најважније на застави. Тканина се по-казала као најпогоднији ма-теријал за израду различитих застava: сено, дрво или метал били су тешки и пре-више сложени за обраду. Да су заставе најчешће би-ле коришћене управо на бојном пољу, говоре изрази који су и данас у употреби: „променио заставу“, „дићи беду заставу“.

Поморске флоте одигра-ле су важну улогу у исто-рији коришћења застava. На мору је од пресудне ва-жности да вас неко распо-зна са што веће удаљено-сти. Понекад много важни-је неголи на бојном пољу. Пре него што ће настати националне заставе, по-стојале су трговачке. У 17. веку данашња холандска застava била је у употреби, али као барјак трговачких бродова! Неколико децени-ја касније, у званичну упо-требу ушло је четрдесетак различитих застava које се (уз мање измене) и данас употребљавају како би се успоставила веза између бродова.

Тек после Француске ре-волуције и америчког гра-ђанског рата заставе су по-челе да означавају одређе-не државе. Данас, после два столећа, свака држава има своју заставу. Некада изглед државне заставе

означава неку врсту везе са традицијом и прошло-шћу, а понекад има потпуно другачије значење. Крст ко-ји се појављује на застava-ма Данске, Финске, Норве-шке и Шведске био је небе-ски знак краља Валдемара II из далеке 1219. године.

Не постоји никакво „ау-торско право“ на заставу: нека нова земља могла би слободно да узме као своју – италијанску заставу или, рецимо, француску. Али, да би две заставе биле исте, није довољно да има-ју само једнаке боје, већ и да су исте величине. За-ставе Луксембурга и Хо-ландије изгледају исто, али – застava Луксембурга је „виша“. У сваком случају, црвена је најомиљенија бо-ја на застави. Податак из 1999. године каже да чак 74 одсто површине застava света заузима црвена боја.

Словенске тробојке

Најстарији словенски на-зив за заставу су *хоругва* и *стег*. Вероватно је реч хо-ругва позајмљена из мон-голских језика (*oronggo*, *horonggo*), а стег из готског (*stange*). У Русији реч хору-гва означава сваку цркве-ну заставу, а користе је у измењеном облику и По-љаци, Чеси и Лужички Ср-би.

Реч стег јавља се у Руси-ји (у песми Игоровој, у ју-начком спеву „Слово о пол-ку Игорову“), а у Србији нај-касније у 14. веку: у члану 155 Душановог законика спомиње се властелин сте-гоноша! На једној португал-ској поморској карти из 1339. године у Душановој престоници, Скопљу, вије се стег с двоглавим орлом.

Гандијева застava

У средњем веку свака породица племенитог порекла имала је своју заставу на којој се налазио породични грб. Историја бележи и личности, појединце који су има-ли личне заставе. Барјак је несумњиво доприносио већ постојећој харизми тих људи. Међу њима су били цар Константин, легендарни краљ Артур, Џингис-кан, Кри-стифор Колумбо, Ганди...

Махатма Ганди био је и остао симбол мира и политич-ког ненасиља. Његова лична застava била је слична ин-дијској, само што је у средишту имала вретено будући да је Ганди сам прео тка-нине за своју скромну одећу. Заставу краља Ар-тура красио је наводно змај, а Џингис-канову – птица грабљивица! На бе-лој застави поморца који је открио Америку нала-зили су се иницијали шпанских владара Фер-динанда и Изабеле у знак захвалности што су опре-мили Колумба за далеко путовање ■

Гандијева застava

Од 15. века у Србији се, си-лом прилика, користи и турска реч – барјак.

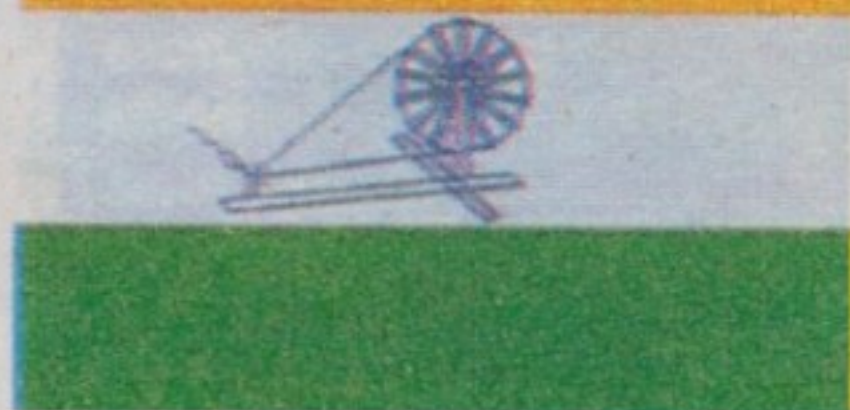
Реч застava у прошло-сти је обухватала нека друга значења: украсну илустрацију у јеванђељи-ма, зачеље стола или за-седу на путу, како наводи Вук Караџић у свом „Рјеч-нику“. У Хрватској се реч застava користила од 17. века уместо назива *стијег*.

Већина словенских тро-бојки, зачудо, води поре-кло од холандске црвено-бело-плаве заставе! На-ранџасто, бело и плаво би-ле су боје принца Вилијема Оранског (1533–1584) и његови војници истицали су те боје у току борби за ослобођење Холандије од Шпанаца. Тако је, још 1580.

године, настала холанд-ска тробојка с водорав-ним пољима: наранџа-стим, белим и плавим. У току 17. века наранџа-сту је постепено почела да замењује црвена бо-ја, делимично због боље видљивости на мору, а донекле и због политич-ких разлога. Наранџа-ста боја у холандској за-стави званично је заме-њена црвеном тек 1795. године.

Руски цар Петар Ве-лики путовао је 1697. го-

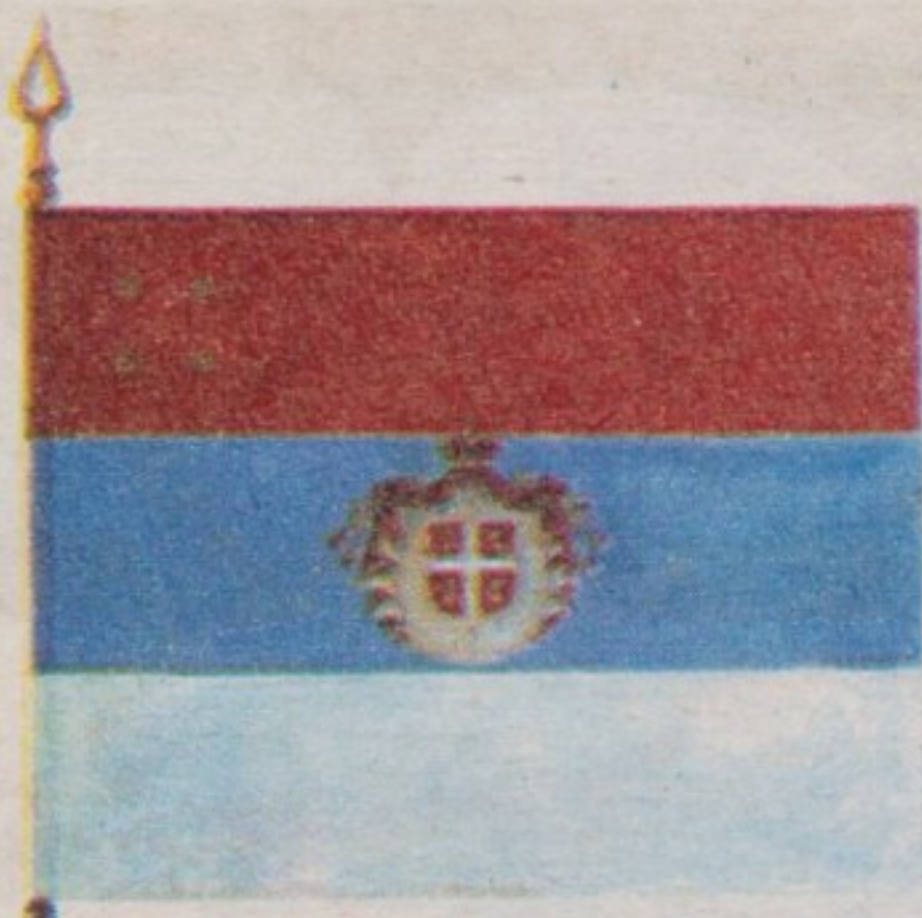
Наша најстарија за коју зна-мо: застava цара Душана

дине по Западу, а у Холан-дији је чак четири месеца радио у бродоградилишту холандске Источноинди-ске компаније. По повратку у Русију увео је систем по-морских застava по угледу на холандске. Као заставу трговачке морнарице про-писао је тробојку с три во-доравне пруге (бело, плаво и црвено), а она је убрзо по-стала и руска национална застava. Застava руске ратне морнарице, међутим, била је бела с плавим Ан-дријиним крстом (путаком), што је – по мишљењу мно-гих – и данас једна од нај-лепших застava на свету.

Руски узор

Руска бело-плаво-црве-на тробојка постала је у 19. веку узор другим словен-ским народима. У првом уставу ослобођене Србије, Сретењском уставу из 1835. године, прописује се и српска тробојка с водо-равним пољима: црвеним, белим и плавим (односно „челикасто угаситим“, то јест плавкастим као че-лик). То је донекле подсе-ћало на руску тробојку, а с друге стране понављале

Прва заастава нове државе Кнежевине Србије из 1839. године

су се боје из грба Кнежевине Србије: црвена као штит, бела као крст и „челикаста“ као оцила. Сретењски устав (укључујући и заставу), као исувише либералан, изазвао је незадовољство Русије и Турске, па је био суспендован.

Кнез Милош ипак је издејствовао да Србија добије заставу: нову црвено-плаво-белу тробојку (у ствари обрнуту руску), која је и званично потврђена султановим ферманом 1838. године. Исту заставу усваја и Црна Гора 1876. године додајући јој свој грб. Данас се црногорска заастава разликује од српске само по пропорцији. Док је на српском стегу однос ширине и дужине 1:2, на црногорском је 1:3.

У току револуционарне 1848. године, под утицајем руске тробојке, у Хрватској се употребљавала црвено-бело-плава заастава која је обједињавала боје хрватског и славонског грба. Тако Хрватска, Луксембург и Холандија имају исте националне боје. Хрватска заастава данас има на средини грб, па се тиме разликује од холандске. У Аустро-угарској су 1852. године биле забрањене све словенске тробојке, али су 1860. поново дозвољене.

Руска тробојка била је узор Словенцима који су је 1876. године усвојили без икаквих измена, као и Словаци. Словеначка и словачка заастава међусобно се разликују само по националним грбовима на стеговима који их, уосталом, чине и другачијим од руског барјака. Тробојка Лужичких Срба је, пак, плаво-црвено-бела.

Југословенска тробојка смишљена је 1917. године у

току преговора на Крфу између представника Срба, Хрвата и Словенаца. Плаво-бело-црвена водоравна поља била су нов распоред националних боја заједничких трима народима.

Од 1. децембра 1918. године она и званично постаје заастава Краљевине СХС, доцније Краљевине Југославије. Распоред боја не мења се ни после Другог светског рата, а и данас

Прва југословенска заастава са Солунског фронта

Савезна Република Југославија истиче плаво-бело-црвену тробојку.

Застава Српске православне цркве

На српској црвено-плаво-белој тробојци златан крст са четири златна оцила међу краковима. Златан крст и оцила су из грба Српске православне цркве који потиче још из 18. века (Карловачка митрополија) и који се временом мењао у појединим детаљима, између осталог управо у боји и положају оцила. Занимљиво је да је у „годинама заплета и расплета“, на демонстрацијама, ова заастава истицана као утук властима пошто је била једина заастава без петокраке и могла је лако да се набави у црквеним радњама. Иначе, ту заставу има право да истиче само Српска православна црква, а не да њоме витла свако (па макар и у најбољој намери).

Црвена заастава, петокрака, срп и чекић

Црвена заастава, као обељеје радничког покрета, потиче још од француских револуционара из 1830. и 1848. године. Истицана је и 1870. године у Париској комуни, па је тада почела да се повезује с међународним социјалистичким покретом. Користили су је и руски револуционари 1905. и 1917. године, а 1918. у Русији су на њу додали златне иницијале РСФСР, па је

тако настала званична заастава совјетске Русије. Године 1924. уведена је заастава Совјетског Савеза: на црвеном пољу појављују се црвена, златом уоквирена, петокрака, срп и чекић. Срп је означавао сељаштво (плуг је као симбол брзо напуштен пошто се графички тешко стилизовао), чекић је симболизовао радничку класу, а црвена петокрака била је знак револуционарне Црвене армије. Петокрака је, према неким тумачењима, требало да симболизује пет континената које ће захватити пролетерска револуција.

Застава са двора крајем 19. века

Петокрака звезда није изум социјализма, већ је симбол често коришћен у хералдици још од средњег века. Многоструког је значења, а ни у социјалистичкој хералдици није обавезно црвене боје (Кина има златну петокраку). Петокраку звезду на грбу или застави имају многе земље (Парагвај, САД, Нови Зеланд, Панама...). Црвена петокрака у нашој хералдици и вексилологији (науци о зааставама), међутим, има јасно политичко значење и везује се за совјетске идеолошке узор. Партизанске јединице на тлу Ју-

Слика Ежена Делакроа означава Слободу, предвођицу народа са француском заставом

гославије у Другом светском рату, по угледу на Црвену армију, усвојиле су црвену петокраку, како на униформама, тако и на зааставама.

Има још много заастава које нису државне, а веома су занимљиве и исто тако значајне: црно-бела као шаховско поље која се користи на аутомобилским тркама, троугласте зааставе на голф игралиштима, молитвене зааставе тибетанских будиста, заставице којима се ограђују плаже и бела заастава чије је значење познато у целом свету. Поклоници фудбала помно прате корнер заставице; у каратеу судија заставицама означава поене, баш као и у ватерполу; скијаши на тркачкој стази обилазе капије са заставицама.

Што се облика тиче, онај правоугаони среће се изгледа најчешће. Постоје само две државне зааставе четвртастог облика: Ватикана и Швајцарске. Истичу се, затим, заастава Непала са два „репа“ и либијска заастава која је једнобојна – зелена ■

Припремили М. Опњановић и Александар Палавестра

Карађорђева заастава

СВЕ ЗАСТА

ЕВРОПА

Аустрија 1945.

Лихтенштајн 1937.

Швајцарска 1889.

АЗИЈА

Либан 1943.

Израел 1948.

Индонезија 1945.

АФРИКА

Француска 1794.

Словенија 1991.

Хрватска 1990.

Босна и Херцеговина 1998.

Јордан 1928.

Бахреин 1959.

Саудијска Арабија 1973.

Малдиви 1965.

Еритреја 1993.

Андора 1996.

Португал 1911.

Шпанија 1927.

Моњако 1881.

Јемен 1990.

Оман 1995.

Уједињени Арапски Емирати 1971.

Сингапур 1959.

Кенија 1963.

Сан Марино 1862.

Ватикан 1929.

Италија 1946.

Малта 1964.

Катар 1949.

Кувајт 1961.

Ирак 1991.

Малезија 1963.

Маурицијус 1968.

Грчка 1822.

Албанија 1992.

Македонија 1995.

Кипар 1960.

Сирија 1980.

Казахстан 1992.

Грузија 1990.

Брунеји 1959.

Намибија 1990.

Турска 1936.

Русија 1991.

Бугарска 1990.

Југославија 1992.

Јерменија 1990.

Азербејџан 1991.

Монголија 1940.

Филипини 1898.

Демократска Република Конго 1997.

Румунија 1989.

Молдавија 1990.

Украјина 1991.

Мађарска 1957.

Туркменистан 1997.

Узбекистан 1991.

Киргистан 1992.

Шри Ланка 1978.

Конго 1959.

Словачка 1992.

Белорусија 1995.

Литванија 1989.

Летонија 1990.

Таџикистан 1992.

Иран 1980.

Авганистан 1992.

Камбоџа 1993.

Судан 1970.

Финска 1918.

Шведска 1906.

Немачка 1949.

Пољска 1919.

Пакистан 1947.

Непал 1962.

Индија 1947.

Вијетнам 1955.

Буркина 1984.

Чешка Република 1920.

Норвешка 1821.

Естонија 1990.

Данска 1625.

Кина 1949.

Бутан 1965.

Бангладеш 1972.

Тајван 1928.

Гана 1957.

Холандија 1937.

Белгија 1831.

Исланд 1915.

Луксембург 1848.

Мијанмар (Бурма) 1974.

Лаос 1975.

Северна Кореја 1948.

Тајланд 1917.

Гамбија 1965.

Велика Британија 1801.

Ирска 1919.

Јужна Кореја 1948.

Јапан 1870.

ВЕ СВЕТА

Мароко 1915.

Алжир 1962.

Либија 1977.

Египат 1984.

АУСТРАЛИЈА
И ОКЕАНИЈА

Нови Зеланд 1902.

СЕВЕРНА
АМЕРИКА

Канада 1965.

САД 1960.

Џибути 1977.

Етиопија 1996.

Сомалија 1954.

Уганда 1962.

Аустралија 1909.

Тонга 1875.

ЈУЖНА
АМЕРИКА

Мексико 1821.

Куба 1902.

Танзанија 1964.

Сејшелска острва 1996.

Коморска острва 1996.

Мадагаскар 1958.

Вануату 1980.

Фиџи 1970.

Хаити 1803.

Бахами 1973.

Доминиканска
Република 1844.

Мозамбик 1983.

Свазиленд 1967.

Лесото 1987.

Јужноафричка
Република 1994.

Самоа 1962.

Саломонска Острва 1977.

Сент Китс и Невис 1983.

Антигва и Барбуда 1967.

Доминика 1978.

Боцвана 1966.

Зимбабве 1980.

Малави 1964.

Замбија 1980.

Тувалу 1978.

Кирибати 1979.

Сент Лусија 1967.

Сент Винсент и
Гренадина 1985.

Барбадос 1966.

Бурунди 1967.

Руанда 1961.

Ангола 1975.

Екваторијална
Гвинеја 1968.

Науру 1968.

Папуа Нова Гвинеја
1971.

Гренада 1974.

Тринидад и Тобаго 1962.

Суринам 1975.

Габон 1960.

Сао Томе и
Принсипе 1975.

Камерун 1975.

Централноафричка
Република 1958.

Палау 1981.

Микронезија 1978.

Бразил 1889.

Парагвај 1942.

Уругвај 1830.

Чад 1959.

Нигер 1959.

Мали 1961.

Мауританија 1959.

Маршалска острва 1979.

Аргентина 1812.

Чиле 1817.

Боливија 1851.

Нигерија 1960.

Обала Слоноваче 1959.

Бенин 1959.

Того 1960.

Перу 1825.

Еквадор 1860.

Колумбија 1819.

Либерија 1847.

Сијера Леоне 1961.

Гвинеја 1958.

Гвинеја Бисао 1973.

Венецуела 1836.

Панама 1903.

Костарика 1848.

Зеленортска
Острва 1992.

Сенегал 1960.

Тунис 1835.

Гватемала 1871.

Белизе 1981.

Јамајка 1962.

Гвајана 1966.

ПОЈАС ГЛАВУ ЧУВА

У једном од првих истраживања ове врсте у свету јапански стручњаци успели су да докажу да је у случају тешких саобраћајних несрећа ризик по живот за возача и сувозача многоструко већи ако њихови сапутници на задњем седишту нису везани. Истраживање које је обухватило више од две хиљаде тешких саобраћајних несрећа показало је да би у више од осамдесет посто случајева кобни исход могао да буде избегнут да су путници на задњем седишту користили појасеве. Овако, невезани, они приликом судара огромном брзином бивају гурнути напред и повређују или усмрћују возача и сувозача, показало је истраживање.

Достигнућа руске авио-технологије опет су у самом светском врху. Ракетни инжењер Сергеј Јаковљев направио је транспортер за ракете, назван Skylifter. Направљен је и испитан проб-

НАНООРГАНИЗМИ ИЗ ПРАИСТОРИЈСКЕ ПРАШИНЕ

За микроорганизме више не може да се каже да су најситнији облик живота. Филипа Увинс, аустралијски геолог, открила је у каменој прашини старој 200 милиона година још ситније организме. Дугачки од 20 до 150 нанометара, не могу да се виде обичним микроскопом, већ само снажним електронским апаратима који их вишеструко увеличавају. Колико су ситни, најсликовитије дочарава податак да њихови међу њима не прелазе дужину од петмилионитог дела милиметра и да милион њих стане у промер власи косе.

Филипа Увинс у својој лабораторији полако испитује колонију својих „штићеница“ да би установила у каквим условима могу да живе. Њена испитивања бацају ново светло на фосилне ћелије из Марсовог метеорита познате под називом ALH 84001.

– Ако на Земљи постоје овако ситни живи организми, ћелије које су откривене у метеориту само указују на могућност да Марс није мртва планета, већ да на њему има наноживота – каже научница.

Наноорганизми (смеђе боје) најситнији су облик живота на Земљи. Дугачки од 20 до 150 нанометара обичним микроскопом не могу да се уоче међу ситним честицама прашине.

СТОП ХРКАЊУ!

Недавно је у Великој Британији патентиран изум који спречава хркање. У питању је „вилица против хркања“ у чијој су изради учествовали врхунски стоматолози, а испитали су је стручњаци за болести грла и носа. По њиховом мишљењу, „вилица“ успешно делује без икаквих нежељених здравствених тегоба.

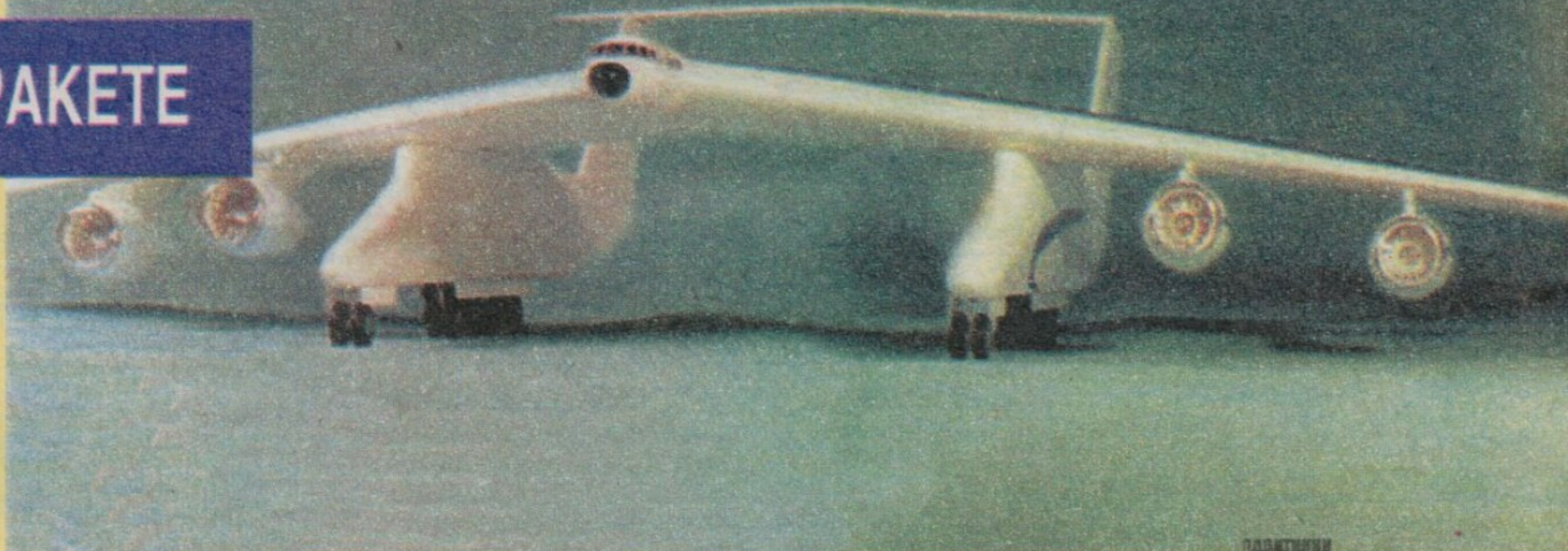
Направљено од посебне врсте пластике, ово помагало излива се као отисак за протезу, по мери за сваку чељуст.

„Вилица против хркања“ не омета дисање „гласном спавачу“

АВИОН - НОСАЧ РАКЕТЕ

ни модел овог авиона који ће моћи да замени ракетне лансирне рампе које су досад коришћене за васионске летове.

С промером крила од 24 метра, ослоњен на два кућишта за точкове висока 7

Скајлифтер може да понесе ракету тешку 500 тона и да јој с висине од 10.000 метара омогући безбедно испаливање у орбиту.

СИРОТИ НАШИ КАПИЛАРЧИЋИ!

Публика на крају ипак није вриштала од страха у појединим сценама, али је премијерно приказивање научно-популарног филма „Људско тело“ у октобру прошле године у лондонском Музеју науке, кажу, свеједно било изузетно узбудљиво.

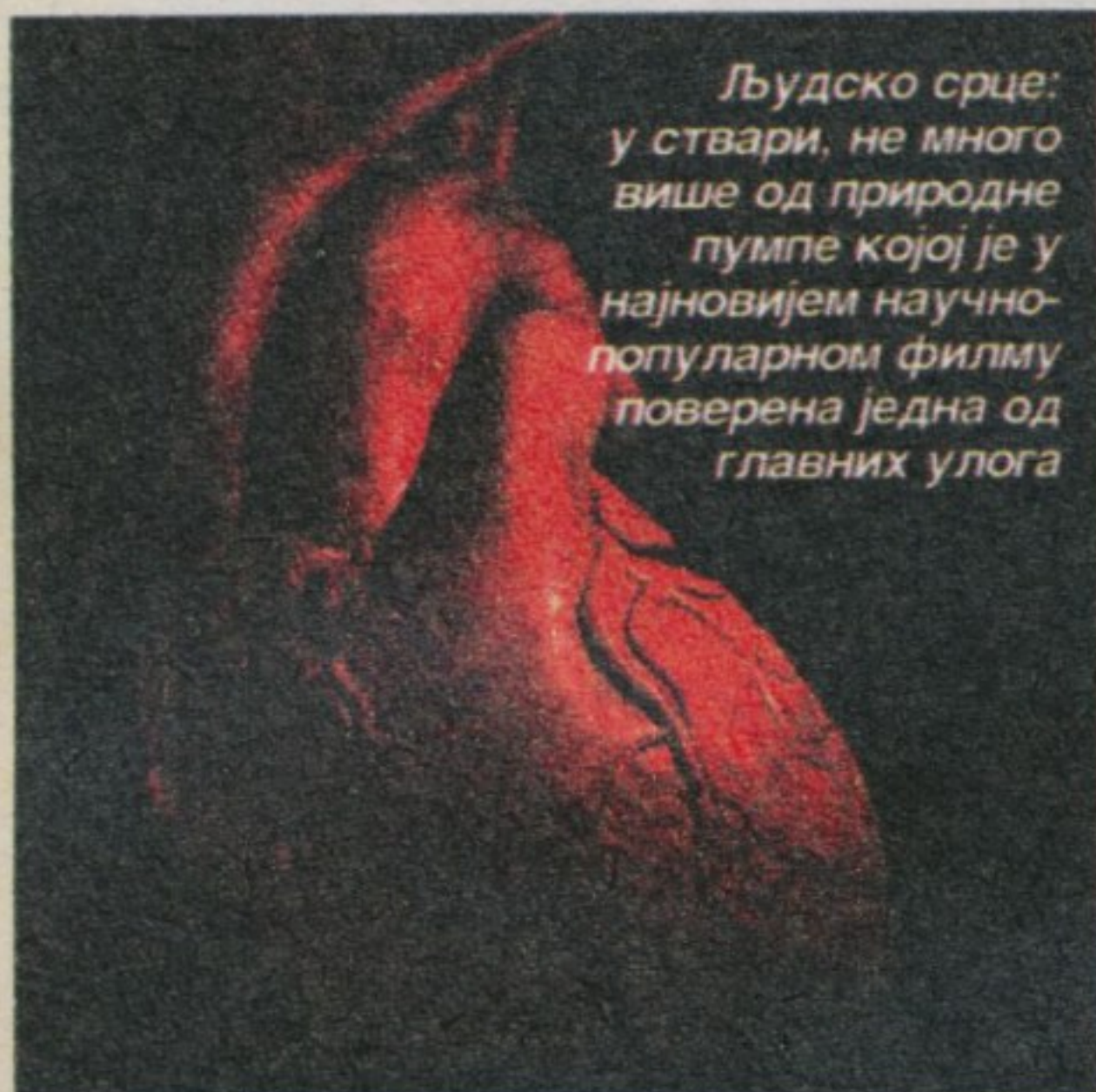
Мада сама тема филма није нарочито нова – приказ свакодневног рада органа људског тела (како споља, тако и изнутра) – новина је техника снимања, тачније величина платна на коме је филм приказан: невероватних 30 метара у пречнику! За сниматељску екипу то је у пракси значило да је често била присиљена да се довија како зна и уме, из простог разлога што пре њих нико још није снимио ништа слично на такав начин. Приликом снимања сцена које приказују рад плућа и стомака користили су ендоскопе, као оловка танке камере које се иначе употребљавају при медицинским испитивањима. За снимање једне друге сцене морали су да прилепе руку глумца доброволца за гипсани одливак како би обезбедили мировање потребно да камера сними настанак и даље кретање сваке појединачне капљице зноја...

Посебна потешкоћа било је осветљење:

– Како да део тела који снима-те из тако велике близине осветлите довољно јако за камеру, а

Термални приказ бициклисте: различито обојени делови тела одговарају енергији коју тело утроши при вожњи бицикла

Људско срце: у ствари, не много више од природне пумпе којој је у најновијем научно-популарном филму поверена једна од главних улога

да при том не спржите дотичну особу?! На крају смо као светлосни извор употребили ксенон с воденим филтером – објашњава продуцент Ричард Дејл.

– Циновско платно на које се снимљени материјал на крају пројектује подразумева далеко већу изоштреност слике и непоредиво више детаља но што су гледаоци икада до сада могли да виде на телевизијским екранима или у биоскопима. Делимично и зато што ништа слично никада раније нису искусили, они се често уплаше. То би, отприлике, могло да се упореди с оним када је Чарли Чаплин први пут прибегао употреби крупног плана приликом

снимања филма. Кад су то први пут видели, људи су се успаничили јер су поверовали да пред собом стварно имају цина – каже редитељ Питер Георги.

И за крај: не надајте се скорој премијери најновијег светског научнопопуларног хита у неком од овдашњих биоскопа. Немамо ми толика платна. А баш би било лепо видети како изгледа најобичнији дан у животу наших тела. На пример, како то заправо изгледа када нам, подстакнута импулсом из мозга, нека од оноликих милијарди можданих ћелија брзином од готово 400 километара на час јурне кроз једну главу. Или, рецимо, како нам се држе црвена крвна зрнца док свакодневно преваљују маратонску стазу дужу од 1600 километара кроз сплет вена, артерија и капиlara у смртним нам телимаш

РАЗРОКИ ОСВАЈАЧИ

Танка пластика потпуно приања за зубе, а наоко изгледа као вештачка чељуст. Особа склона хркању ставља је у уста пред спавање и снажно загризе што доводи до спајања горње и доње чељусту. Током сна зуби остају чврсто припијени, па језик не може да се помера напред – назад што изазива непријатно, гласно струјање ваздуха из ждрела, а сметњи приликом дисања нема ■

И неке врсте буба имају своје законе лепоте. Код тропске муве чији је латински назив *Diopsidea* мужјаци чије су очи што удаљеније једно од другог неупоредиво више привлаче женке. Органи вида код мужјака налазе се на врховима дугачких израслина са обе стране главе. Код најдопадљивијих размак између очију износи и једну и по дужину тела. Заводник који испуњава овај услов може за пола сата да освоји 24 женке и да сваку од њих оплоди.

Амерички биолог Џералд Вилкинсон са Универзитета у Мериленду сматра да мужјаци са широко размакнутим очима као да овом својом особином саопштавају женкама да су „моји гени бољи него код других и са мном ћеш имати много синова“. Према његовом мишљењу, женке бирају „разроке“ мужјаке због свог природног нагона за одржавање врсте а не због њихове „лепоте“ ■

За пола сата успешно ће водити љубав са 24 женке.

метара, овај носач васионских бродова диже се увис с врло кратког узлеташта и с ракетом тешком 500 тона може да достигне висину од 10.000 метара при брзини од 800 километара на сат.

– Скајлифтер не може да се пореди с транспортерима попут андонова 124 или 225, јер је замишљен искључиво као носач ракета, али је његова производња много јефтинија јер нема трошкова око изградње ракетних рампи, а и успешност лансирања је загарантована – тврди инжењер Јаковљев ■

ПОДАЦИ НА
ЗАБАВНИК

НЕСРЕЋАН БРОЈ

Кардиолог Дејвид Филипс са универзитета у Калифорнији приметио је необичну појаву међу својим пацијентима кинеског и јапанског порекла. Доктору се наиме учинило да ови пацијенти умиру више него обично четвртог дана у месецу!

Упоредјујући податке о смрти двеста хиљада Американаца кинеског и јапанског порекла и „осталих“, и то између 1973. и 1998. године, тим доктора Филиписа дошао је до података који су показали да четвртог дана у месецу од болести срца умире 7 одсто више ових пацијената него

осталих дана. Проценат хроничних пацијената који се 4. у месецу опросте са овим светом је још већи и износи 13 одсто више него било ког другог дана у месецу!

Објашњење је дошло са подручја удаљеног од медицине. У питању је сујеверје. Број четири се међу овим народима сматра изразито несрећним, тачније бројем који доноси смрт, тако да неке кинеске и јапанске болнице чак „немају“ четврти спрат и собе обележене овим бројем. „У питању је психолошки фактор. Његов утицај може бити позитиван, али и негативан, без обзира какав му је узрок“, објашњава доктор Филипс. Научници су

овај феномен назвали „Баскервилским ефектом“ по чувеној причи са Шерлоком Холмсом у главној улози. У тој причи Чарлс Баскервил среће подивљалог пса и тај сусрет га толико уплаши и узнемири да он умире од срчаног удара изазваног огромним стресом.

Филипсова истраживања довела су до још једног закључка: пацијенти о којима је реч умиру мање него других дана уочи и за време празника. „Ти дани доносе сусрете са пријатељима и члановима породице и опуштање и зато добро утичу на побољшање чак и тешких пацијената“, каже доктор Филипс ■

тринаест

ЖИВОТ у ДВОРЦУ- ЗАМАК ФИВИ

Детаљ
са камина
у дворцу
Фиви

ИЕЦА

Колико је само тужан и јадан био живот несрећне Лилијас Драмонд, жене Александра Сетона, данас можемо само да нагађамо. Довољно је да знамо како је један исти документ обавештавао о њеној прераној смрти, али истовремено и о свадби Александра Сетона са знатно млађом Гризел Лесли, сестричином Лилијас Драмонд. Окрутном Александру, кумчету тадашње шкотске краљице Марије Стјуарт (1542–1587), Лилијас никако није могла да роди сина наследника: рађале су се кћерке једна за другом... Он то жени никако није могао да опрости, те се према њој понашао крајње немилосрдно. Очајна Лилијас изгубила је вољу за животом. Да ли се од туге може умрети? Шкотска легенда каже да је то био случај Лилијас Драмонд. Јер, у замку Фиви у Шкотској она је полако умирала свесна да је њен бездушни муж већ нашао замену...

На дан свадбе Александра Сетона и Гризел Лесли у дворцу се окупило мноштво званица. Већ је била дубока ноћ када су младенци отишли на починак. Соба је за ту прилику – прву брачну ноћ – била посебно намештена. Међутим, чим су угасили свеће, Александар и Гризел чу-

Дворац Фиви у Шкотској

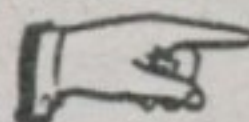
ли су како споља допире звук сличан плачу жене, нешто као неутешни јецаји. У први мах су помислили да је то само ветар који удара о окна, али јецаји нису престајали. Када су се ујутру пробудили измучени несаницом, на зиду испод прозора са спољне стране нашли су уклесано име: „Лилијас“.

Тужна легенда

Ко се то нашалио с њима? Ко је то могао да напише? У сваком случају, неко ко је лебдео у ваздуху будући да се спаваћа соба младенаца налазила на веома високом другом спрату замка.

Код тог дела зида (односно Drummond Room), где је данас остало уклесано име несрећне Лилијас, заустављају се посетиоци и уздишу. Прича о духу напаћене господарице који и даље пребива међу зидинама замка изгледа да никога не оставља равнодушним. Бивши становници замка оставили су записе у којима тврде како су више него једном срели дух Лилијас Драмонд како промиче кроз одаје дворца у својој шуштавој зеленој хаљини.

Тако је настала прича о Зеленој Дами, а та легенда има више верзија. Према једној, чувена одаја замка

И ЈЕДНЕ ДАМЕ

Прича о духу напаћене господарице који и даље пребива међу зидинама замка Фиви у Шкотској изгледа да никога ни данас не оставља равнодушним

Степениште у унутрашњости замка украшено бројним сликама

Детаљ
са бунара у
башти замка

Фиви, Douglas Room требало би заправо да се зове Murder Room (соба убиства). Предање каже да је баш ту била заточена жена једног господара све док није умрла од глади. Сви који су покушали да је спасу сместа су били убијени, а њихова тела бачена кроз прозор. Наводно, та паћеница била је нико други до већ поменута Лилијас Драмонд.

Довољно је видети замак Фиви у Шкотској, па поверовати у сваку легенду из тог краја, тврде они који су бар једном посетили чувени замак. Све око дворца, а посебно његова унутрашњост, личи на неку бајку. Препознатљив по пет кула које су уочљиве издалека (а сведоче о истом броју породица у чијем се власништву дворца некад налазио), Castle Fyvie, саграђен је у 13. веку. У њему су потом живе породице Престон, Мелдрум, Сетон, Гордон и Лит. На сваких сто година отприлике ницала је по једна нова кула добијајући име по породици која је тада живела у замку...

„КулаПрестон“ (исток), „Кула Мелдрум“ (запад), „Кула Сетон“ (средишњи део јужне фасаде), „Кула Гордон“ (север) и напослетку „Кула Лит“ (североисток)...

На велшком „Фиви“ значи „брдо јелена“. У време када је саграђен замак овај предео Шкотске био је део једног од најлепших краљевских ловишта. Чим су на дво-

ру сазнали како у Абердинширу постоји прекрасан предео као створен за лов, сместа је ту, четрдесетак километара северно од Абердина, подигнут и замак како би владар, или неко из његове свите, могао да се одмори после лова. Кухиња је стога вероватно била најживље место у замку. Можда су салама одзвањали и звуци лауте и флауте увесељавајући госте док су приређивали гозбе после успешног лова...

Замак на поклон

Први замак Фиви, почетком 13. века, био је саграђен од дрвета, па ипак, врло добро ограђен. Приступачна и отворена била је само јужна страна, па су власници с правом бринули да ли ће дворцац успети да одоли насртајима Енглеза са којима су Шкоти у то време стално ратовали. Краљ Едвард I покушао је 1296. године да заузме Фиви, међутим, није успео. Битка је била крвава и уз велики број жртава, али је дворцац ипак остао у поседу шкотског краља. И тако је остало све до 1370. године када је Роберт III одлучио да замак поклати свом рођаку сер Џејмсу Линдсеју, лорду од Крафорда. Ако је и помислио да ће му живот на селу, у прелепом дворцу, бити угодан, сер Џејмс се преварио. Прича се да је 1395. године, због насртаја једног необузданог рођака који је желео да присвоји дворцац, Маргарет Кит, жена лорда од Крафорда, дала да се сав намештај од кованог гвожђа истопа и тиме полила незване госте!

И да су хтели, Џејмс и Маргарет нису могли дуже да се задрже у замку Фиви јер га је краљ после тог догађаја даровао свом верном сараднику сер Хенрију Престону који је дао да се на замку назиди

прва кула названа потом „Preston Tower“. Није познато које још градитељске измене дворца дугује овом власнику.

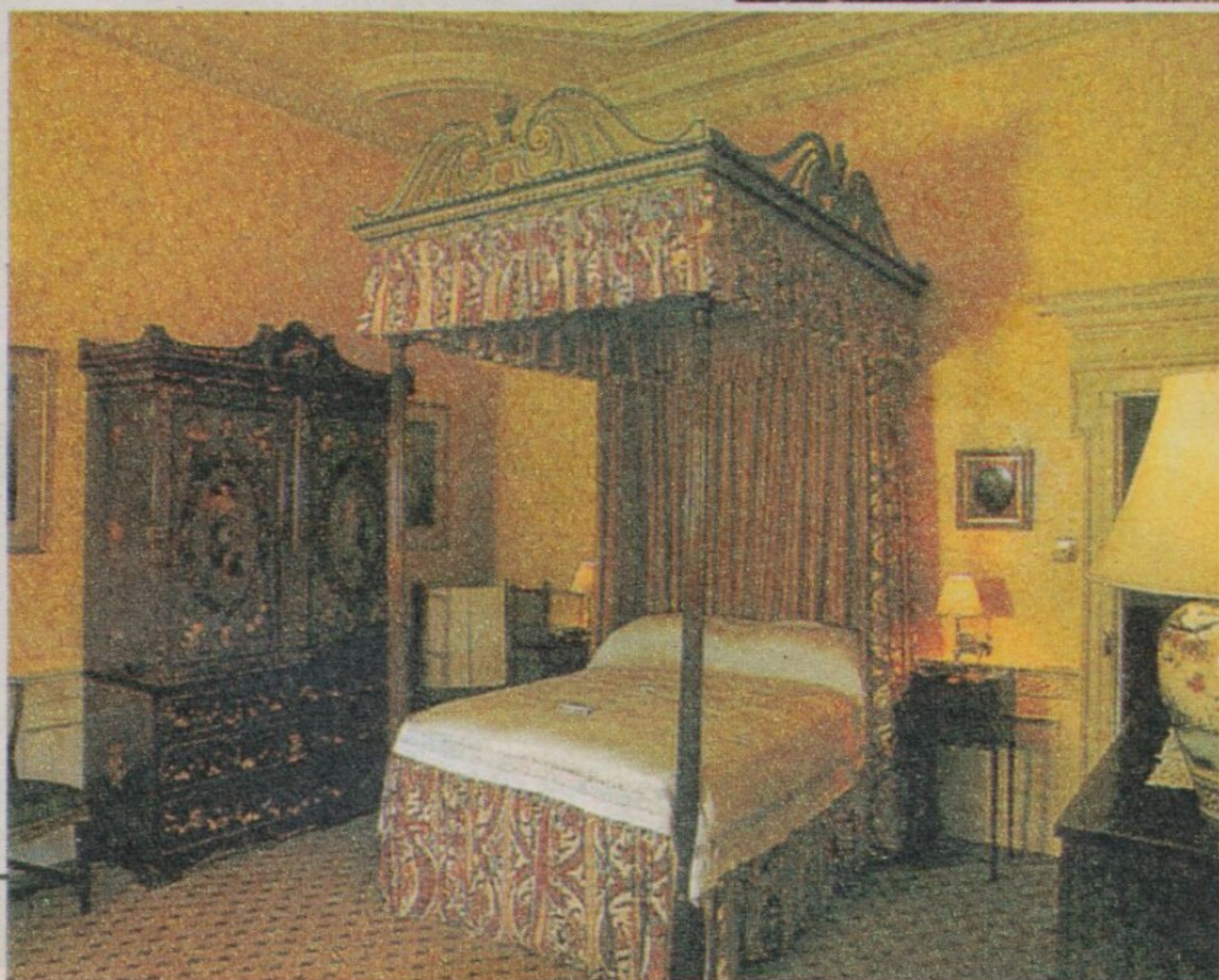
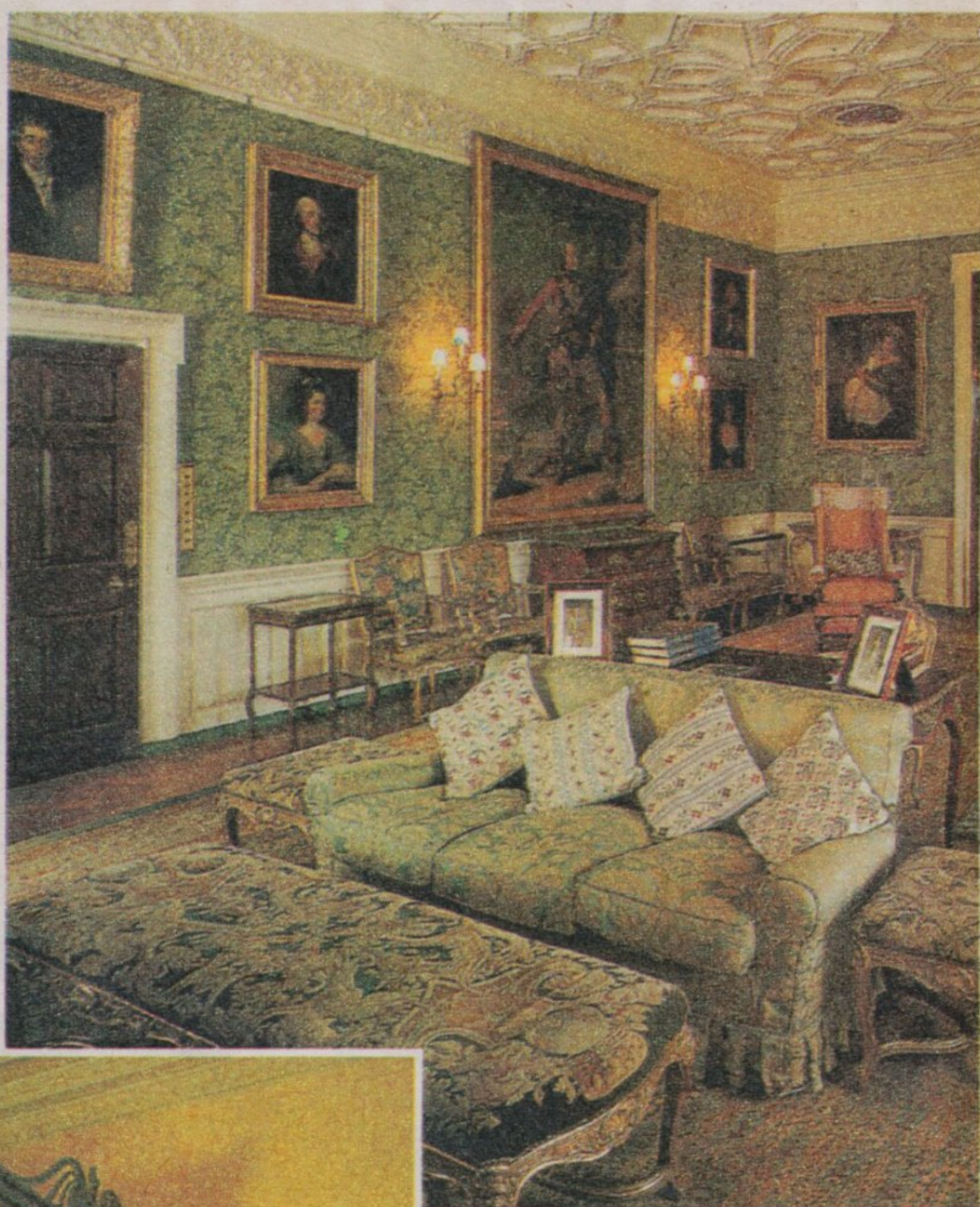
Према различитим брачним уговорима, замак је потом прелазио из руку једног у руке другог власника: после Престона ту је живела породица Мелдрум позната по свом бављењу политиком. Иако је Џорџ Мелдрум био амбасадор на двору Хенрија VIII, склоност ка трошењу, а не стицању богатства, била је очигледно у крви ове породице. До 1596. године Мелдрумови су успели све да списају и тада донели одлуку како и замак мора да се прода. Купио га је њихов рођак Александар Сетон и ту се уселио са првом женом – Ли-

лијас Драмонд, касније познатом као Зелена Дама.

Вредна збирка

Александар Сетон је у знатној мери допринео архитектонској лепоти и спољашњем изгледу замка. Подигао га је за један спрат направивши степенаст кров, јединствен у шкотској архитектури касног 16. века. Чувено је и средишње кружно степениште што води до лепог салона у једној од кула.

Александар Сетон школовао се у Риму и сви су мислили да ће кумче Марије Стјуарт догурати далеко у хијерархији католичке цркве. Али, за време његовог школовања у Риму догодила се у Сетоновој домовини презби-

теријанска реформа, те је одлучио да се посвети правној науци – и свом замку. Када је постао власник дворца Фиви, 1596. године Александру Сетону убрзо је додељена титула грофа: постао је канцелар Шкотске и гроф од Данфермлајна. Богат и моћан, умро је 1622. године.

Судбина је хтела да једини потомак Сетонових, четврти гроф од Данфермлајна, умре 1694. године, бедан и јадан у париском затвору као крими-

Спаваћа соба

Шеснаест

ПОСЛАНИ
ЗАБАВНИК

1.2.2002.

налац. Фиви је прешао у руке другог грофа од Абердина који се у трећем браку оженио дамом која је носила презиме Гордон. Крајем 18. века, најстарији син, Вилијем Гордон, учен човек и познавалац уметности, посвећује се уређењу замка. Улепшава источну страну, изграђује кулу, парк и вештачко језеро...

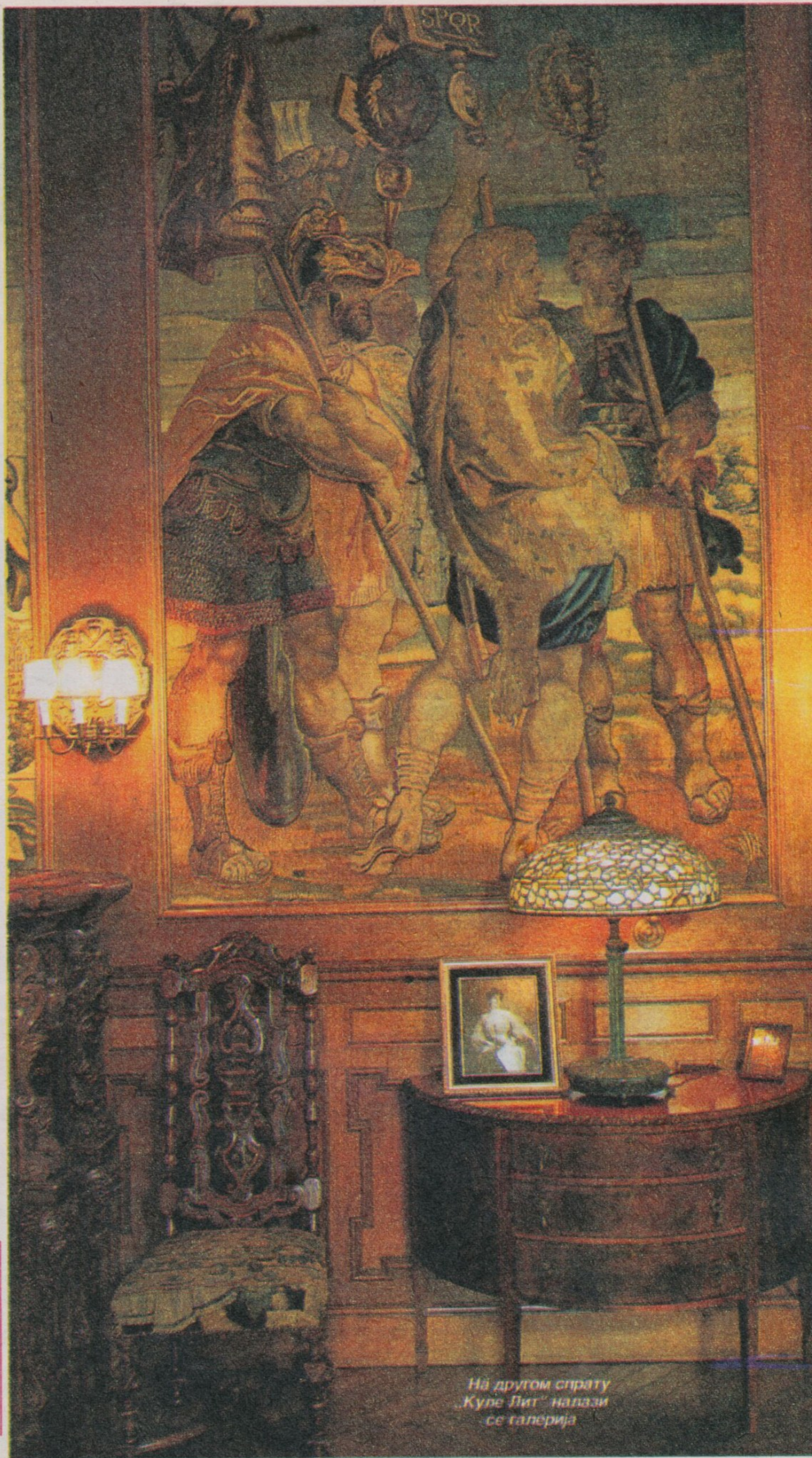
Замак је још једном променио власника: Александар Лит платио га је 1885. године 175.000 фунти стерлинга. Он је у потпуности обновио унутрашњост и ту пренео своју огромну збирку слика у којој се налазе дела Помпеа Батонија, Џошуе Рејнолдса и Томаса Гејнсбороа, учинивши Фиви можда најбогатијим замком у Шкотској. „Кула

Сликашки салон: налази се на другом спрату „Куле Гордон“ и у њему су дела Рејнолдса, Батонија и Гејнсбороа

Лит“ подигнута је 1890. године и породица је наставила срећно да живи све до 1984. године упркос ноћним посетама Зелене Даме. Тада је праунук Александра Лита сер Ендрју Форбс-Лит продао замак са све кулама и духом, Националном трусту Шкотске ■

М. Огњановић

На другом спрату „Куле Лит“ налази се галерија

ЖИВОТ ПИШЕ ДРАМЕ

Алекс је по много чему био као и сви мали деца: волео је да гледа телевизију, волео је да му се читају књиге, причају приче, да се игра играчкама којих је имао много. По једном се ипак веома разликовао од осталих малишана – никада није могао да дише сам и, откако се родио, живот му је зависио од справе за дисање, вентилатора, с којим је био даноноћно повезан.

Упознао сам Алекса када сам радио на педијатријском одељењу болнице у Њујорку. Алекс се родио са симптомима опасне инфекције и одмах је пренет на интензивну негу и повезан с машином за дисање која му је упумпавала ваздух у плућа 20 пута у минути 24 часа дневно.

Испитивања су показала да је Алексова крв заражена стрептококама групе В, бактеријама које код новорођенчади узрокују тешке болести, често и смрт. Лечење је избацило стрептококе из крви, али Алекс ни после тога није дисао. Када би га искључили с вентилатора, готово одмах би помодрео.

Када је навршио два месеца, састао се конзилијум врхунских стручњака. Они су утврдили да беба пати од изузетно ретке болести зване конгенитална (урођена) централна хиповентилација. Дакле, стање изазвано немогућношћу мозга да подстакне дисање које је, нормално, рефлексна радња. Само неколико деце у свету имало је такав недостатак.

Мајка више није долазила

Алексови родитељи нису рекли ништа док им је лекар објашњавао бебино стање. Мајка је, када је завршио, само питала: „Када ће

осамнаест

Алекс доћи кући?“ Специјалисти су по том питању били неодређени. Јер, мада је одлазак кући био изводљив, они су знали да ниједно дете које има ту болест а неговано је код куће није преживело детињство.

Прве две недеље након отпуштања из болнице после порођаја Алексова мајка посећивала га је свакога дана покушавајући да помогне око његовог негованња. Чим је постало јасно да се дисање неће поправити, почела је да долази сваког другог дана, затим двапут недељно, па једном.

Када се није појавила дуже од две недеље, социјални радник је ступио с њом у везу и мајка је рекла да јој је неподношљиво да гледа како јој се дете мучи. Од тада се Алексови родитељи никада више нису појавили у болници.

А Алекс је наставио да животиари и болничко особље, нарочито медицинске сестре, веома су се везале за њега. Оне су му куповале одећу и играчке и, током времена, постале његова породица, једина за коју је знао.

Када је напунио пет месеци, у душник му је уграђена цев кроз рупу на грлу, то јест, направљена му је трахеотомија. То се ради сваком ко је дуже време повезан с машином за дисање. Онај ко има такву цев не може да говори, а Алексу је то урађено пре него што је уопште и почео да говори и претила је опасност да остане нем.

Одлука сестре Маријане

Тада је премештен у креветак на одељењу за интензивну негу које је постало његов нови дом. И ту је брзо постао миљеник особља, највише медицинске сестре Маријане

ДИШИ,

АЛЕКСЕ,

ДИШИ!

Само неколико деце у целом свету има недостатак с којим је рођена једна беба у Њујорку – њен мозак не подстиче дисање, рефлексну радњу код сваког живог бића

Хоулмз. Свакога јутра када је долазила она би га будила, прала, облачила и хранила. А када није била заузета око других пацијената, с њим се играла или му причала приче.

Упркос томе, живот на одељењу за интензивну негу није пружао здраву и уобичајену околину малом детету. Алекс је током месеци и година видео много деце која су ту долазила и одатле излазила или ту умирала. Он, који је ту стално живео, није могао с њима да успостави везу. И, када је мало одрастао, по његовом изразу лица видело се да зна шта је смрт и да се ужасава када види да је неки малишан умро.

Када је Алексу било нешто више од три године, сестра Маријана увртела је себи у главу да треба да га научи да дише сам. Сматрала је да дете просечне интелигенције може да савлада технику ширења грудног коша чиме се плућа пуне ваздухом. Био је то и једини начин да се Алекс спасе одрастања у одељењу за интензивну негу.

Први излазак из одељења

У почетку није ишло, било је као учење некога ко никада није чуо људски глас да говори. Алекс је морао да уложи сву своју пажњу да би запамтио да редовно шири грудни кош. У томе је почео помало да успева после три месеца упорног вежбања. Сада је, под будном пажњом особља, могао краће време да проводи без машине за дисање.

Алекс је проходао у 14. месецу и добро је ходао,

али само на око 1,80 метара од гломазне машине за коју је био везан цевима. У том скученом простору могао је да се сагиње, чучи, протеже, скаче, игра.

Први Алексов излазак догодио се крајем марта. Сестра Маријана му је, у присуству лекара, скинула „оковратник“ који је чврсто држао цевчицу у Алексовом душнику повезану с цевима вентилатора. Дечак је, држећи чврсто њену руку, направио неколико корака према вратима.

„Диши, Алексе, диши!“, говорила му је сестра Маријана. Алекс је стао, покренуо грудни кош и удахнуо ваздух, затим вратио грудни кош и издахнуо ваздух. Онда су изишли у ходник, Алекс први пут у животу, и нашли се изван одељења за интензивну негу.

Овај први излазак трајао је кратко, свега који минут. Током априла Алекс и Маријана излазили су у ходник шест-седам пута и дечак је само једном помодрео па су морали да му пуне плућа кисеоником. Договорено је да га првог топлог пролећног дана изведу у малу шетњу у башту.

Стисак шаке као знак

Особље се за то јутро данима припремало увежбавајући шта ће предузети ако се у шетњи догоди нешто непредвиђено. Када је, најзад, тај дан свануо, ја сам носио ручни вентилатор и балон с компримираним ваздухом на коме се налазио адаптер за трахеотомију.

Други лекар носио је кутију пуну лекова, игала и интравенозних раствора за случај престанка рада срца. Сестра Маријана водила је за руку Алекса. Чим су све медицинске сестре са одељења изљубиле дете и пожелеле му срећу, Маријана је извадила цев вентилатора и полако смо пошли низ ходник.

Маријана је повремено стезала Алексову шаку, то је био договорени знак којим га је подсећала да дише. Чим смо ушли у лифт, на дечаковом лицу видео сам страх. Он није имао појма шта је то лифт, али је одлучио да га не воли. А када су се у приземљу врата лифта отворила, страх на Алексовом лицу заменио је израз крајњег запрепашћења.

У приземљу је врвело као у кошници. Људи разних година, изгледа и стања мували су се или су их

гурали у колицима или пребацивали на носилима. Алекс тако нешто никада није видео и призор га је толико заинтересовао да је повремено заборављао да шири грудни кош и усне би му добијале плаву боју.

Сунце, цвеће, трава

„Диши, Алексе, диши!“, викала је Маријана када дете не би реаговало на стисак шаке. Док смо ишли према баштенским вратима, Алекс је сваког часа застајкивао. Зачуђено је гледао људе који су седели у болничком кафеу, са чежњом је посматрао играчке у излогу болничке радње.

Најзад смо стигли до баште. Био је диван пролећни дан. Сунце је сијало, ваздух мирисао, дрвеће цветало. Алекс је уживао у трави, цвећу, нарочито у пространству какво никада није видео нити знао да постоји.

Почели смо да тапшемо када се спустио на све четири да би дотакао траву, помиришао цвеће, пипнуо земљу. Пришао је и једном аутомобилу и додирнуо га. Знао је с телевизије шта је то, али је ово био први пут да види прави аутомобил.

После десетак минута било је време за повратак. Алекс је био тужан, али није заплакао. Маријана га је загрлила, пољубила и рекла му да ће још много пута да га изведе у башту.

Да ли ти је познато име?

Премештен сам на другу дужност и две године касније срео сам Рона Енђелмена, лекара кога сам познавао из болнице у којој је био Алекс. Рон је из своје ташне извадио блок за цртање и пружио ми га. На корицама је невештим рукописом било написано „Птице“ и около оловком нацртано неколико птица. И име аутора и илустратора: Алекс Хоулмз.

Прелиставајући блок, видео сам листове и листове исцртане птицама јарких боја, малим птицама бебама и њиховим птицама мајкама. У дну сваког листа налазила су се имена птица.

„Да ли ти је познато име аутора?“, питао ме је Рон Енђелмен. Када сам одмахнуо главом, рекао ми је да погледам прву страну. На њој сам прочитао: „Посвећено мојој мајци Маријани Хо-

улмз“. Тада сам се сетио. То је било дело руку малог Алекса Хернандеса!

Од Рона сам сазнао да је, после оног првог изласка у башту у коме сам и ја учествовао, сестра Маријана још много пута излазила са Алексом у шетњу. Оне су прво биле кратке и у друштву лекара. Затим, када је Алекс дисао без опомињања, ишли су њих двоје сами и у Ботаничку башту, у Зоолошки врт, на стадион „Јенки“ и на роштиљ у Маријанином врту.

После тог пролећа, лета и јесени Алекс је све боље и сигурније дисао сам механичким ширењем грудног коша. Научио је сам и да једе, пере зубе, облачи се. Маријана му је све чешће, накратко, затварала рупу на душнику да би му омогућила да говори, да научи да говори.

Нови мама и тата

Глас му је у почетку био тих и пискав и он се тога стидео. После кратког времена се ослободио и толико је уживао у брбљању да су га сестре са одељења молиле да ућути. И дисање и говор постали су му сасвим спонтани, без подсећања и опомена.

Маријана Хоулмз је тада урадила нешто за чим је одавно жудела – она и њен муж усвојили су Алекса. Гдину дана после првог изласка у болничку башту Алекс Хернандес Хоулмз заувек је изашао из болнице.

Рон ми је такође испричао да је недавно на улици срео сестру Маријану и Алекса. „Како мали изгледа сада?“, питао сам га. „Као свако нормално дете, никада се не би рекло да је био тешко болестан. Наравно, док спава, прикључен је на вентилатор. Иде у основну школу и доста добро учи. Невероватно, зар не“, одговорио ми је Рон.

И заиста је било невероватно. Да дечак кога је природна породица напустила нађе нову која га воли. Да дете које није могло да дише иде у школу. Да дечак без гласа нормално говори. Да дете које је у првим годинама живота видело око себе толико смрти нацрта нешто тако лепо као што су птице.

То је било чудо које се догодило захваљујући љубави једне медицинске сестре великог срца

Др Роберт Мерион

СВЕТ У БРОЈКАМА

Царство евра

2-4

године просечно трајала је италијанска папирната новчаница после чега су је повлачили из употребе и замењивали новом ■

8

година требало би да трају нове новчанице евра ■

8,5

грама тежак је новчић од једног евра ■

74,4

квадратних центиметара износи површина новчанице од 5 евра. Банкнота од 500 евра има површину од 131,2 квадратна центиметра ■

200

новчаница од 10.000 долара и даље је у оптицају у САД. То је новчаница која има највећу вредност у свету. Још од 1994. године није штампана ниједна нова ■

12.600

тона износи тежина новчаница од хартије које су у Европи повучене из оптицаја због евра ■

140

тона националних монета – од метала и хартије – повучено је из 12 земаља Европске заједнице и замењено евром ■

1,6

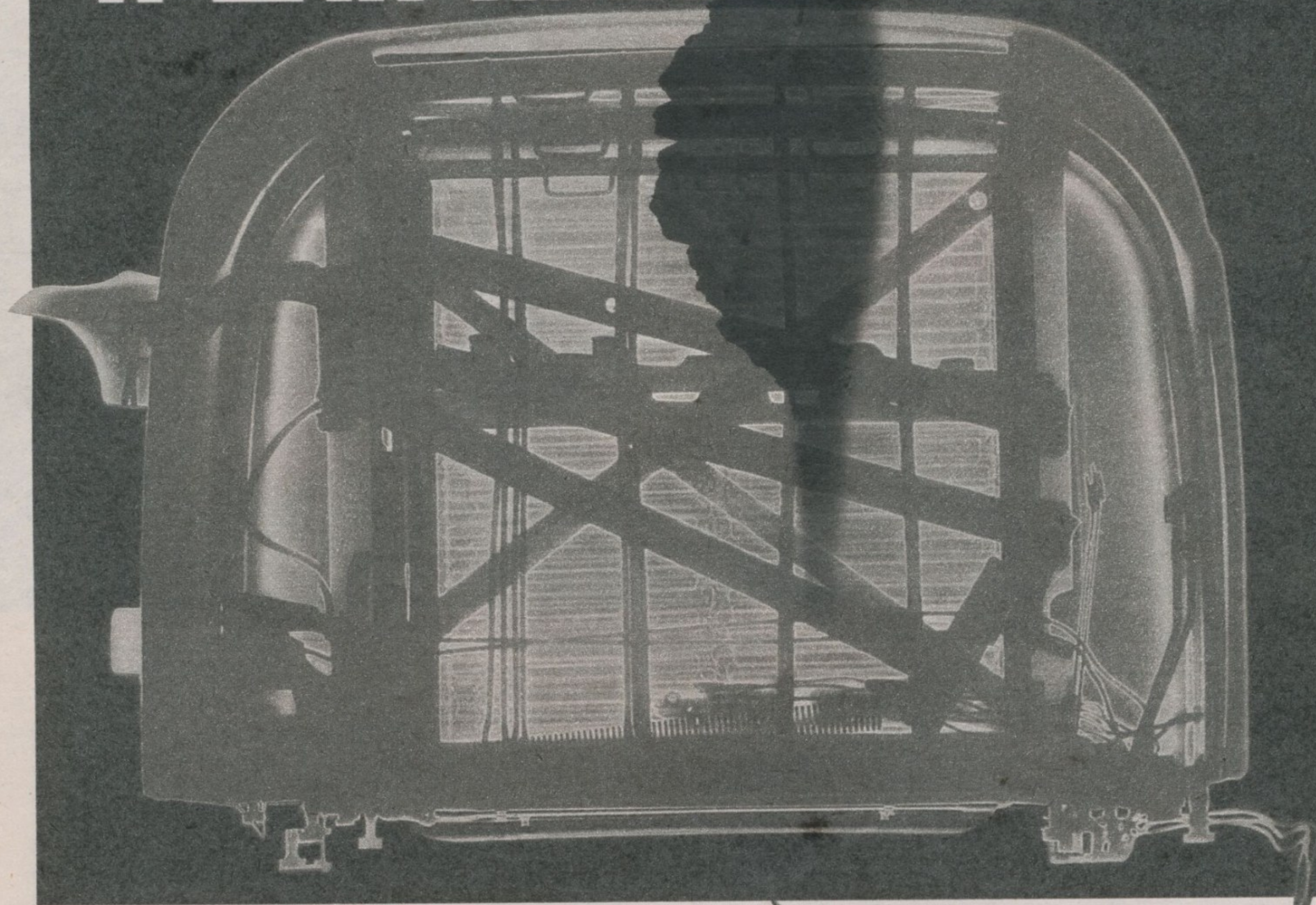
милијарди папирних новчаница евра у оптицају су од 1. јануара 2002. године ■

5300

милијарди евра износи новчана маса која је у оптицају у Европи. У САД – 7000 милијарди евра ■

Зраци X господина Рентгена

А ШТА ИМА УНУТРА?

**Када су пре сто година откриве-
ни рендгенски зраци и начињен
први снимак људских костију,
многи научници предвидели су
да ће ово достигнуће имати ши-
року примену у разним области-
ма и изван физике и медицине**

У историји физике и медицине 8. новембар 1895. године и име Вилхелма Конрада Рентгена (1845–1923) обележени су златним словима. Тог дана је немачки физичар Рентген приказао свој изум – уређај са посебним икс-зрацима који продиру кроз људско ткиво и снимају кости. За први пробни снимак одабрао је руку. На филму који је начињено јасно су се уочавале кости баш онако како у стварности и изгледају.

Био је то почетак напретка у научном испитивању у областима медицине и физике, али и почетак усавршавања Рентгеновог изума

који ће решити многе непознанице и досегнути неслухене границе.

Брзи електрони и флуоресцентни штит

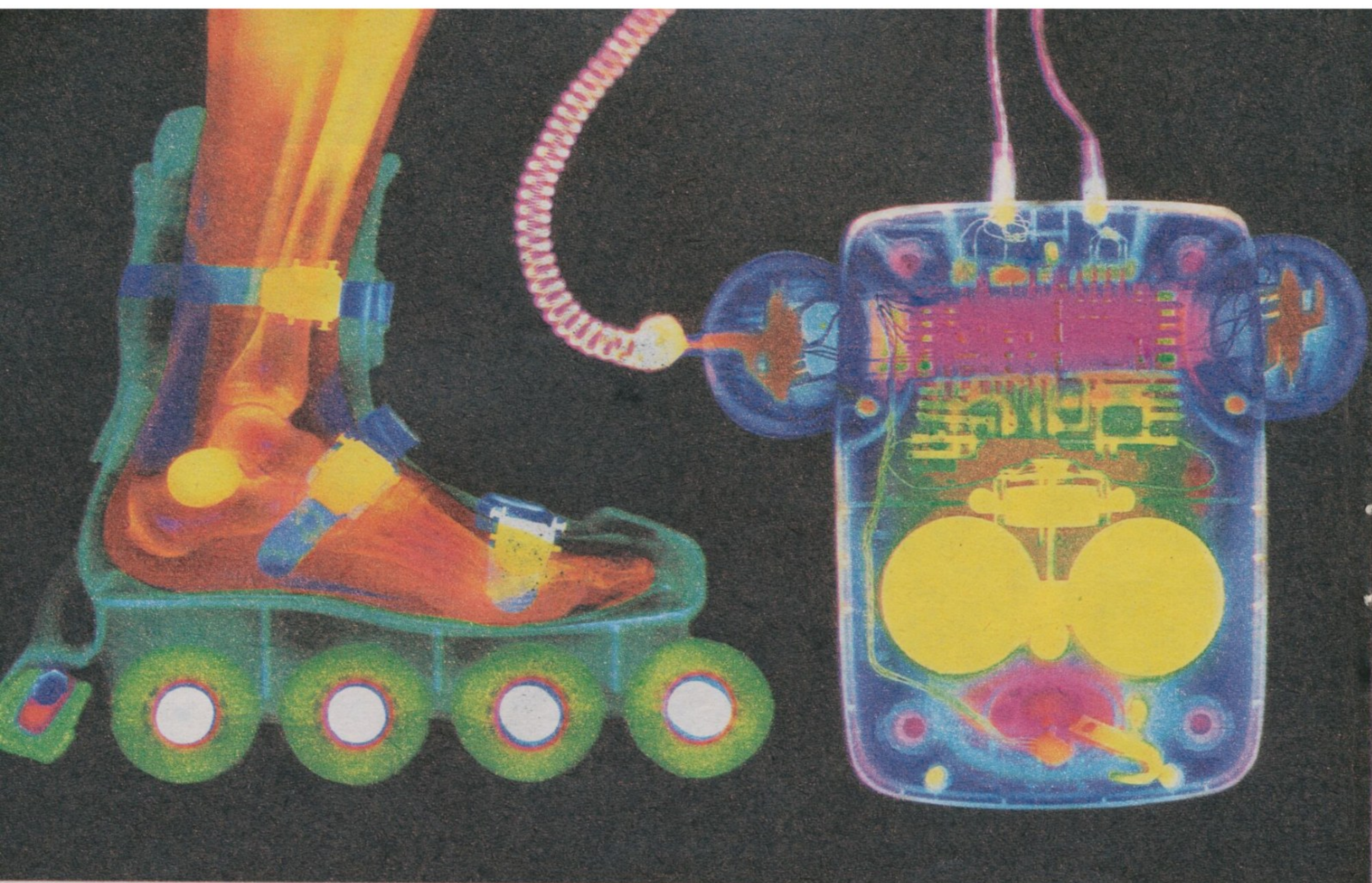
Рентген је десет година проучавао електромагнетне таласе у вакуумској цеви у којој су биле постављене катода и анода које су стварале напон од неко-

лико десетина хиљада волти. Електрони који су ишли од катоде према аноди постизали су велику енергију и убрзања што је било условљено снажним електричним пољем. Да се електрони не би „разбијали“ о ивице цеви, Рентген је њену унутрашњост премазаво флуоресцентном бојом. Тако је постигао још веће

Врели тостер:
рендгенски снимак
укљученог тостера не
би био овако блештав
да филм није у боји

убрзање електрона, а дужину електромагнетних таласа свео на свега 0,001 нанометар. Анода која је била од волфрама загревала се приликом удара електрона, али један део електрона се закочио у електростатичким пољима сила језгра волфрамових атома и губио кинетичку енергију која се претварала у више енергетско стање које је изазивало зрачење толико снажно да продире кроз материју. Рентген је непознате зраке једноставно обележио са X, а потом направио уређај који ће, попут фотографског, на филму снимити

—двадесет један

Добра реклама пара вреди: одговарајући облик брзих ципела посебно је важан за сигуран ослонац приликом вожње. Данашњим рендгенским апаратима може се проверити како нога „лежи“ у ролерки

ти, односно зацртати, све оно кроз шта зраци не могу да прођу.

Наука, индустрија, уметност

Научници су убрзо и зраке и апарат назвали Рентгеновим именом. Временом су открили бројне могућности рендгенског зрачења и почели свестрано да их користе. Најзначајнија достигнућа постигнута су на пољу медицине не само за снимање скелета већ и за правовремено откривање и локализовање жаришта болести као и за уништавање канцерогених ћелија рендгенским зрацима. Пошто телесно ткиво добро пропушта рендгенске зраке, приликом снимања користе се разне течности (баријум сулфат или органска јодна једињења) које се уносе у организам као контрастна средства како

би се добиле јасно сенчене слике органа.

Продорна моћ рендгенских зрака користи се на много начина и за многе сврхе. Њихова особина да зацртјују фотографске плоче употребљава се у рендгенографији за испитивање материјала на структуралне грешке. После просветљавања материјала, свака грешка појави се на филму као јасно уочљива линија или мрља што је најпоузданији начин да се провери исправност мотора на возилима, па се рендгенографија све више користи у аутомобилској индустрији, али и у производњи бицикала, ролшуа и техничких производа.

Рендгенском флуоресцентном спектроскопијом успешно се установљава и врста и заступљеност одређеног елемента у испитиваном предмету. Рендгенски зраци подстичу ато-

ме да одашиљу свој особени рендгенски спектар. Јачина и састав овог линијског спектра дају све тражене податке. Тако се у модерним уљарама испитује густина уља, а исти метод с рендгенским зрацима користи се и у музејима приликом обнављања уметничких дела.

Усавршавањем рендгенског уређаја који користи зраке са ултракратким таласима и има увећавају-

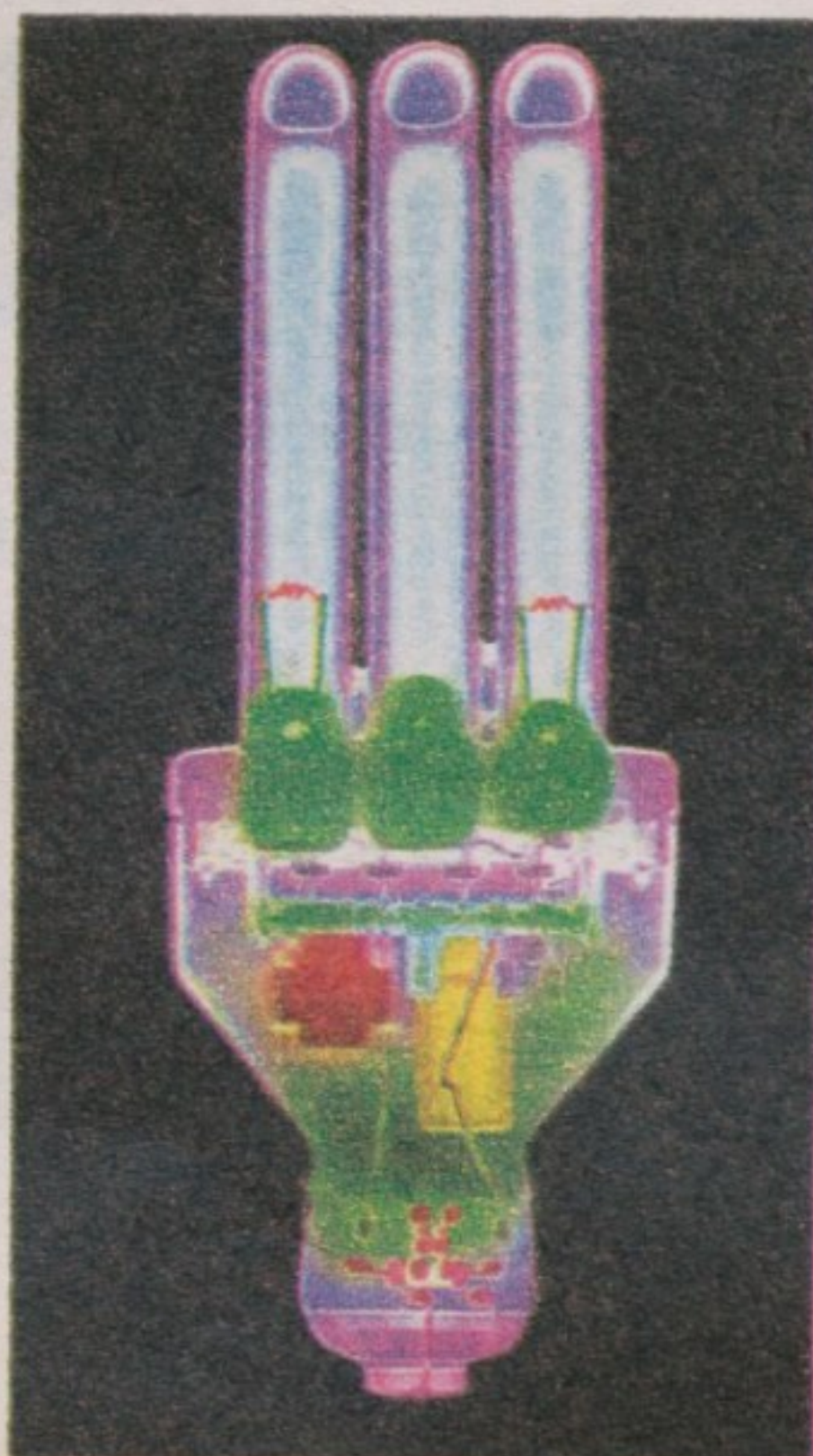
Лепота технике: телефон с бројчаником и звонима у жутој боји

ће временске камере могуће је „ухватити“ и испитати чак и најситније бактерије, величине десетог дела милиметра, или „успорити“ и објаснити кретање атомских честица код разних хемијских реакција. Рендген без имало муке открива и квар на мајушном чипу рачунара, а најсавременији апарати чак дају тродимензионалну слику свега што је снимљено.

Савршене могућности рендгенских зрака користе и домишљати фотографи који боје филм и стварају права ремек-дела у две или три димензије ■

С. Делибашић

Батеријска лампа: светлосни лук (црвено) на електродама савремена техника чини још видљивијим. Овакав начин снимања користи се у индустрији за испитивање материјала

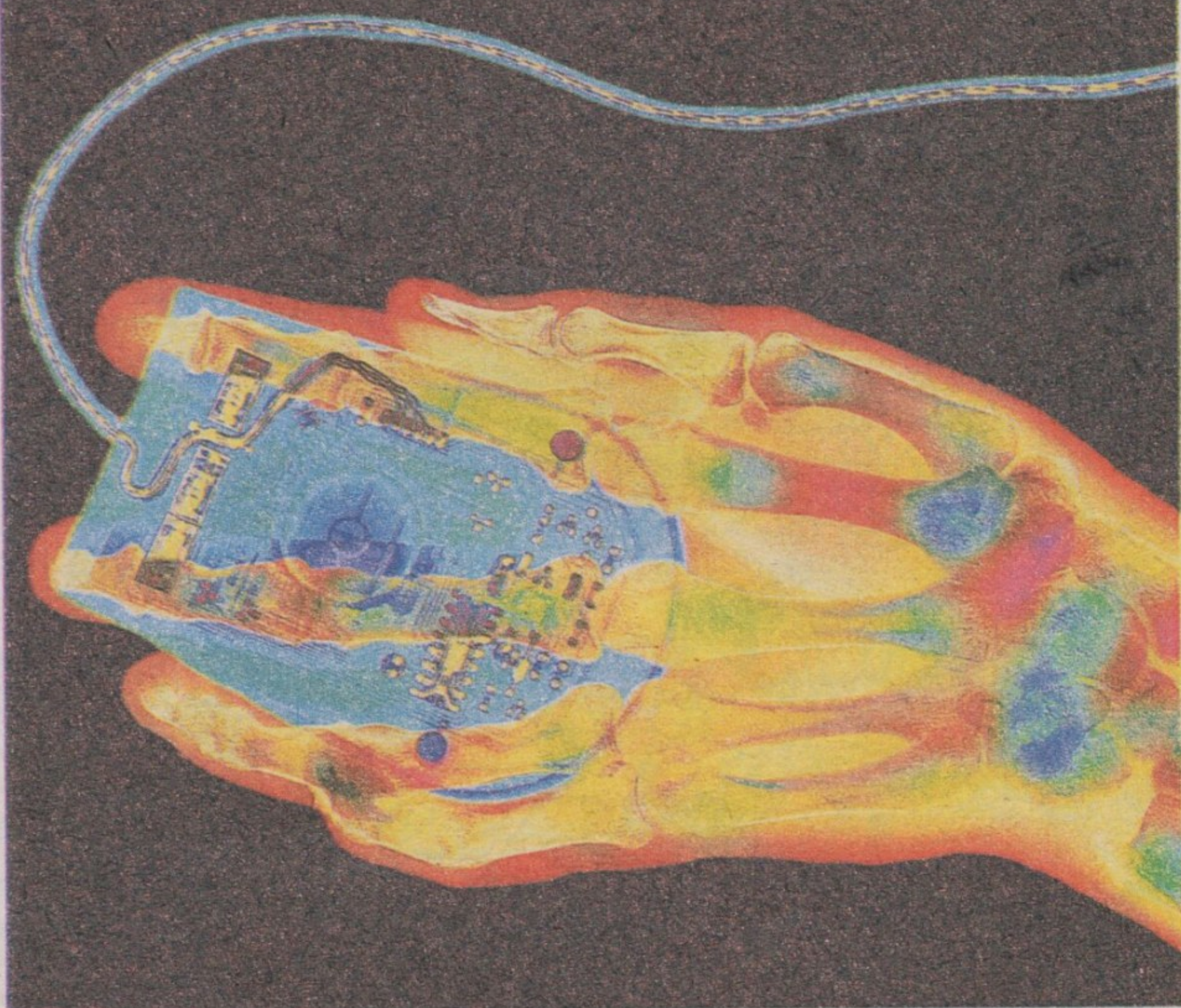
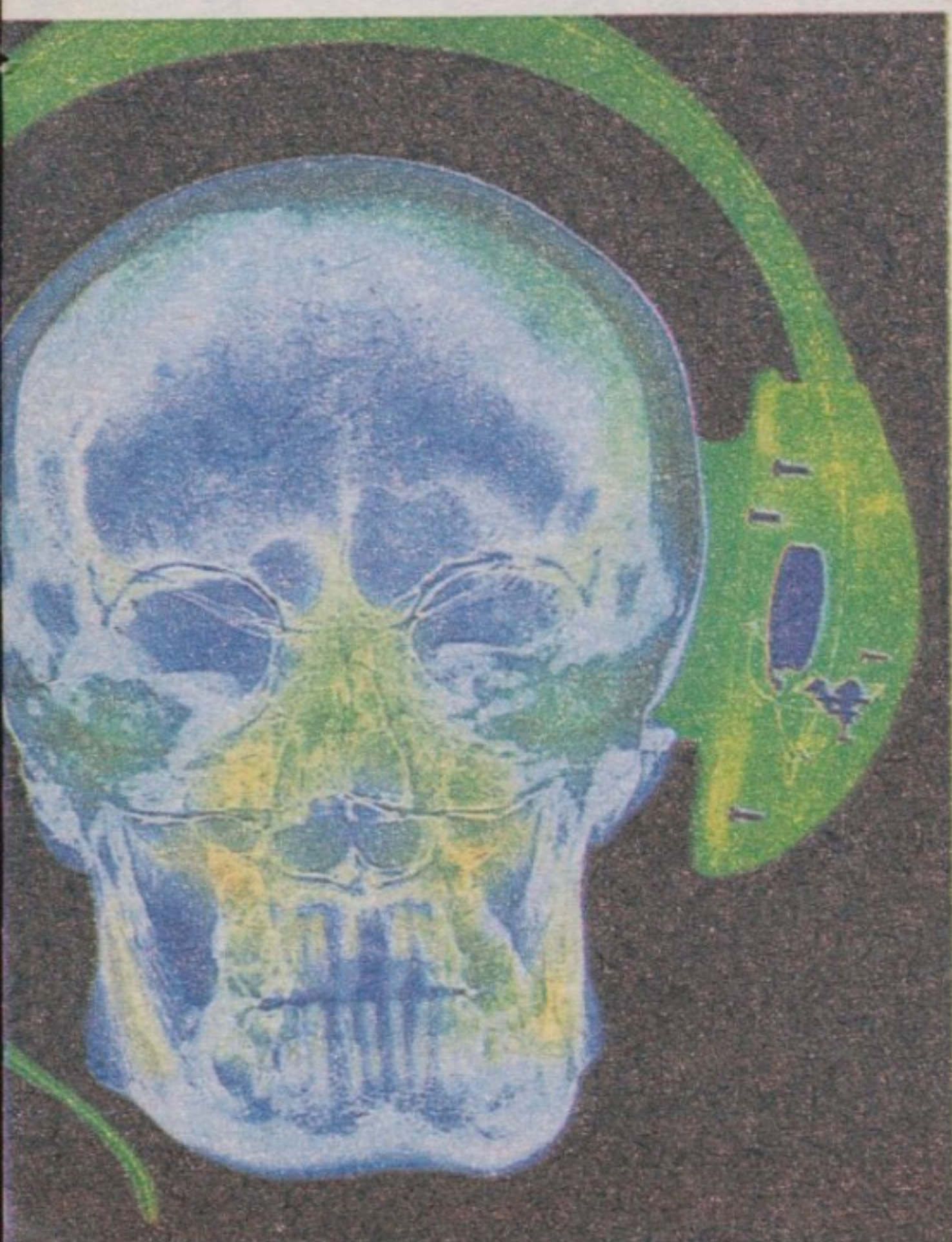

Вокмен: фотографија у две боје – плава лобања и зелене слушалице

Тајна женске ташне:
уместо мушкараца
који су одувек
желели да завире
у женску ташну,
рендген је открио
какве чаролије се
у њој крију

Рука на рачунарском мишу
Немогуће је могуће: на уметничкој
фотографији рендгенски зраци снимили
су кости прстију који леже преко миша,
али и све оно што се налази испод њих
у унутрашњости апарата

ЗА ВЕСЕЛЕ САХРАНЕ

Испитивање које су у Британији спровеле највеће фирме за погребне услуге показало је да би испитаници волели да сахране буду мање мрачне, а уочљива је и жеља многих да их, кад дође час, сахране у шумама или да њихов pepeo проспу у море.

Од 2338 особа које су учествовале у овом испитивању бар половина верује у живот после смрти, а готово 80 одсто рекло је да би желело да им сахрана буде весела. У закључку анкете наведено је да има доста оних који разговор о смрти сматрају неумесним ■

ПАПИН CD КАО БОЖИЋНИ ПОКЛОН

Пољаци који су уочи протеклих божићних празника купили дневни варшавски лист „Газета виборча“ добили су и пригодан божићни поклон – CD с песмом коју је 1981. године отпевао њихов сународник папа Јован Павле II.

Ову божићну песму из планинског подручја Татра, у којој се помиње рођење Христово, папа је отпевао 1981. године када је с пољским ходочасницима посетио Ватикан. Песма „Мој малени, малени“ иначе је најдража песма Јована Павла II и он јој је чак дописао три строфе. По речима главног уредника листа, снимак песме недавно је нађен у архиву католичког радија „Плус“ из Лублина ■

НЕСХВАЋЕН

Кад је пилот Цери Стивенс авионом на небу изнад Бока Ратона на Флориди исписао поруку „Бог је велики“, веома је уплашио велики број својих суграђана. После њихових позива умешала се полиција и привела пилота који је изјавио да је на овај начин само желео да охрабри своје суграђане што им је после терористичког напада на Њујорк 11. септембра 2001. године и те како потребно.

Многи сматрају да је изазвао нешто сасвим супротно. – Мислио сам да су неки нови терористи платили да се ово испише на небу. Па, знате да су неки од оних терориста самоубица учили пилотирање недалеко од Бока Ратона – изјавио је један од суседа пилота Стивенса.

Пилот каже: – Урадио сам ово баш због тога што се људи сада превише плаше. Тај страх лебди у ваздуху и ја сам на овај начин желео да их бар мало ослободим тог страха и вратим им веру у Бога ■

РОБИЈА ЗБОГ ДУГАЧКОГ ЈЕЗИКА

У „Комеди кафеу“, у Мејкону, америчка држава Аризона, комичар Глен Метјуз забављао је госте када му је „излетело“ да је приликом пљачки банака успешно бежао на свом бициклу.

Гости су се грохотом смејали сматрајући његово признање као веома успелу шалу, али власнику кафића Мајку Смиту, иначе бившем полицајцу, ово није било смешно. Добро се сећао три опљачкане банке у њиховом граду кад је наоружани маскирани лопов однео више од 60.000 долара. Сва три пута тајанствени пљачкаш бежао је на бициклу, па су га новинари и прозвали – бандит на бициклу.

Полиција је брзо проверила ко је комичар из „Комеди кафеа“, па ће тако Глен Метјуз наредних 87 година својим шалама забављати „госте“ у затвору ■

ОДАНОСТ

Московске новине пишу о необичној љубави и оданости једне мачке према свом газди који је пре пет година погинуо у саобраћајној несрећи. Она од тада борави крај његовог гроба иако су чланови породице погинулог више пута покушавали да је врате кући.

Пре десетак година мачку је, промрзлу и изгладнелу, с улице донео у кућу Сергеј Андрејкин, осамнаестогодишњак из једног села наомак Москве. Дао јој је име Мурка и својој љубимици посвећивао све слободно време, а она се толико везала за њега да га је у стопу пратила. Када је Сергеј отишао у војску, Мурка је, како каже његова мајка, данима стајала на прозору и очекивала његов повратак.

После Сергејеве погибије Мурка је дошла на његов гроб и више се није враћала кући. Хранила се на гробљу остацима после даћа, а када су почели мразеви, долазила би до куће Андрејкиних, нешто појела и враћала се на стражу са које нису успели да је отерају ни пси луталице ■

НЕЗДРАВО ЈЕ РАЗМИШЉАТИ

Група америчких научника са универзитета у Илиноису изводила је опите на пацовима који су доказали да је прекомерно размишљање нездраво, бар за неке функције мозга.

Током експеримента пред пацове су постављени задаци различите тежине и испоставило се да приликом мисаоног напора опада количина глукозе која стиже до мозга. Резултат тога су слабост, умор и поспаност, као и сметње у памћењу.

Ово што се догађа пацовима догађа се и људима, тврде научници из Илиноиса предлажући да се преиспитају претешки школски програми како би млади били поштеђени „нездрог“ размишљања ■

МАЧАК У ПРИТВОРУ

У америчком градићу Стин, у држави Охајо, судија Крег Алберт казнио је мачка Твита на годину дана кућног притвора позивајући се на један давно изгласани закон. – Уколико се не буде придржавала ове казне, власница мачка Твита сносиће одговарајуће последице – нагласио је судија приликом изрицања ове необичне пресуде.

Мачка је пријавила комшиница његове власнице јер је Твит непрестано долазио у њену башту и ловио птице које су се окупљале око мале фонтане.

– Фонтану сам сама подигла по савету лекара који је рекао да ће цвркут птица благотворно утицати на моје живце и помоћи ми да се бар мало смирим после губитка драге особе. Уместо тога, сада сам још више узнемирена јер око фонтане стално налазим перје и остатке несрећних птичица – изјавила је на суду комшиница власнице осуђеног мачка ■

Илустровао
Зоран
Петканић
Петко

1.

Који је град толико загађен да се удисањем ваздуха у њему може зарадити цревна болест дизентерија?

- А: Њујорк
- Б: Кејптаун
- В: Мексико Сити

2.

Шта је тесла?

- А: Ласерски зрак слабе снаге
- Б: Јединица електричне отпорности
- В: Јединица магнетске индукције

$$T = \frac{Wb}{m^2}$$

сто динара

НЕКО НАМ ПРАВИ РУТУ У ГЛАВИ

3.

Грчка реч парадигма, која се као зараза раширила по нашим новинама, телевизији и говорима, значи:

- А: Пример
- Б: Давање мита
- В: Протестни збор

4.

Колико метара црва може дневно да поједе младунче птице црвендаћа?

- А: Два
- Б: Три
- В: Четири

5.

Чији је краљ био Вилијем I Освајач?

- А: Норвешки
- Б: Енглески
- В: Дански

6.

Тунгстен је:

- А: Вlakно у сијалици
- Б: Друго име за хемијски елемент волфрам
- В: Врста челика

7.

Реч трибунал, латинског порекла, значи:

- А: Суд
- Б: Судница
- В: Судско веће

8.

Које године је наш књижевник Иво Андрић добио Нобелову награду?

- А: 1961.
- Б: 1960.
- В: 1963.

9.

Трепанација је:

- А: Просејавање злата из речног песка
Б: Надоградња ноктију
В: Бушење лобање

10.

Код нас веома популарна страна реч имплементирати значи:

- А: Применити
Б: Оплеменити
В: Затворити у резерват

11.

Ко је први Европљанин коме су Индијанци 15. октобра 1492. године понудили да проба дуван?

- А: Кристифор Колумбо
Б: Сер Волтер Рали
В: Џејмс Кук

12.

Која је тачка топљења живе?

- А: -50°C
Б: -100°C
В: $-38,87^{\circ}\text{C}$

13.

Главни град Новог Зеланда је:

- А: Нелсон
Б: Викторија
В: Веллингтон

14.

Ко је написао бајку „Царево ново одело“?

- А: Браћа Грим
Б: Карел Чапек
В: Ханс Кристијан Андерсен

15.

Сисари рађају живе младе, али постоји група која се леже из јаја. То су:

- А: Торбари (Marsupialia)
Б: Кљунари и мравињи јеж (Monotremata)
В: Китови (Cetacea)

16.

Тихо Брахе, славни дански астроном и математичар из 16. века, тукао се у двобоју због неких математичких размирица и у њему изгубио део тела, па је уместо њега носио сребрну протезу. Који је то део тела?

- А: Нос
Б: Уво
В: Кажипрст

17.

Назив Земљиног језгра је:

- А: Криосфера
Б: Пиросфера
В: Барисфера

18.

Лекар специјалиста за очне болести зове се:

- А: Офталмолог
Б: Спелеолог
В: Гемолог

19.

Боб Дилан, легенда протестне песме, напунио је 2001. године:

- А: 53 године
Б: 60 година
В: 55 година

20.

Једна од омиљених страних речи нашег новинарског-политичког речника је медијатор и она значи:

- А: Везиста
Б: Наредбодавац
В: Посредник

Бојана Дожић

—двадесет седам

ДИРИГЕНТ

Оно што љубав значи за срце, то апетит значи за стомак", признао је једном приликом италијански композитор Ђоакино Росини свом пријатељу Леополду Ауеру, чувеном мађарском виолинисту. Росини је Ауеру тада поверио и да умеће уживања у јелу сматра „најузвишенијом од свих вештина“. Да би свом пријатељу и музичком колеги што боље дочарао колико је за њега важна та узвишена вештина, Росини је направио занимљиво поређење.

„Стомак је диригент који води велики оркестар наших страсти. Када сам гладан, ја чујем гунђање фагота и завијање флаута које негодују због мог празног стомака. Када сам сит, мој пуни стомак оглашава се веселом звоњавом триангла и радосним треперењем добоша. Укусни залогај исто је што и најлепша арија. Јело, љубав, певање и варење четири су чина комичне опере која се зове живот и они пролећу као мехурићи шампањца. Пропустити уживање у њима значи бити будала!“

Хендлово „надахнуће“

Склоност ка таквој врсти уживања показивао је и немачки композитор Георг Фридрих Хендл. Његови биографи забележили су да је имао обичај да оде сам у гостионицу и наручи вечеру за троје. Понекад би се десило да дуго остане за столом чекајући да јело стигне. Када би глад постала неиздржива позвао би гостионичара да га укори због споро-сти. „Чекам да стигне ваше друштво“, објаснио би го-

Ђоакино Росини, један од највећих прождрљиваца у историји музике

G. A. Rossini

НАШИН СТРАСТИ

„Када сам гладан, ја чујем гунђање фагота и завијање флаута које негодују због мог празног стомака. Када сам сит, мој пуни стомак оглашава се веселом звоњавом триангла“, говорио је композитор Ђоакино Росини који није био једини прождрљивац међу музичарима

стионичар. „Донесите вечеру сместа! Ја сам себи најбоље друштво“, одговорио би Хендл.

Један поштовалац Хендлове музике, знајући за његове склоности, послао му је сандук најфинијег шампањца. Хендла је тај поклон веома обрадовао, али је сматрао да пића нема довољно да би могао да га подели са пријатељима, већ га је сакрио у подрум. Неколико дана касније направио је за пријатеље вечеру у својој кући и у једном тренутку пожелио да попије чашу баш тог шампањца који је сакрио.

Нашао се на мукама како да у исто време испуни своју жељу и сачува омиљени шампањца. Онда се досетио да узвикне: „Имам дивну идеју!“ и излетео из собе. Отрчао је у подрум, попио на душак читаву чашу и вратио се у друштво. Пријатељи су били убеђени да је велики композитор забележио неку дивну мелодију, а он је још неколико пута, са истим изговором, напуштао њихово друштво, враћајући се све руменији и веселији.

• Таква навала надахнућа

постала је у једном тренутку ипак сумњива, па је неколицина из друштва кренула следећег пута кришом за њим, све до подрума. Превара је откривена, а Хендла су још дуго после пријатељи задиркивали кад год би објавио да „има идеју“.

Неколико чаша вина за узлет маште често је користио и Волфганг Амадеус Моцарт. Један од његових суседа Јохан Лојбл био је и сам музичар, одан Моцартов пријатељ, али и власник веома доброг винског подрума. Било је довољно да Моцарт одсвира неколико тонова на клавиру, кућне прстима у заједнички зид и Лојбл је већ слао свог слугу у подрум објашњавајући породици: „Моцарт компонује. Треба му послати неку боцу вина“.

Карузове шпaгeтe

По добром апетиту био је познат и немачки композитор Макс Регер. Он је имао обичај да у гостионици наручи „двочасовни бифтек“ што би, заправо, значило количину меса која се једе пуна два сата. Такву обилну вечеру најчешће је заливао са два туцета боца пива. Јед-

рану „Пагани“ били су посећени готово колико и његове оперске представе. Обожаваоци су кришом посматрали великог певача како сваког дана изводи свој омиљени обред. Карузо би разговарао са пријатељима и постепено намотавао шпaгeтe на виљушку, док све што је на тањиру не би спаковао у једно велико клубе. Било је довољно да само једном отвори уста и цео тањир шпaгeтa нестало би у једном залагају. Конобар би онда донео нов тањир шпaгeтa и цео захват могао би поново да почне.

Мада је посматраче навикао на своје циновске залагаје, Карузо је једанпут ипак успео и да их запрепа-

Георг Фридрих Хендл: надахнуће у шампањцу

ном приликом Регер је на концерту свирао клавирску деоницу у Шубертовом квинтету „Пастрмка“. Да би му причинио радост, један поштовалац сутрадан му је послао свеже уловљену пастрмку. Регер му је захвалио кратким писмом, али и обавештењем да ће на следећем концерту свирати Хајднов „Воловски менует“.

Најславнији прождрљивац међу музичарима био је чувени тенор Енрико Карузо. Његови ручкови у ресто-

сти. Након обилне порције шпaгeтa његов пријатељ Самарко наручио је чинију бресака. Не престајући да говори, Карузо је окретао у рукама једну по једну док није изабрао највећу. Застао је само на тренутак док огромна бресква није нестала у његовим устима. У ресторану је завладао тајац. Прекинуо га је само изненадни туп ударац кошнице о Карузов тањир■

Ивана Комадина

ЈЕДАН НАЧИН ДА СЕ ФИЛОЗОФ ОБОГАТИ

Филозофе и иначе људе од науке прати глас да су расејани, збуњени, да су сметењаци, тако рећи неспособни за живот. Такве су се приче проносиле и о Талесу, грчком филозофу из града Милета, који је живео у 6. веку пре наше ере. Талес је био један од седам мудраца старог света и први човек који је због своје љубави према знању и своје мудрости прозван „филозофом“.

Талес из Милета бавио се филозофијом природе и то нарочито – астрономијом. Проводио је дане и ноћи посматрајући небо и звезде и први је међу љу-

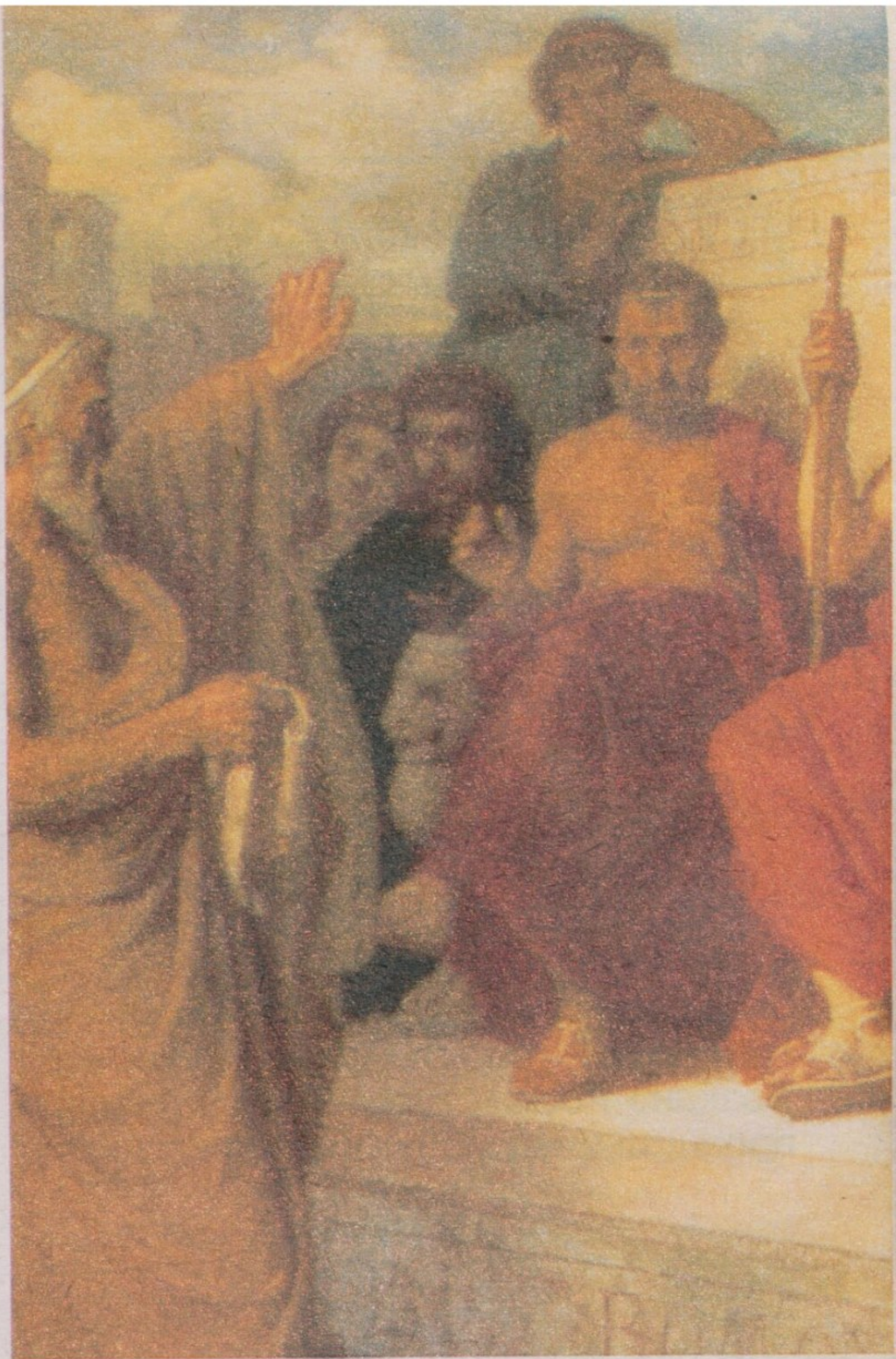
дима открио сазвезђе Малог медведа и објаснио помрачење Сунца.

Али, међу својим суграђанима је, упркос томе или баш због тога, стекао глас сметењака. Причало се свашта:

да је проучавајући звезде и гледајући стално у небо пао у бунар, други пут, опет, да се гледајући Месец нашао у јарку, те да му је најзад једна девојка рекла: „Па, ти, Талесу, не видиш ни оно што ти је пред ногама! Како ћеш онда сазнати шта је на небу?“

Талес није био богат човек, па су му се и због тога подсмевали и пребацивали му да од филозофије нема ништа, те да се зато окане свог бескорисног гледања у Сунце и Месец.

Талесу је све то, најзад, дозлогрдило, те је одлучио да противника потуче својим оружјем. Захваљујући познавању астрономије и онога што се данас назива метеорологијом, закључио је да ће принос маслина те године бити обилан, па је унапред закупио све млинове и уљаре у Милету. У то време у Грчкој је основна животна намирница било маслиново уље које се добијало прерадом маслина баш у уљарама које је закупио филозоф.

И, кад је родила маслина, а принос превазишао очекивања, Талес Милећанин зарадио је силан новац дајући своје уљаре у најам по цени какву је хтео. Тако је својим

суграђанима показао да филозофи нису баш такви сметењаци каквим их понекад сматрају и да могу и да се обогате када желе иако то није оно око чега се у животу труде.

НЕВОЉЕ

Бранислав Нушић – снимак из доба када су престале невоље с властима и када је наш познати књижевник био у дипломатији

С ПИСМЕНОШЋУ

Има разних начина да човек доспе у затвор. Неко допадне робије с разлогом – проневери, на пример, државни новац, па га зато затворе. Али, има и оних који стигну иза решетака на правди Бога – низашта. Један од таквих био је и наш писац Бранислав Нушић.

Године 1887. Нушић је написао једну политичку песму и штампао је у тадашњем „Дневном листу“. Песма под насловом „Два раба“ садржала је оштар прекор краљу и свим надлежним што су одсуствовали са погребца Михаила Катанића, пешадијског мајора, који је одбранио „српску част у бугарском рату“, а присуствовали су сви, па и сам краљ,

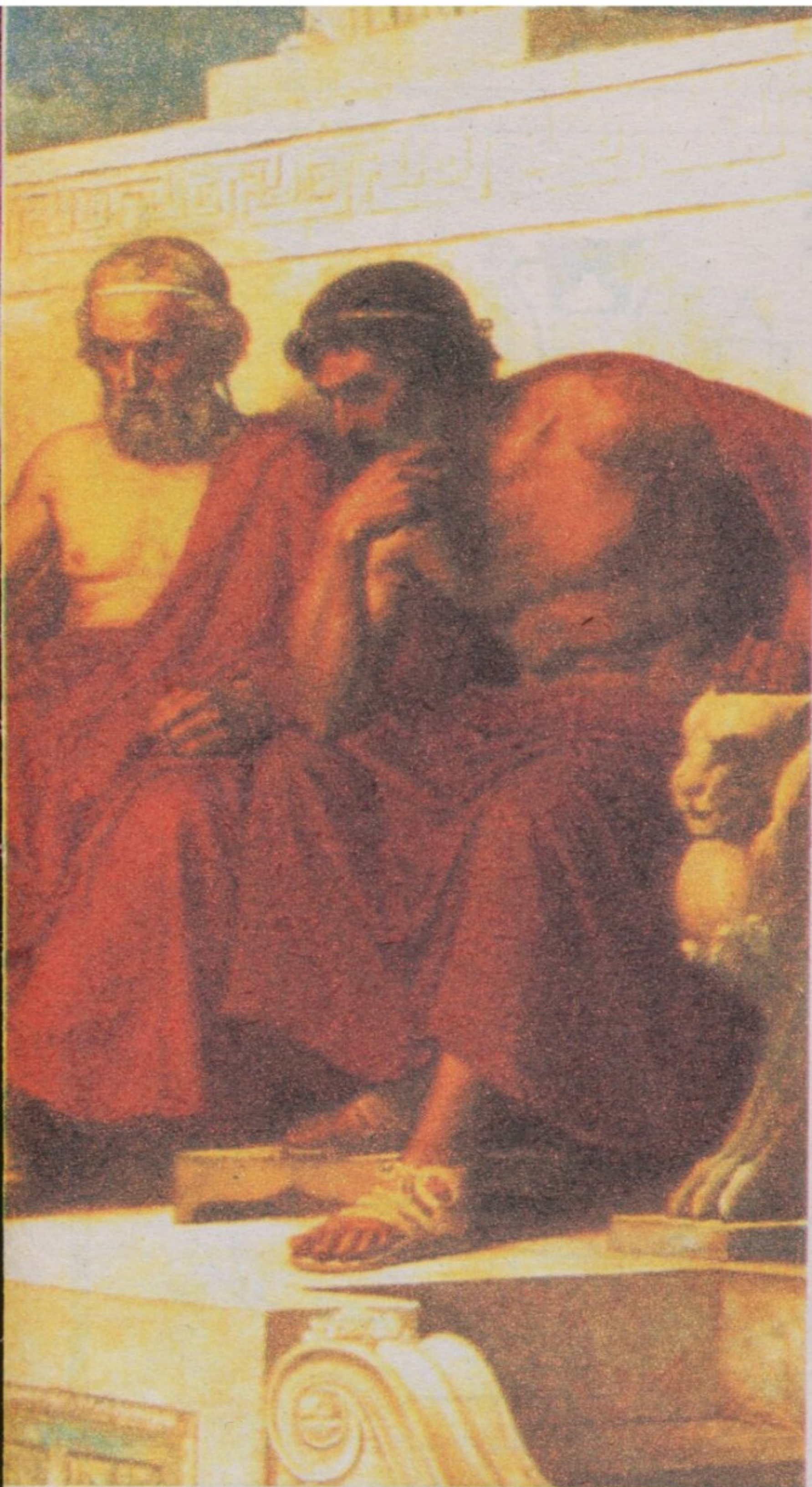
два дана раније, пратњи једне бабе чија је сва заслуга била у томе што је родила дворског ђенерала Франасовића.

Песма је веома наљутила краља и полиција је Нушића одмах оптужила за увреду Његовог величанства. Тај део из песме је гласио:

*Српска децо што читати знате,
Из овога поуку имате:
У Србији прилике су такве:
Бабе славе, презиру јунаке;
Стога и ви не муч'те се бабе:
Српска децо, постаните бабе.*

За те речи Нушић је осуђен на две године робије и одведен у пожаревачки завод на издржавање казне.

Да све буде горе, тадашњи управник

Потом се Талес оканио и маслина, и уљара, и новца и наставио да ради оно што воли – да гледа небо и проучава звезде и Сунце■

Ива Драшкић Вићановић

Атинска филозофска школа са Сократом (у средини) на једној класичној слици. Лево је насликан Талес, као један од највећих мислилаца свих времена, иако није био Атињанин

казненог завода у Пожаревцу био је злогласни Илија Влах, човек режима, за кога је увреда Његовог величанства била највећи злочин који може да се замисли.

Нушића је највише погодило што му на робији није било дозвољено ни да пише ни да чита. Тачније, сат дневно смео је да чита књиге које му је давао управник Илија Влах. А за писање – и то искључиво писама – утврђен је један дан у недељу. Писма је, такође, прегледао Илија Влах и на њих стављао своју примедбу „видео“.

Једном приликом када је, као и обично, изашао на рапорт код управника, Нушић га је замолио да му дозволи да пише. Уместо да извуче грдњу, као што је очекивао, добио је родитељски савет:

– Боље је за тебе, младићу, да не пишеш. Писање те је и довело у апсу. Да си био неписмен, ти би данас био ваљан и честит човек и угледан грађанин, може бити, а овако се као коцкар вучеш по апсанама ■

Љубиша Вићановић

СВИ НЕПРИЈАТЕЉИ

ЏОНА ВИЛКСА

Џон Вилкс (1727–1797), енглески политичар и писац, имао је много непријатеља. Када се кандидовао за парламент, његови политички противници намеравали су да доведу брод пун гласача из друге области да гласају против њега. Вилкс је брзо подмитио капетана брода који је свој товар одвезао у Норвешку.

Био је упоран у томе да придобије што више гласача. Један човек кога је покушавао да врбује одговорио му је да ће пре гласати за црног ђавола. „А шта ако се ваш пријатељ не кандидује?“, нимало сметен узвратио му је Вилкс. Упамћен је као велики борац за права обичних људи, те је, у знак захвалности, његов портрет украшавао многе лондонске крчме. То је навело једног од његових непријатеља да примети да „Џон Вилкс виси свуда само не тамо где би требало“.

Некада Вилксов велики пријатељ, лорд Сендвич, по коме су сендвичи добили име, био је жртва можда најпознатијег и најнеукуснијег политичког вица у енглеској историји. „Ти, Вилксе,“ повикао је Сендвич, „ти ћеш завршити на вешалима или од сифилиса!“. Вилкс се лагано окренуо к њему, извадио своју бурмутицу, погледао Сендвича право у очи и мирно рекао: „То зависи од тога да ли ћу пригрлити ваше принципе или вашу милосницу“.

Ево и зашто је Сендвич постао Вилксов заклет непријатељ. Разлог је једна Вилксова шала. Знајући да је члан озлоглашеног клуба „Ватре пакла“, познатог по дивљим оргијама и обожавању нечастивог, Вилкс је великом црном павијану ставио роге и потковице и пустио га у одају у којој је Сендвич призивао ђавола. Лордов првобитни страх убрзо је надјачао стид када је постао свестан да је излетео из капеле вриштећи: „Поштеди ме, милостиви ђа-

воле, још сам само напола грешан. Никада нисам био зао колико сам намеравао!“

Желећи да се освети, Сендвич је прочитао Вилксов опсцени „Есеј о жени“, данас изгубљену пародију Поуповог „Есеја о човеку“, међутим, његов покушај имао је супротно дејство. Десило се да је тог дана у Лондону играна „Просјачка опера“ Џона Геја и

Џон Вилкс

грађани Лондона препознали су несрећног Сендвича као највећег зликовца у драми, Џемија Твичера, ниткова који издаје племени тог јунака. Тада је Сендвич добио надимак који му је заувек остао: Џеми Твичер.

Џон Вилкс је дуго чекао да се освети и принцу од Велса који га је на једном балу исмејао рецитирајући подсмешљиве стихове Ричарда Бринслија Шеридана. На следећем балу Вилкс је наздравио: „Живео краљ!“ „Од када сте ви толико забринути за здравље мога оца?“, упитао је принц. „Од када сам имао задовољство да упознам ваше краљевско височанство“, одговорио је Вилкс ■

ПОМИЦАЉКА

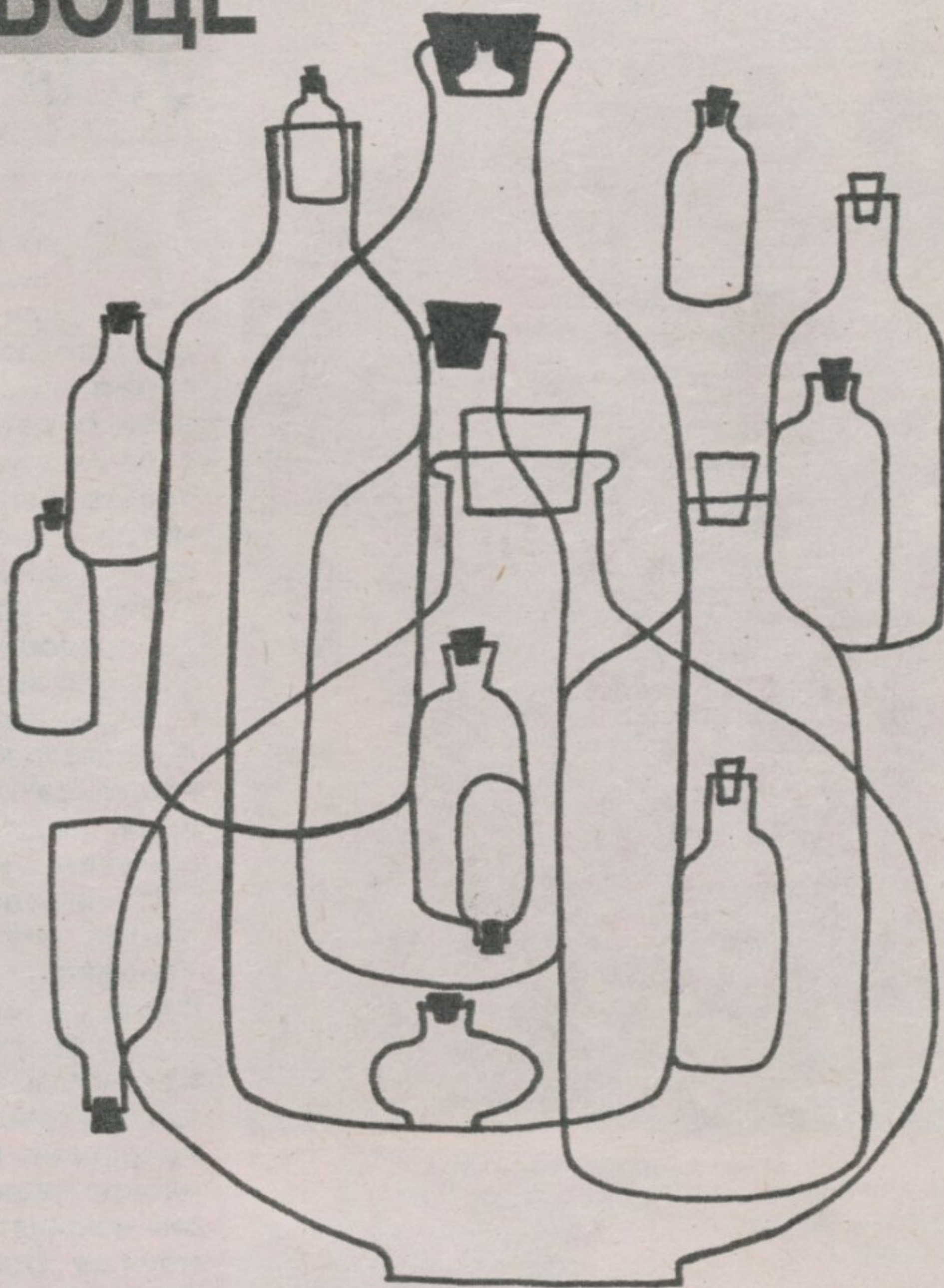
Наведене називе места помакните лево-десно тако да у две узастопне усправне колоне добијете називе још два града у Србији.
ЦРВЕНКА
СМЕДЕРЕВО
ПОЖЕГА
БОЉЕВАЦ
ТРСТЕНИК
СИВАЦ
НОВИ САД

Решења
на
страни
49

МОЗГАЛИЦА

Александар има 8, Бранко 6, а Влада 4 године. Колико година има Горан? ■

БОЦЕ

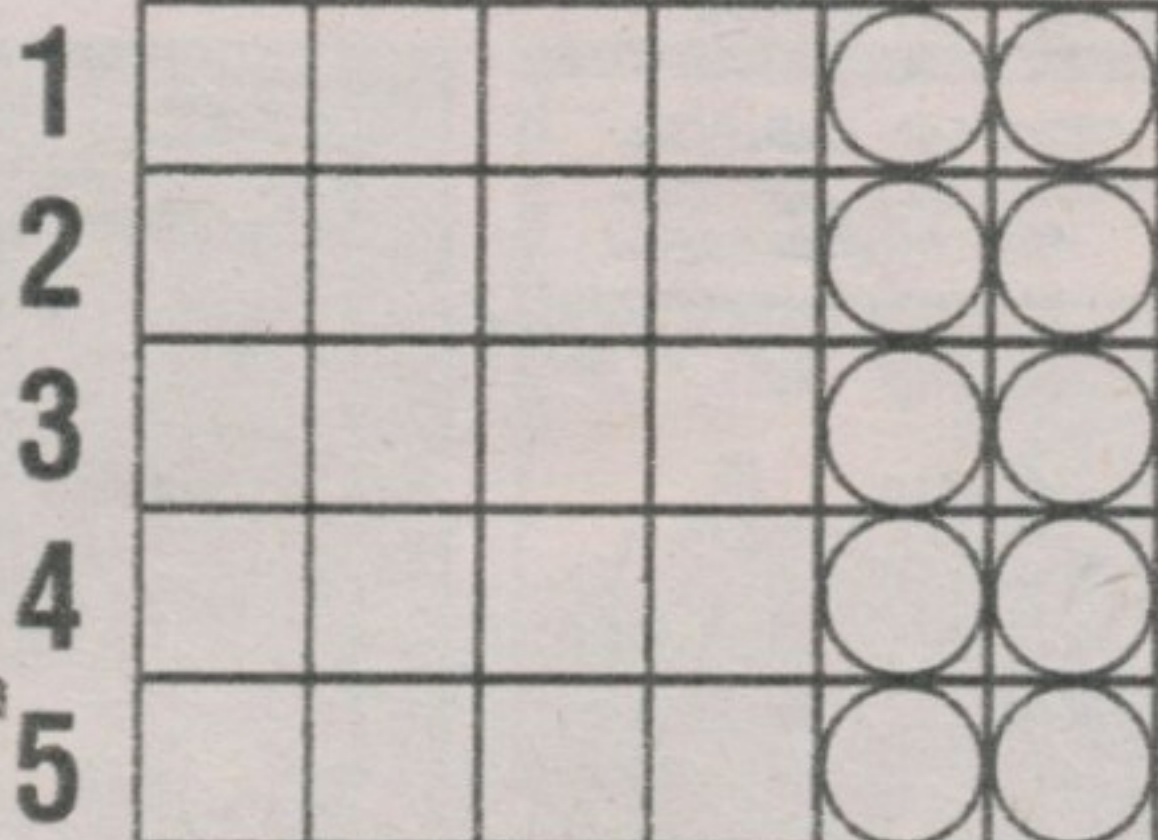

Колико је боца на слици?

СКАНДИНАВКА

ГОЛИ ДЕКОР ИЗ КОЈА НИШТА НЕ СТОЈИ, ЛАЖНИ СЈАЈ (ФИГ.)	ПУСТ, НЕНАСЕ- ЉЕН КРАЈ	ГРАНА КОЈА СЕ ОДВАЈА ОД ВЕЋЕ ГРАНЕ	КРЕТАЊЕ ВОДЕ	ИМЕ ПЕВАЧИЦЕ ЗАК	МЕТАР	НЕКАД ТЕРИТОР. ЈЕДНИЦА, СРЕЗ (МН.)	ИМЕ ТРКАЧИЦЕ ПРИВА- ЛОВЕ	НАША НЕГАЦИЈА	СВА ДЕЛА НЕКОГ УМЕТНИКА	ВРТЛОГ У ВОДИ	МИНЕРАЛ КАЛЦИЈУ- МОВ ГЛИ- НЕНАЦ	ДОЖИВЉАЈ ЗА ВРЕМЕ СПАВАЊА	ЕНЕРГИЈА	ТОПЛО ГОДИШЊЕ ДОБА	ЗАЧИНСКА БИЉКА
РИБА СЛИЧНА ЈЕГУЉИ					ДОЊИ ДЕО ЛИСНА, ЛЕТ КРЗНА ДОНЕТИ УНУТРА								СТРАНО ЖЕН. ИМЕ РЕКА У СИБИРУ		
УЗЕТИ ГУТЉАЈ УЗ КАРА- КТЕРИСТИ- ЧАН ШУМ								ЗАРОВНИТИ СТАРА МЕРА ЗА ТЕЧНОСТ							
ТАНТАЛ			ТРОПСКО ВОЂЕ СТАРА МЕРА ЗА ТЕЖИНУ							РЕОМЕР УТИТНА ЗАМЕНИЦА		ПЕВАЧИЦА ДАЈАНА ИНСТИТУТ ЗА МЕД. ИСТРАЖИВ.			
БИВШИ ФРАНЦ. БИЦИЛИСТ БЕРНАР				ГЛУМАЦ МЕЛАН КОВ					ОРУЂЕ ЗА ЗАШТИТУ ОД УДАРЦА ПРИШТИНА					СТАРЉИ (СКР.)	22. И 7. СЛОВО АЗБУКЕ
ОГЛАША- ВАТИ СЕ КАО МАГАРАЦ							ЧОВЕК ПУН ОПТИ- МИЗМА СЕБЕР								
ИЗГОВА- РАТИ "А" УМЕСТО ГЛАСА "О" (ГРАМ.)						МЕСТО ГДЕ СЕ СВРАЋА РАДНИ ОДМОРА									

ИСПУЊАЉКА

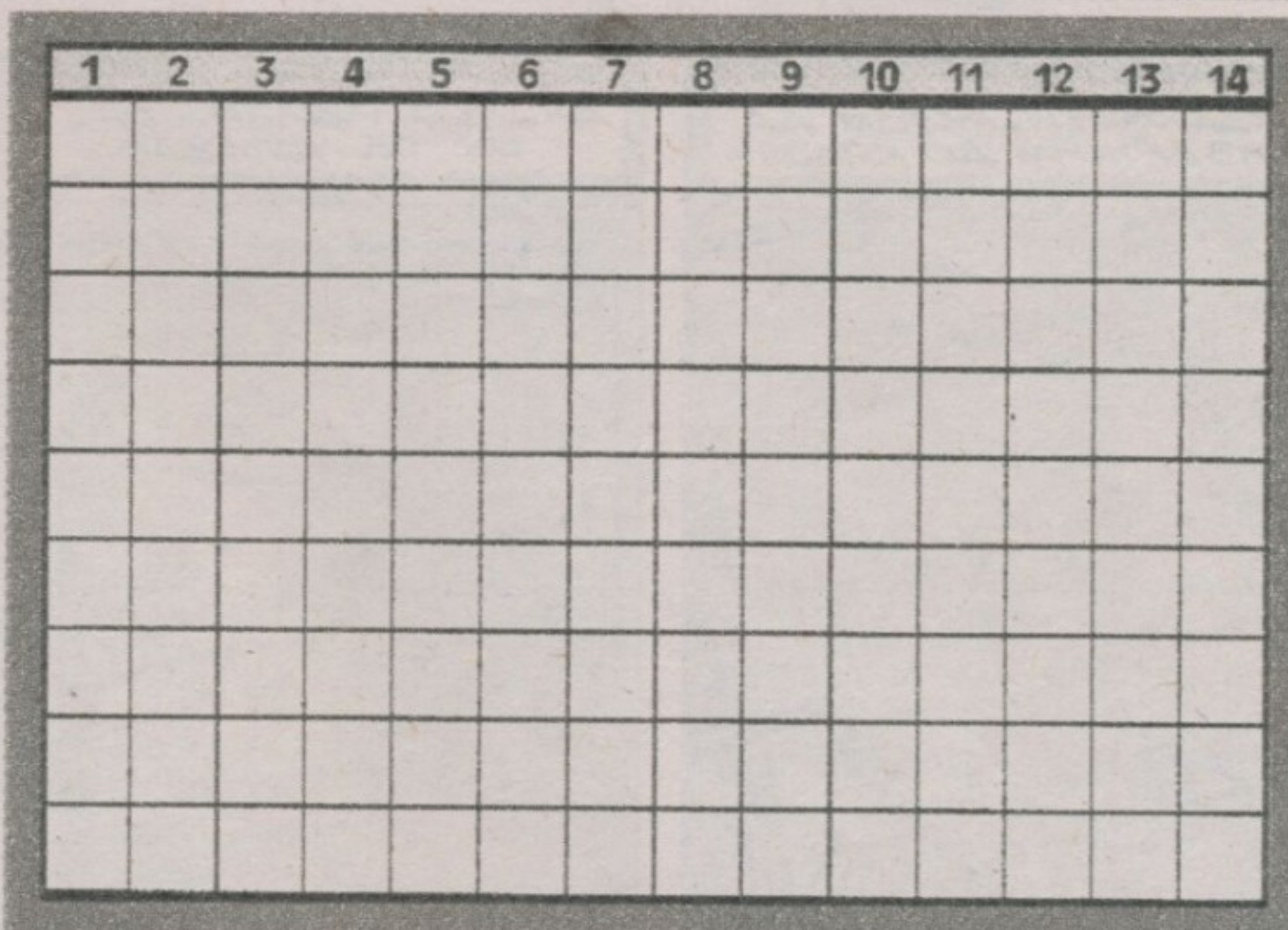

БА, БА, ВИЋ, ДРА, ЗА, КО, КО, ЛА, ЛАСТ, ЛЕ, МА, НИ, ПЕ.

Од ових слогова склопите тражене речи и упишите их водоравно. У означеним пољима добићете име и презиме песника са слике.

1. Име физичара Тесле, 2. Предмет за расхлађивање, 3. Главни град Малија, 4. Сувишан терет, 5. Наша глумица Милена ■

КОМБИНОВАНА УКРШТЕНИЦА

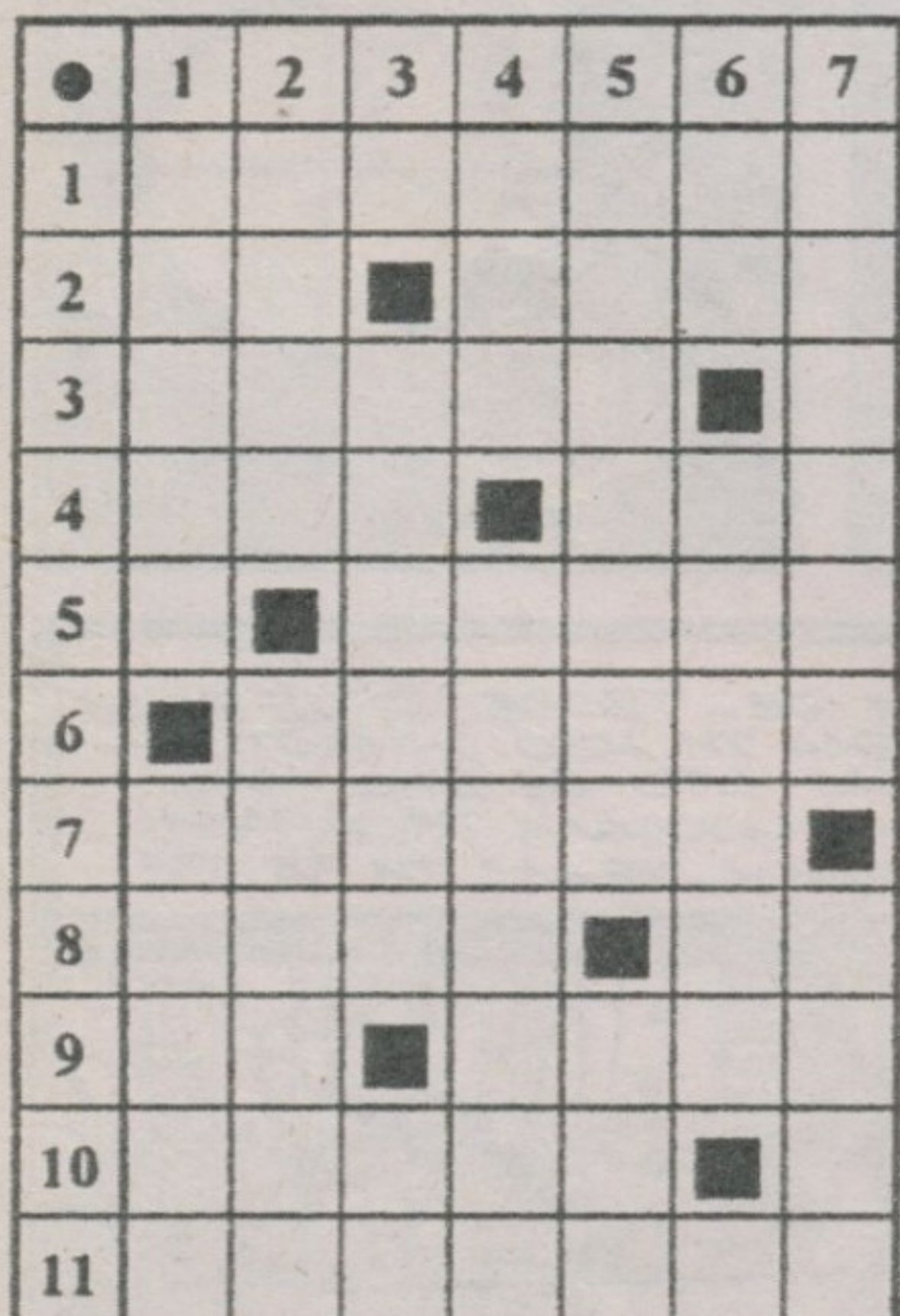
Ова укрштеница водоравно се решава као мозаичка, а усправно као бела.

ВОДОРАВНО: АВЕРС, АРАК, АТИ, БАЗЕН, ВАТЕЛИН, ЕНГЛЕСКА, ИПЕРИТ, ИРКИЊА, КИНА, ЛИЛ, М, МАР-ТОН, НАМИР, НАНА, НЕРАД, ПИ, РТ, САТ, СКРАМА, СРЕДИШТЕ, СТИЛИСТИКА, СУВАРАК.

УСПРАВНО: 1. Европски град са слике – Иницијали глумице Ступице (1), 2. Ветар који дува насупрот пасату (0), 3. Иницијали одбојкашког тренера Гајића – Врста мајмуна (мн.) (1), 4. Америчка глумица Кристи – Такмац (1), 5. Раздраживати, узрујавати (0), 6. Врста карташке игре – Америчка певачица, Дајана (2), 7. Припадник иранског номадског племена – Немачки филозоф, Имануел (1), 8. Рањен човек – Везник (1), 9. Ознака за електрон – Име глумца Делона – 21. и 12. слово азбуке (2), 10. Потврдна реч – Становница азијске државе (1), 11. Име глумице Михић – Земљишна мера (2), 12. Америчка певачица и глумица – Овог дана (1), 13. Спремиште за кромпир – Мрак (1), 14. Народ на Гренланду – Коњ у народној песми (1) ■

УКРШТЕНЕ РЕЧИ

На слици је чувени аустријски Композитор (1825–1899). Компонувао је популарне валцере, а творац је и бечке оперете. Најзначајнија дела: „На лепом главом Дунаву“, „Приче из бечке шуме“, „Циганин барон“...

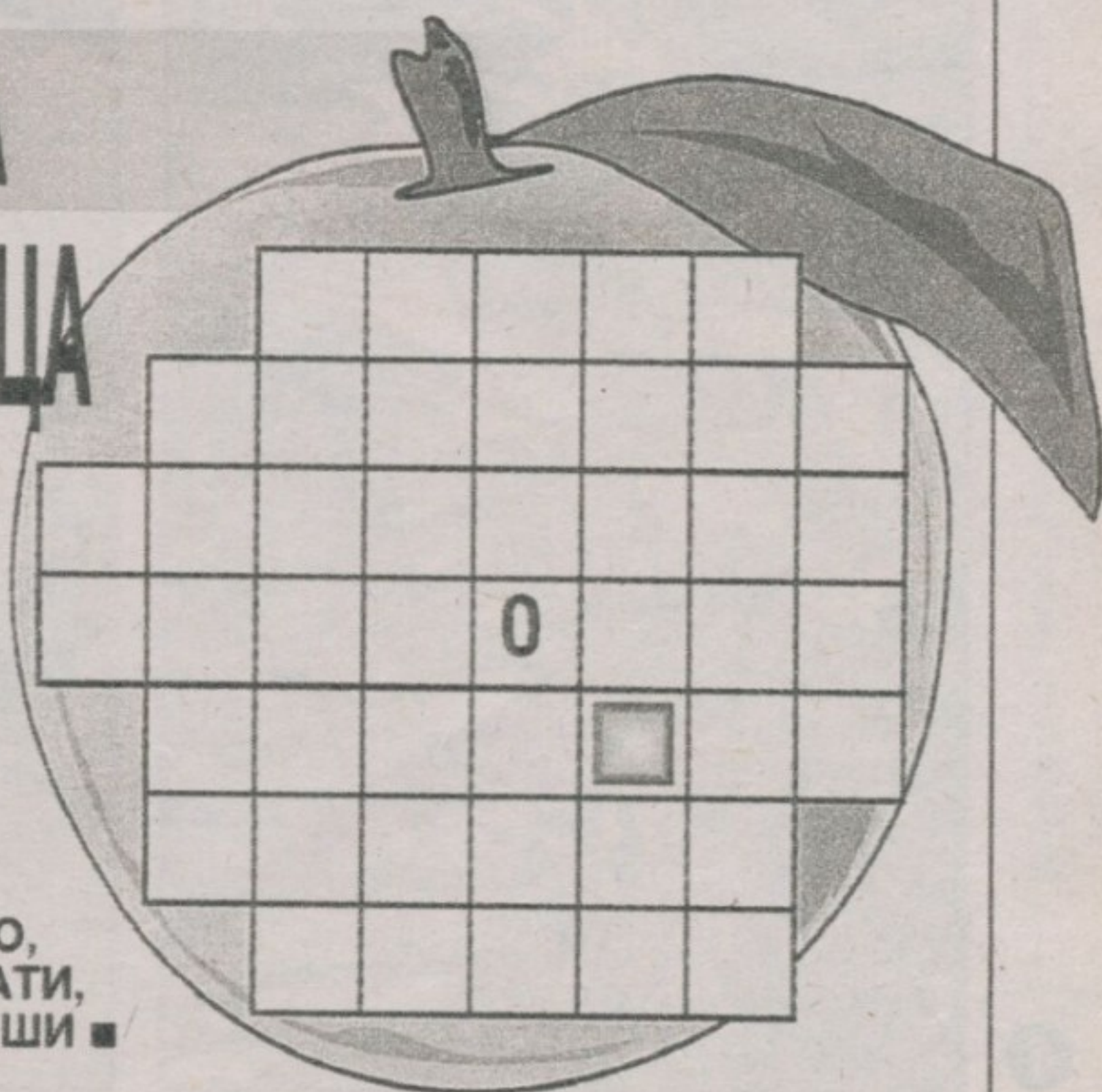
ВОДОРАВНО: 1. Ћопићев јунак, харамбаша из романа „Орлови рано лете“, 2. Иницијали сликара Кокошке – Трећи месец, 3. Јунак – Ознака за обим, 4. Шарени папагај – Електро-акустична лабораторија (скр.), 5. Ознака за неутрон – Сасвим, посве, 6. Претерано штедљив човек, 7. Ушни каменчић, 8. Кош од пружа за риболов (мн.) – Име глумице Маргрет, 9. Иста слова – Омотач дрвета, 10. Средњовековни босански бан – Ћирилица (скр.), 11. Усвојити као сина, усинити.

УСПРАВНО: 1. Име композитора са слике – На овај начин, 2. Жутосмеђа боја – Презиме композитора са слике, 3. Ознака за волт – Богатство, сјај – Име глумца Марвина, 4. Овамо – Шаљиво лице из италијанске комедије, харлекин, 5. Нахранити – Лична заменица, 6. 28. и 20. слово азбуке – Непрофесионалац – Ознака за тону, 7. Становник античке Етолије – Пронаћи, открити.

СКРИВЕНА УКРШТЕНИЦА

У укрштеницу уврстите речи из пописа и учртајте два црна поља.

АНОДА, АНТОНИО, БРАУН, БРЕСКВА, ИВ, ИСТ, МИКИ, ПР, ПРЕСТАТИ, РАСКОРАК, РЕСКО, ТАШТА, ТКон, ТРАТИ, ТРЕНД, СД, УДАР, ШИ ■

НАПИСАО И НАЦРТАО РЕНЕ СТЕРН

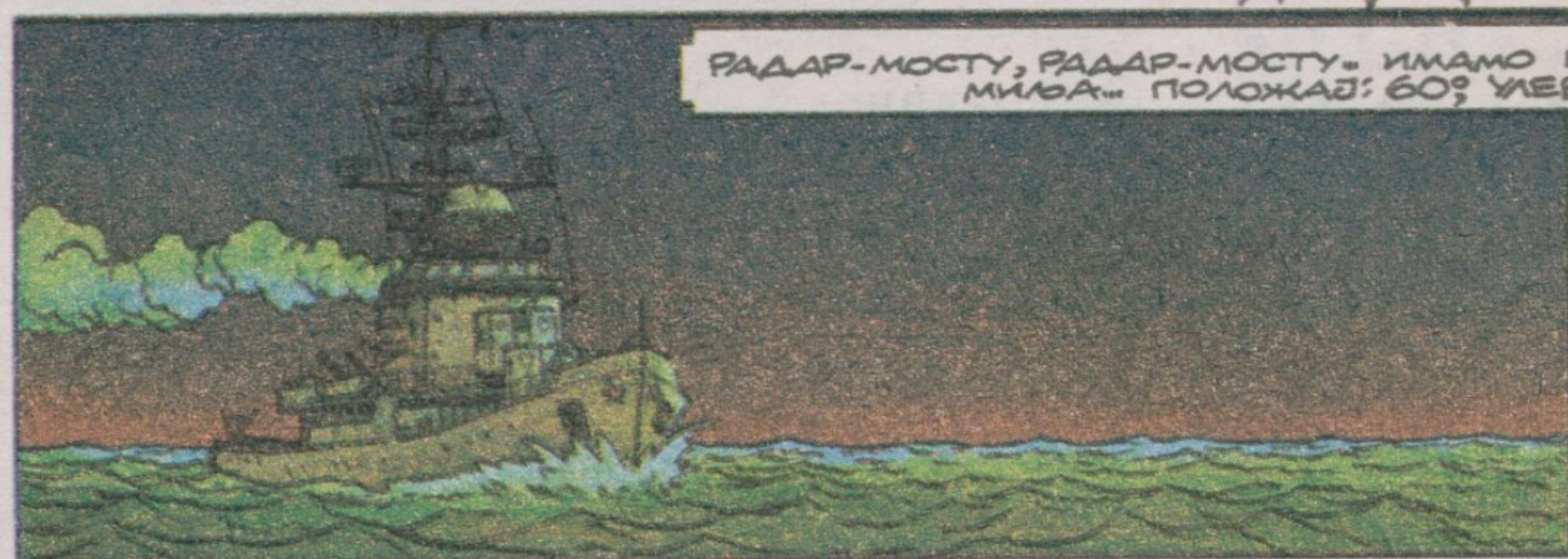
ИЗДРЖАТИ... МОРАМ ДА
ИЗДРЖИМ ДО КРАЈА...

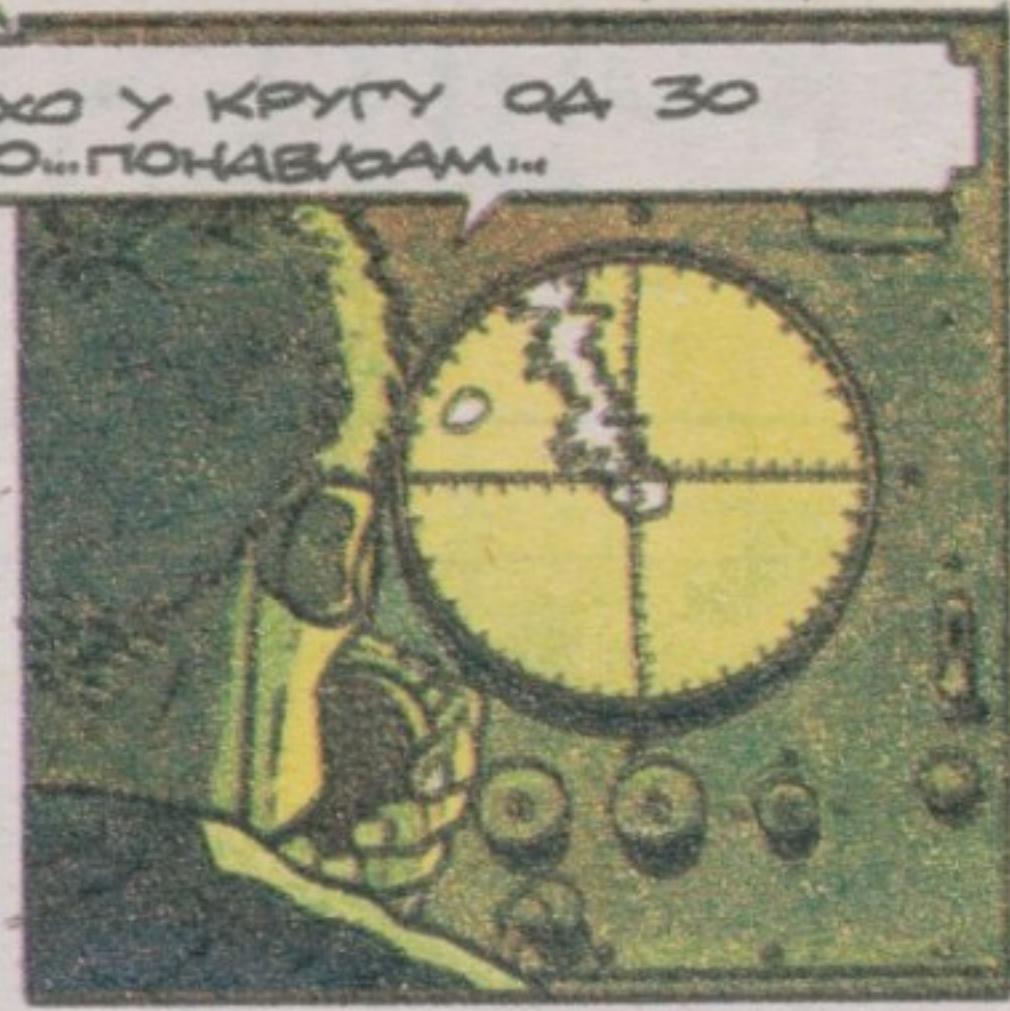
ОХ... МОЈ АДЛЕР... ОХ...
ОХ СЕ УСПАВАО...

ПОСЛЕ СВЕГА
МОЖДА ЈЕ ТА-
КО И БОЉЕ...

РАДАР-МОСТУ, РАДАР-МОСТУ... ИМАМО ЕХО У КРУГУ ОД 30
МИЉА... ПОЛОЖАЈ: 60° УЛЕВО... ПОНАВЉАМ...

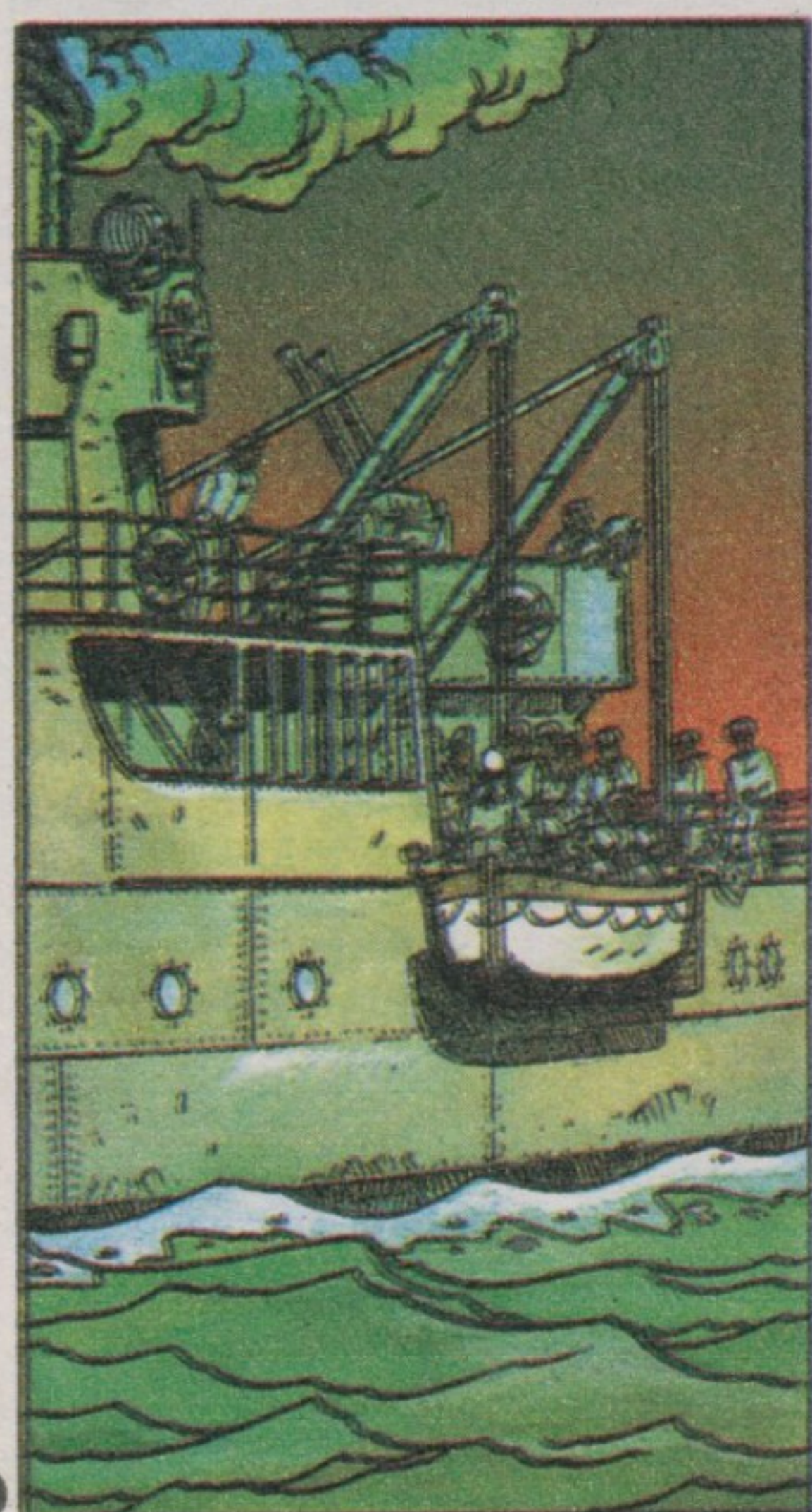
НЕ ЖАЛИ ЗА МНОМ, ДРАГО
МОЈЕ ЈУДСКО БИГЕ...
ОСТАНИ У СВОМ СВЕТУ...

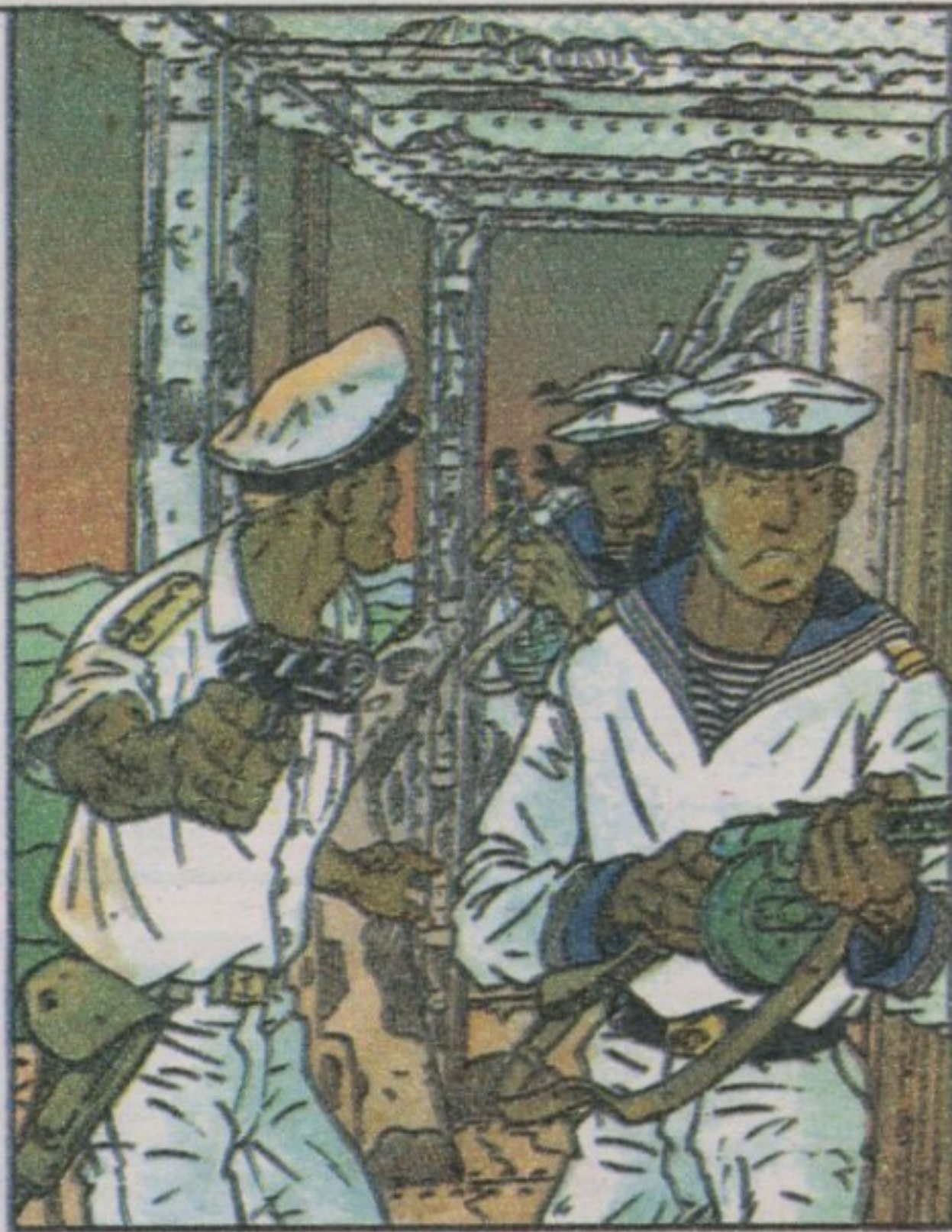
АЛИ ЗНАЈ,
АКО САМ ТЕ ЈА
ЗАВЕК ИЗГУБИЛА,
ТИ МЕНЕ НИСИ У
ПОТПУНОСТИ ЈЕР ХЕ-
ЛЕН ПОСТОЈИ... ОНА ЈЕ
ЈУДСКО БИГЕ И ЖИ-
ВА ЈЕ... ОНА... ШМРК...

ИДИ, НАШИ ЈЕ... ТВОЈЕ СРЦЕ ВОЛИ
ЊУ... И НЕКА ТИ ЦЕО ЖИВОТ БУ-
ДЕ ЛЕП КАО ШТО ЈЕ БИО НАШ
СУСРЕТ... ШМРК... ХВАЛА ТИ, ДРАГИ
АДЛЕРУ... ШМРК... ХВАЛА ТИ ЗА СВЕ...

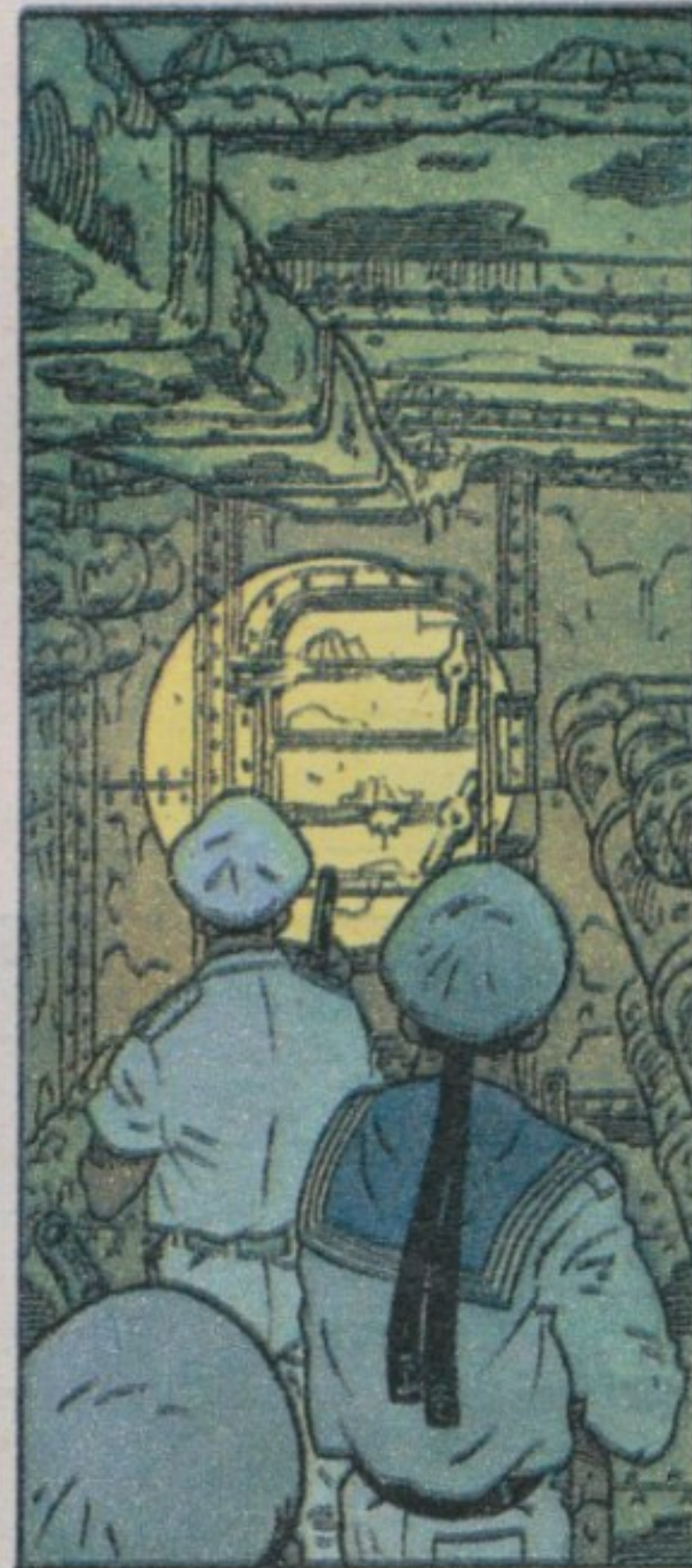
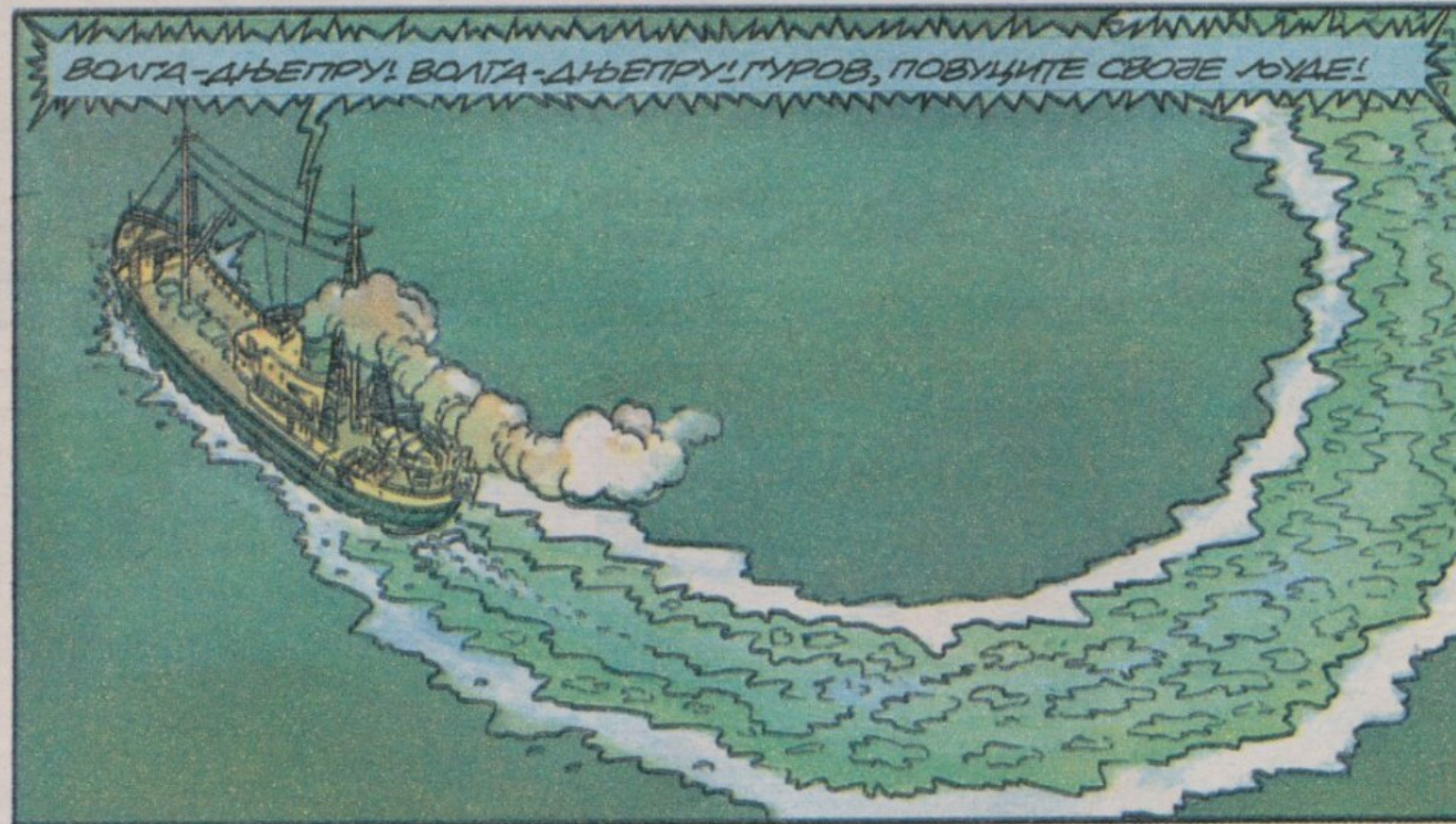
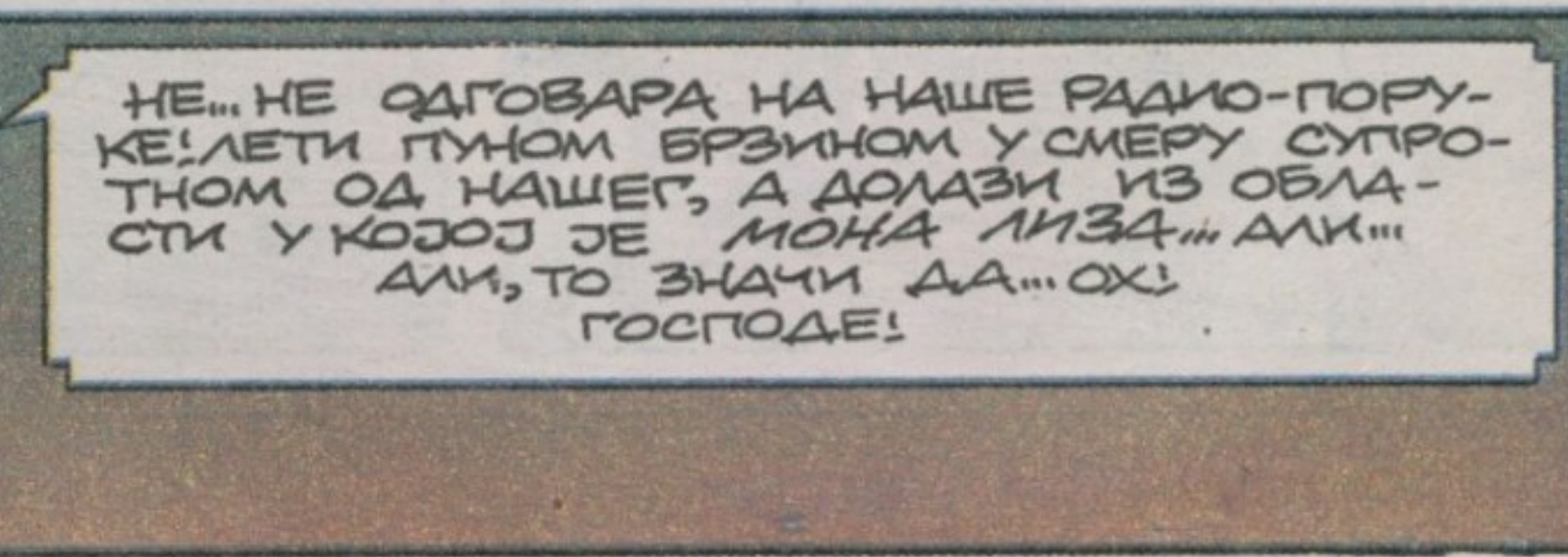
ДНЬПАР-ВОЛГИ... ДНЬПАР-ВОЛГИ... ОВДЕ ГУРОВ... ДОБРЕ ВЕСТИ, ДРУЖЕ КУДНИНЕ... ПЕРЬЕМО СЕ НА БРОД... ИЗГЛЕДА НЕБЕ БИТИ НИКАКВОГ ОТПОРА... САД ВИ...

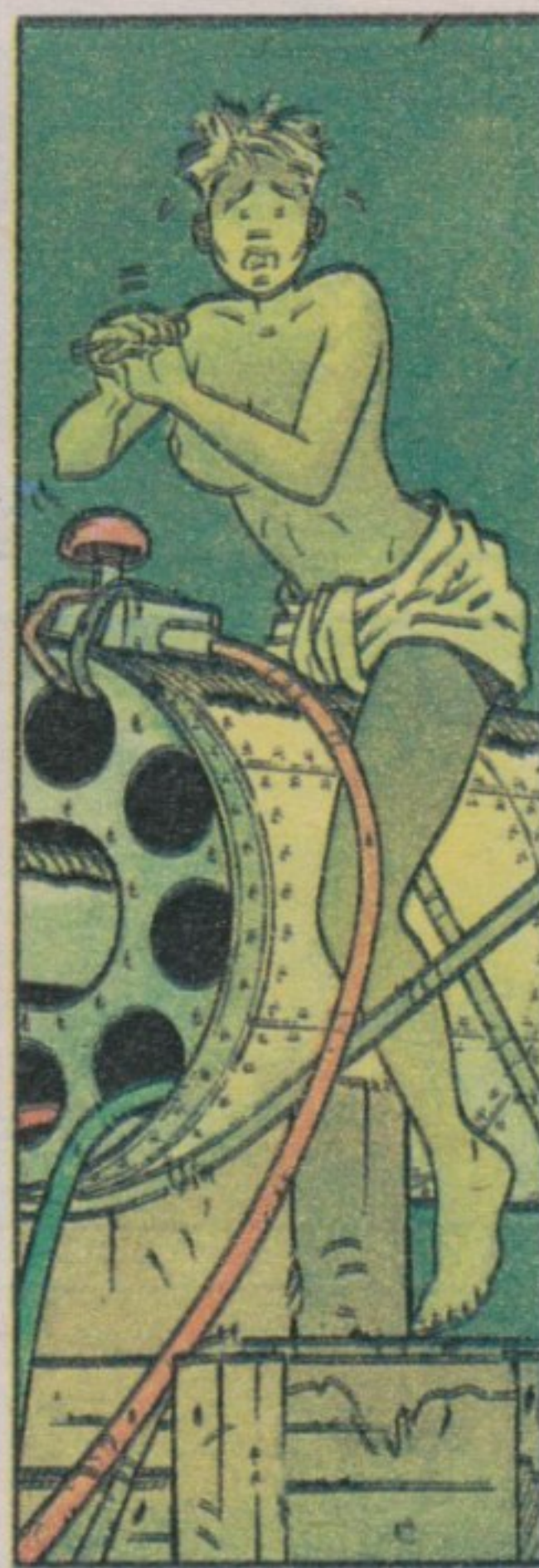

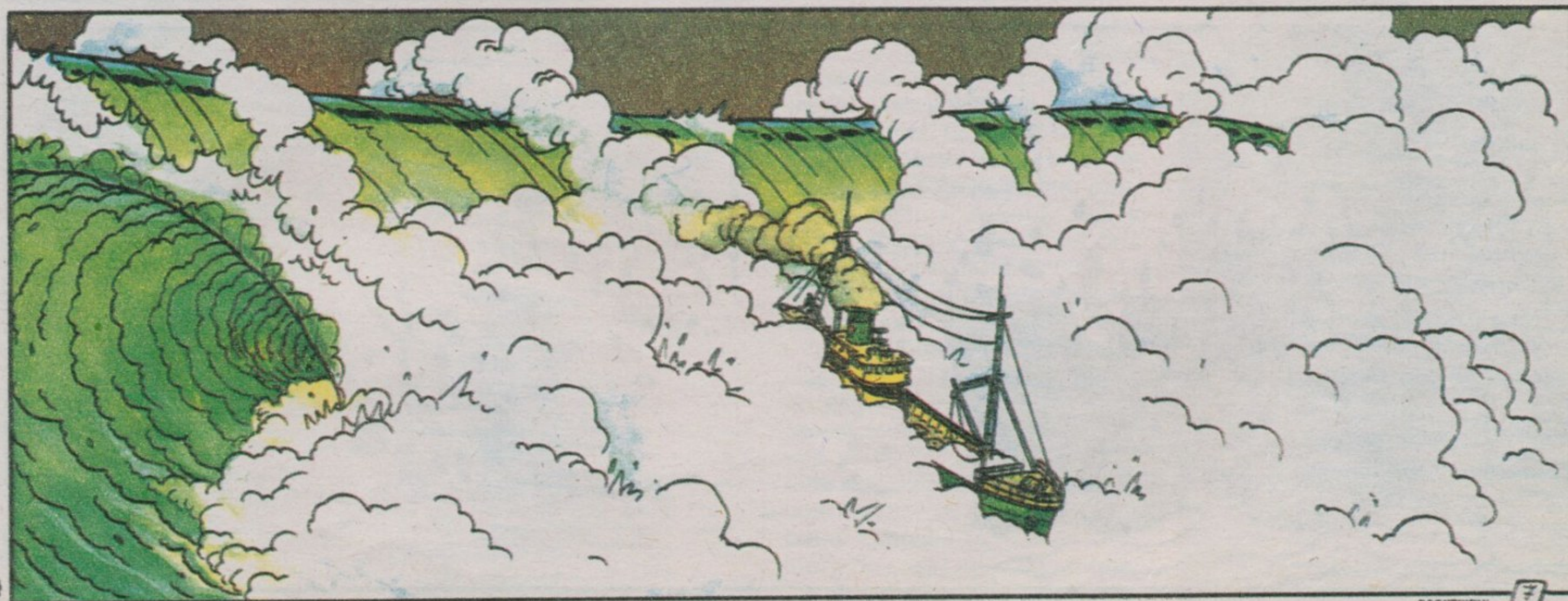
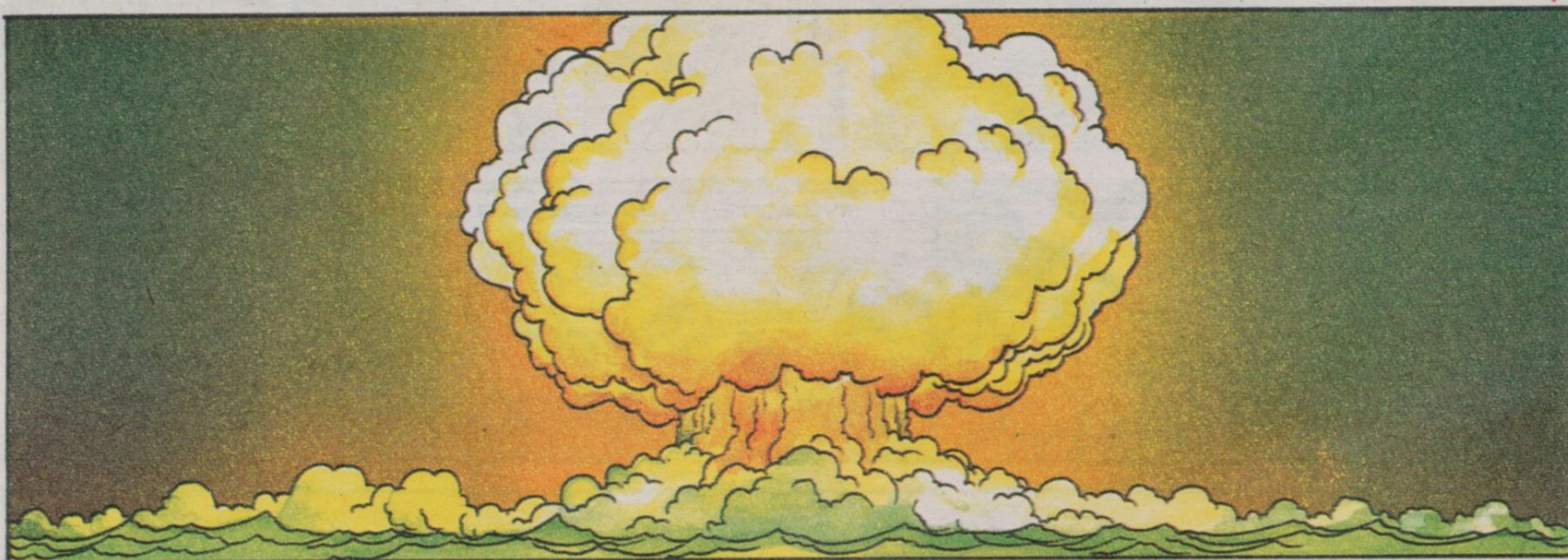
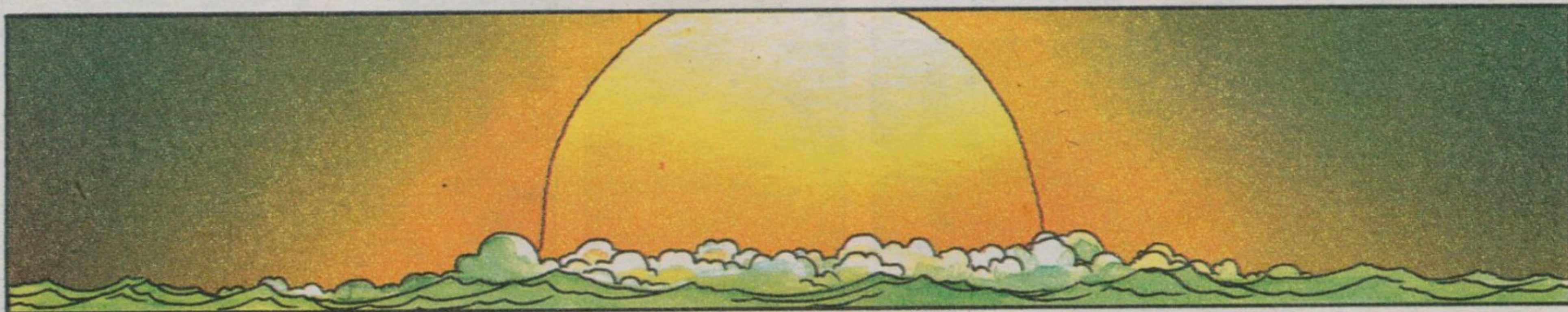
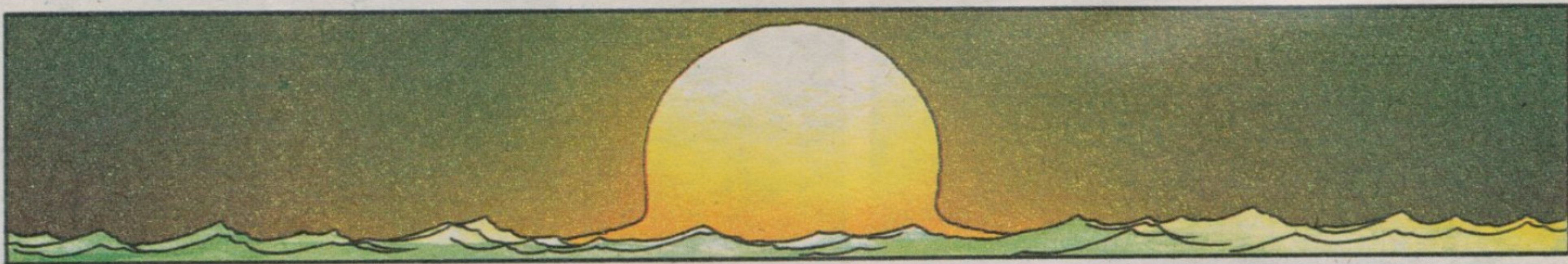
ВОЛГА - ДНЬПРУ... БРАВО, ДРУЖЕ ГУРОВ! БРАВО! НАШ КВАР ЈЕ ПОПРАВЉЕН... КРЕБЕМО КА ВАМА...

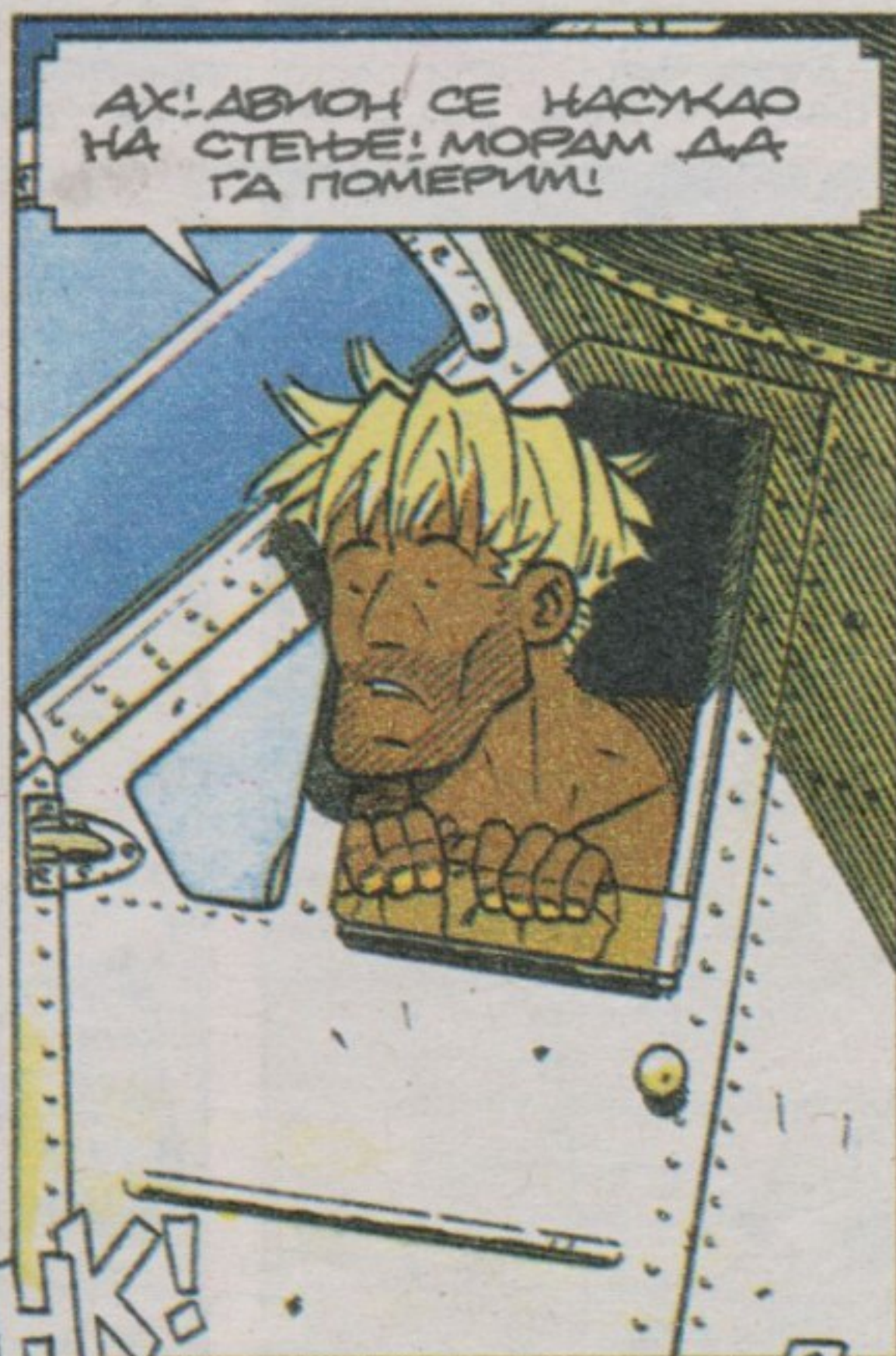
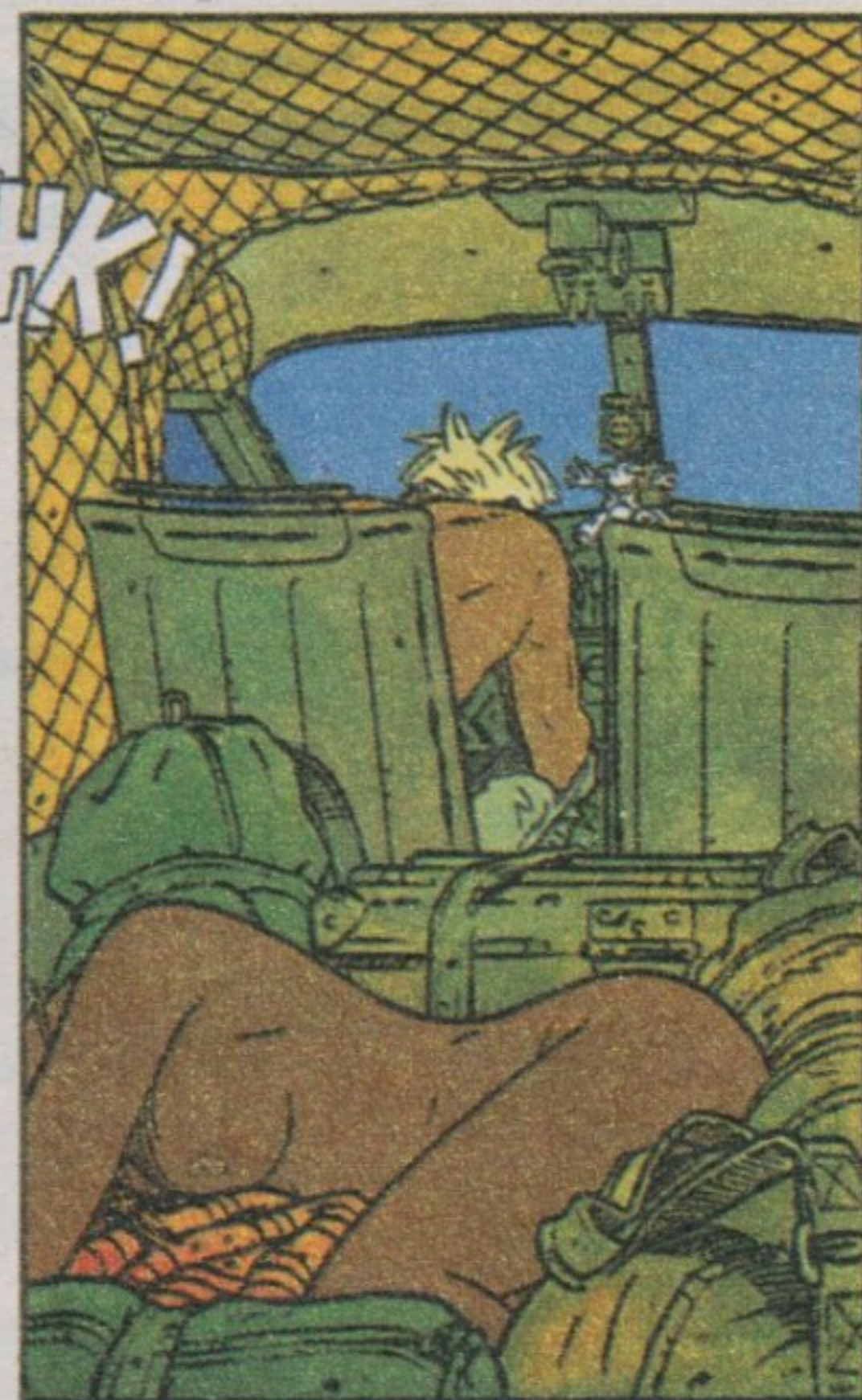
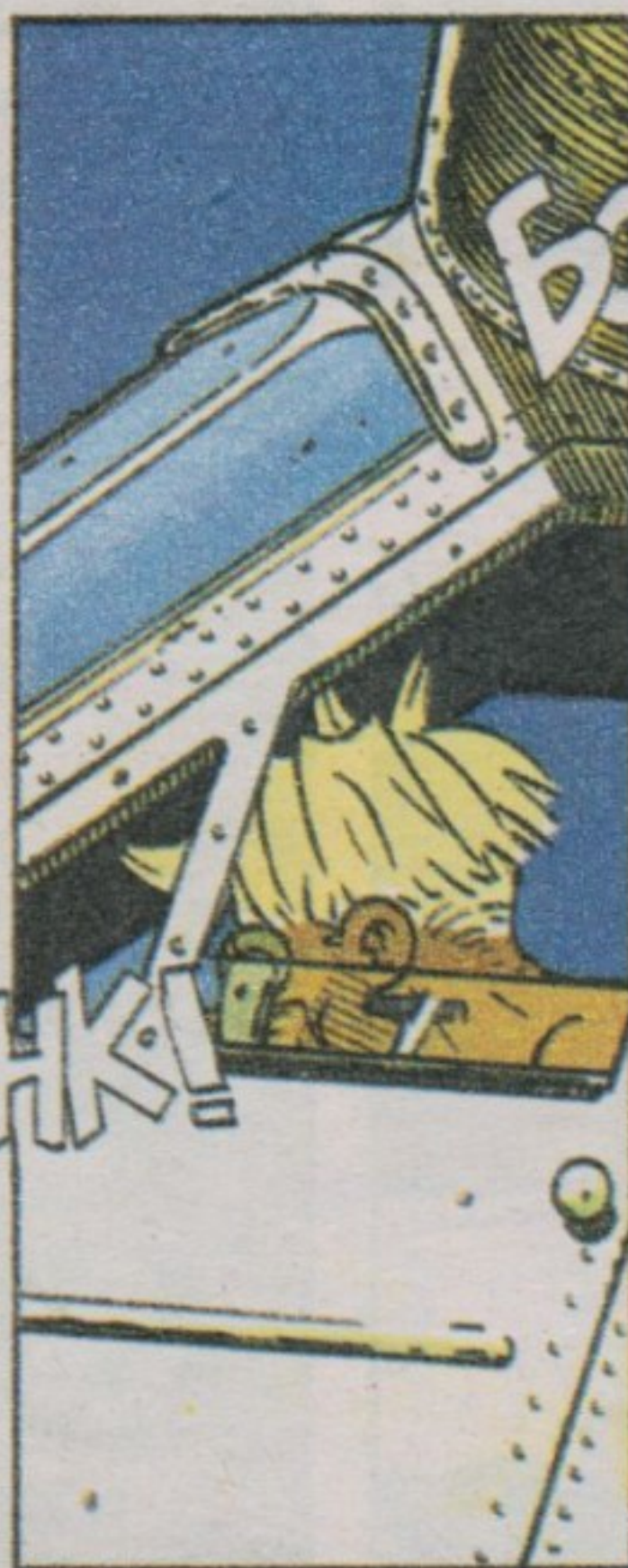
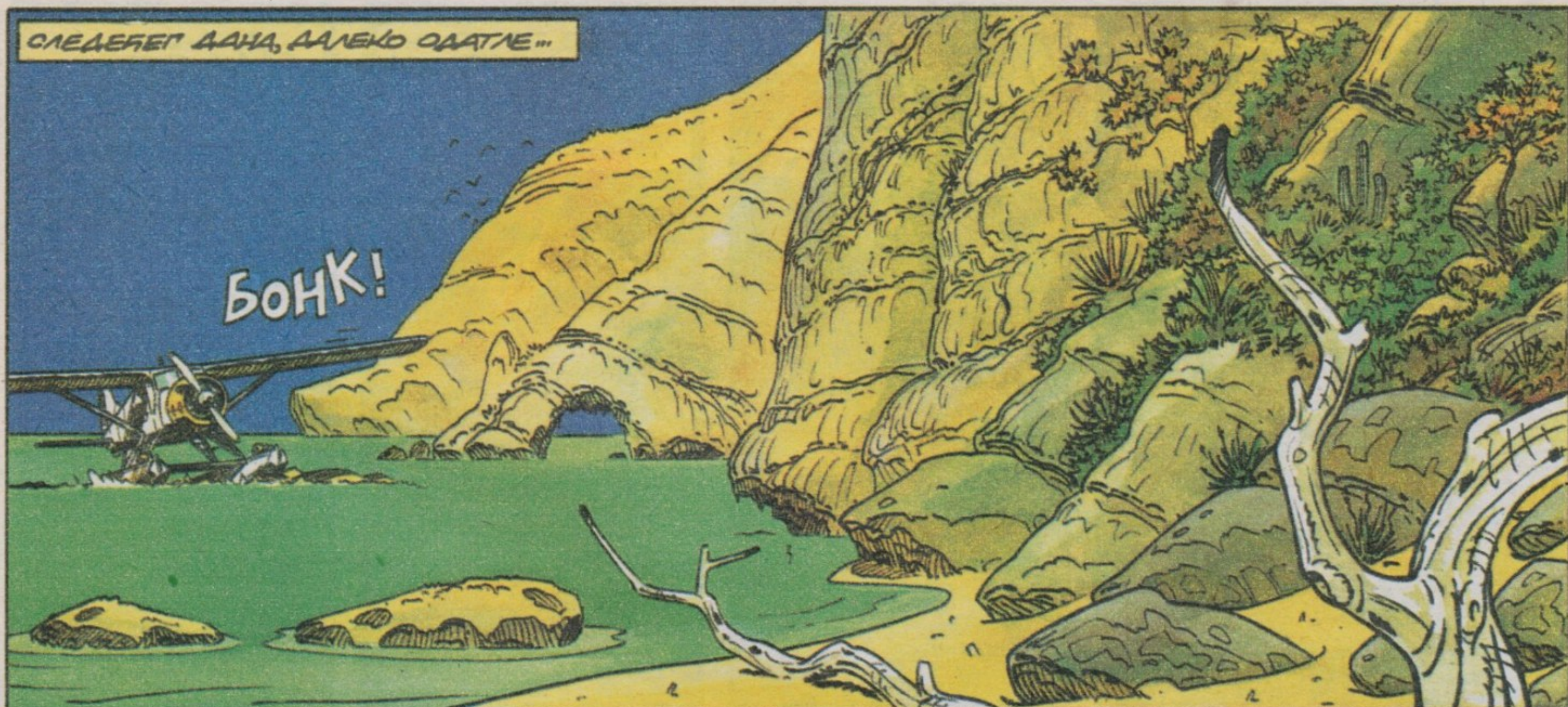
БРИО ДОБРО, ДРУЖЕ КУДНИНЕ, ЧЕКАМО ВАС НА $89^{\circ}05'$ ЗАПАДНО И $25^{\circ}55'$ ЈУЖНО...

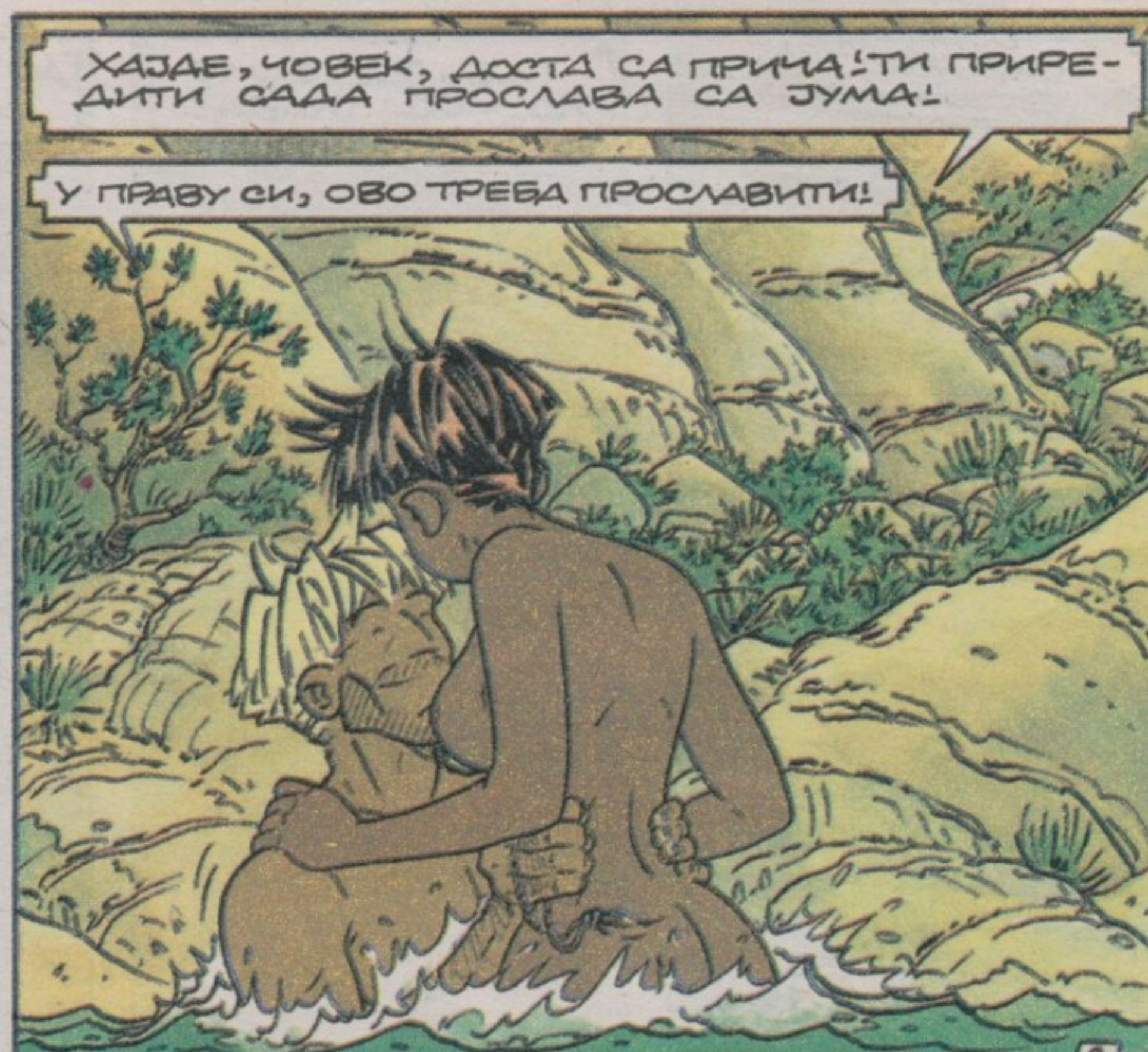
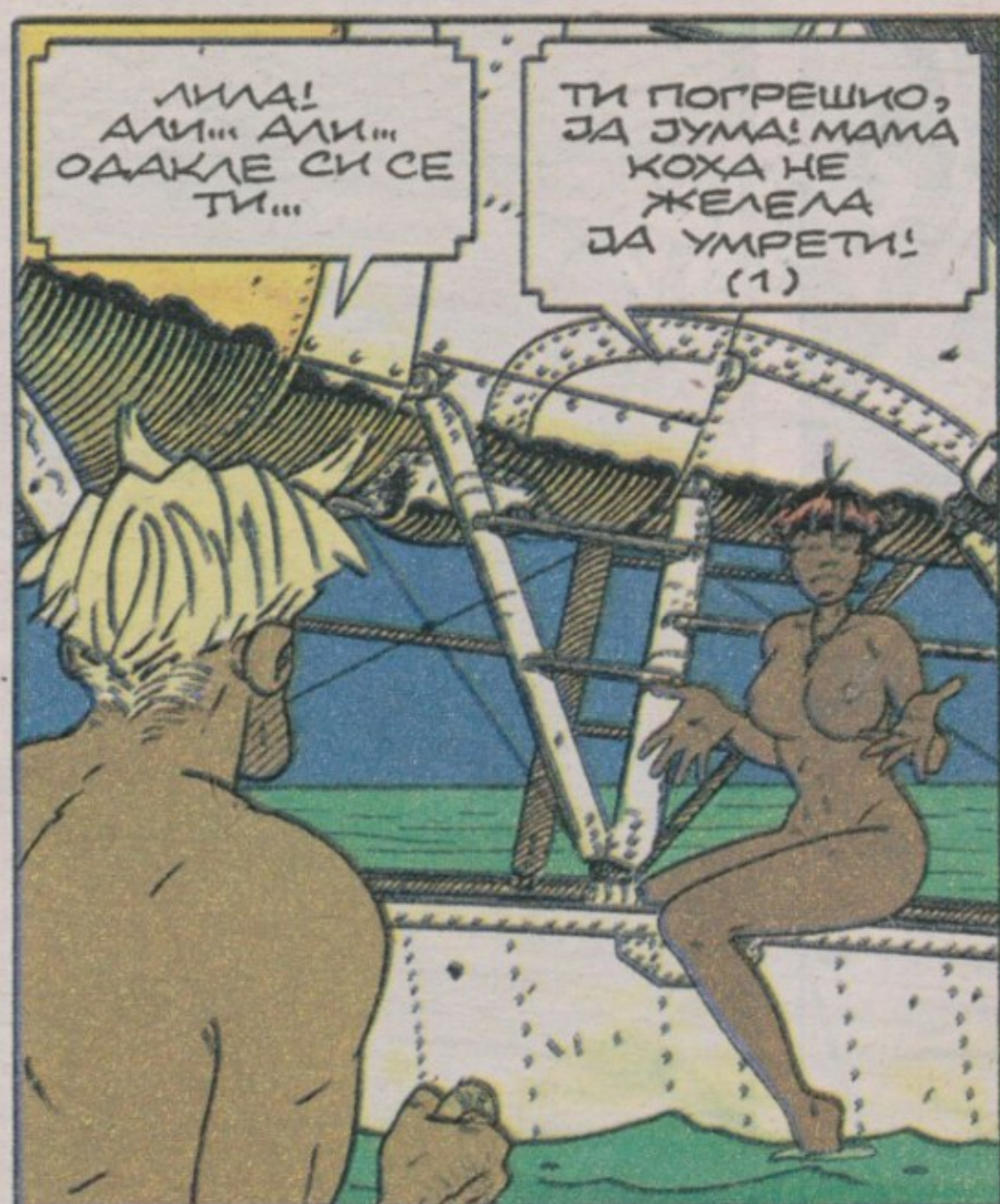
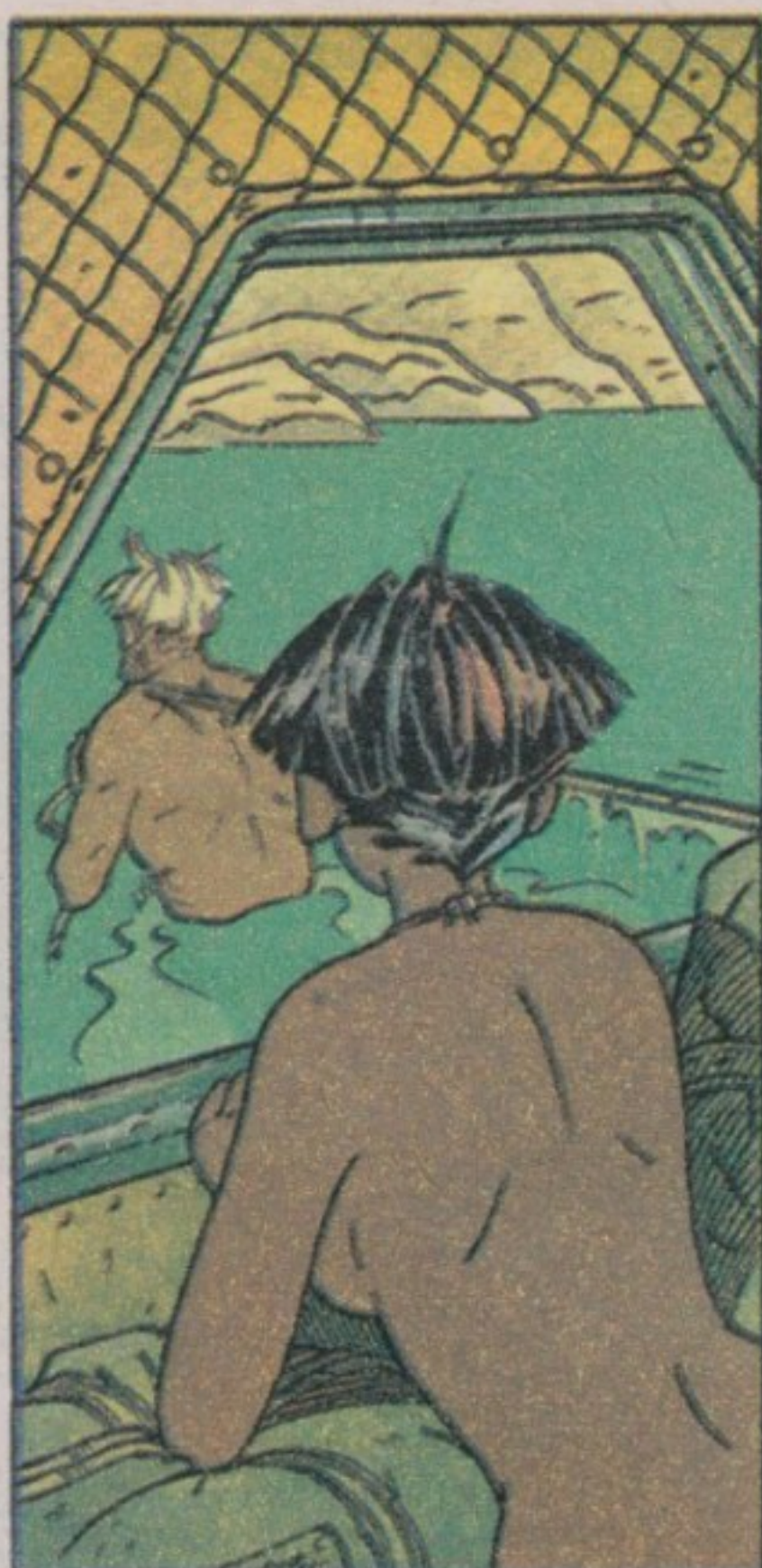

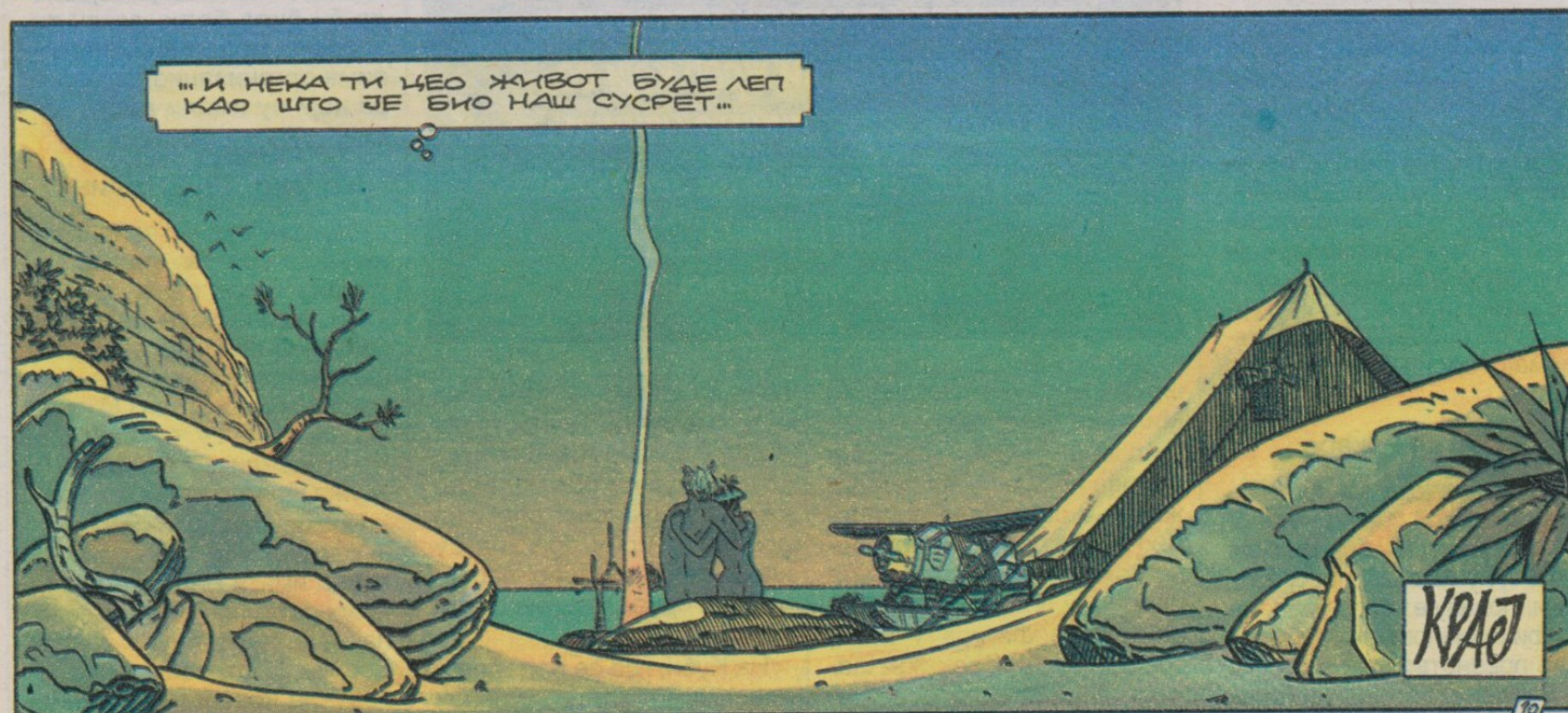
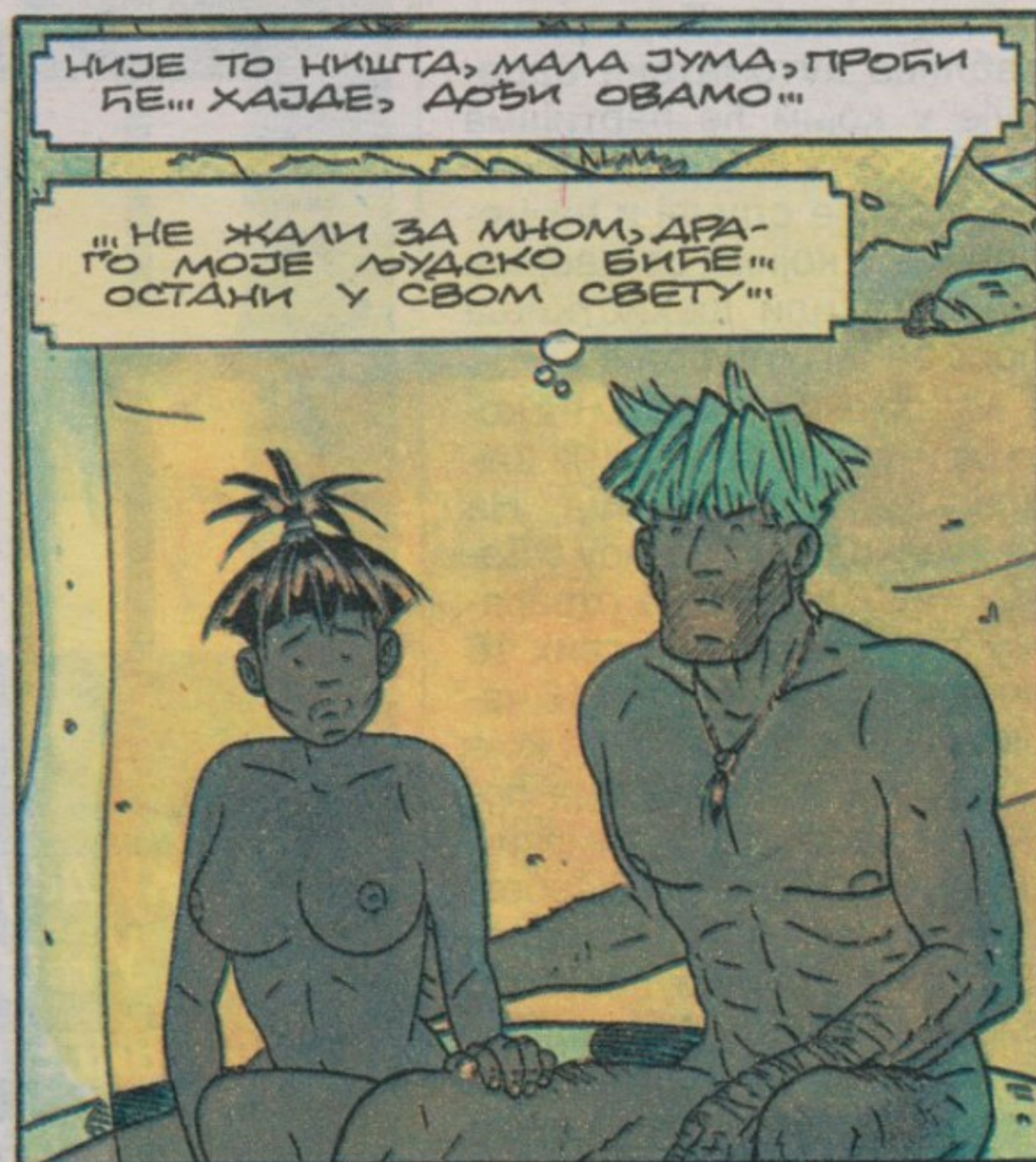
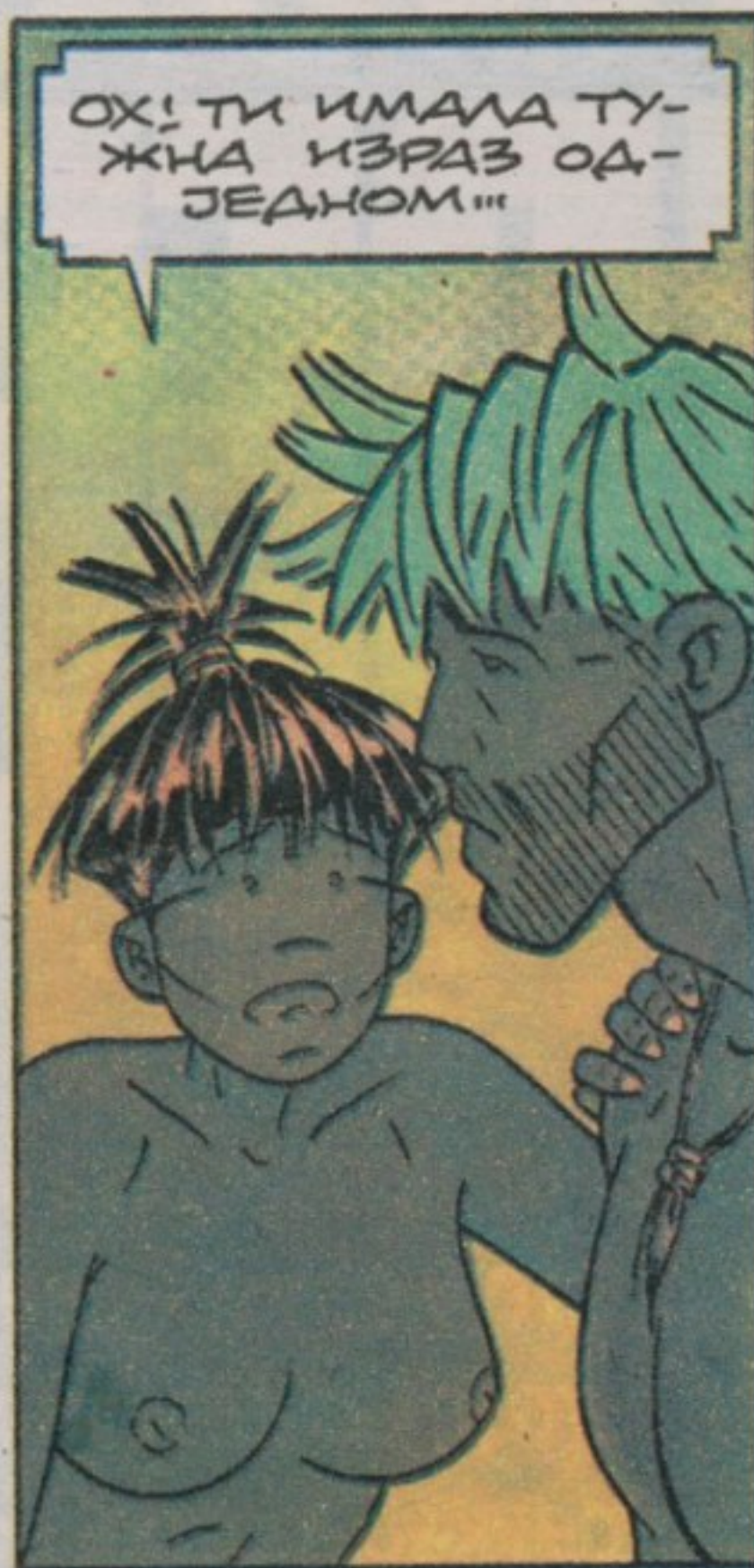

РЕЧ ИМА ЖРЕБ

*Кажу да је шах најправичнија игра.
У њему постоји само једна
привилегија, а то је почетни потез.
Да би се он повукао, потребно је
поштовати прописани поступак.
То је шаховски жреб који се
изводи на различите начине,
али увек тако да буде занимљив
и играчима
и посматрачима*

Извлачењем бројева играчи добијају свој турнирски број, место на табели и тиме се помоћу Бергерових таблица аутоматски одређује у којим ће партијама имати беле или црне фигуре. Исти је случај и на мечевима у којима се двојица шахиста или шахисткиња боре за титулу бољег.

Небројени су начини на које се извлаче бројеви на шаховским такмичењима. На међународном турниру у Бакуу 1980. године на отварању турнира било је свих 16 учесника – и на столу 16 чашица националног пића које је и у нашим крајевима познато, нарочито у зимским данима, и зове се шербет. Сваки учесник турнира, пошто би га судија прозвао, био је дужан да узме чашицу пића, на лицу места је испије и онда на њеном дну прочита свој турнирски број.

На овом турниру, који се играо поводом прославе двадесетогодишњице постојања Централног шаховског клуба у Бакуу, победио је, без пораза, домаћин турнира, будући светски првак Гари Каспаров који је тада имао само 17 година. Два кола пре краја турнира он је освојио први велемајсторски бал и прво место.

Пушке и жабе

Да и хемијска течност може да одигра пресудну улогу у одређивању боје фигура у мечу, у његовој првој партији, показује случај са квалификационог меча за светско првенство који се играо у Бладелу (Холандија) између Нане Александрије и на-

четрдесет четири

ше вишеструке шампионке Милунке Лазаревић.

Главни лекар фабрике лекова која је помогла одржавање овог меча припремио је две врсте „чудотворне“ течности: она је имала пресудну улогу у одређивању боје фигура у првој партији меча. Свака од шахисткиња добила је бокал с течношћу коју је морала

да сипа у нарочит стаклени суд – мензуру. Течност коју је сипала Нана Александрија у мензуру у облику ваљка после извесног времена добила је црну боју, па су шахисткињи у првој партији меча припале црне фигуре.

На Куби, где се Капабланкини меморијални турнири редовно одигравају у спо-

мен на трећег шампиона света, извлачење турнирских бројева увек је занимљиво. Једном приликом свих 16 учесника је „постројено“ а онда су им дате ваздушне пушке и мета коју су имали да погоде. На сваки хитац појављивао се турнирски број стрелца! Ту није могло да буде промашаја.

Другом приликом учесници турнира нашли су се крај базена на чијем су дну пливале жабе обележене бројевима! Шахисти су ипак били поштеђени гњурања. Ту обавезу имали су извежбани дечаци који су скакали у воду, ронили и ловили жабе и тако је сваки учесник турнира добио свој турнирски број!

На турниру „Инвестбанке“ 1989. године у Београду бројеви су извлечени на необичан начин. Било је 12 учесника, а да би неизвесност трајала до краја, по предлогу светског првака Каспарова на извлачењу је, уместо 12, постојало 20 бројева, па је већина учесника извукла по два броја. Тек после тога бројеви су сведени на 12, па се десило да је Каспаров, који је извукао број 17, у коначну листу увршћен под бројем 11, а Љубојевић је у табелу уписан под бројем 6 иако је извукао број 7. Сви ти бројеви налазили су се испод пакета које су даровали спонзори. Било је ту козметичких производа и сваком учеснику по један апарат за мерење крвног притиска! Каспаров је изјавио да би било боље да су ти апарати подељени члановима организационог одбора који су имали доста посла.

Монако, 1993. године

Финални турнир кандидаткиња за светску првакињу у шаху играо се фебруара 1993. године у сунчаном Монаку под покровитељством шаховског добротвора Холанђанина Јопа ван Остерома. У мечу су се састале Нана Јоселијани из Русије и Жужа Полгар из Мађарске.

Пре почетка меча требало је одредити која ће од учесница имати беле фигуре у првој партији. Право избора пало је на супругу судије Бориса Постовског. Она је извукла коверат на коме је

ПОДВИКНИ
ЗАБАВНИК

1. 2. 2002.

писало „Јоселијани“. Када га је Нана отворила, у њему је био црни пешак што је значило да је беле фигуре у првој партији имала Жужа Полгар. Меч се играо у 8 партија и сви су изгледи били да ће се завршити превременом победом Жуже која је повела са 2,5:0,5 поена.

Нана Јоселијани успела

је да победом у 8. партији изједначи меч на 4:4, па су онда убрзано одигране још четири партије. Но, и оне су дале нерешен резултат од 2:2 и тако је укупан резултат меча био 6:6. Онда је реч дата – жребу!

Главни судија Борис Постовски предлагао је да се понови жреб као у четвртфиналном мечу на првенству

света 1983. године у Фелдену (Аустрија) између Смилова и др Хибнера који се завршио нерешено 7:7. Тада је жреб у другом покушају – први пут се зауставио на нули – одредио да је Смилов победник меча јер се рулет зауставио на Смисловљевој куглици. Али, организатори су изабрали узбудљивији начин одређивања победника.

Сада је на реду била супруга мецене Јопа ван Остерома која је од два коверта извукла онај на коме је писало – Полгар. Значи, Жужа је имала право да одреди победницу меча.

Злато, сребро и лутрија

У две потпуно једнаке кутије налазиле су се медаље Шаховске федерације Монака. Једна је била победничка – златна, а друга сребрна. Кутијама је пришла Нана Јоселијани, узела их и положила у шаховску кутију испод шаховских фигура. Тако су судбоносне кутије биле маскиране са 32 шаховске фигуре. Једна кутија била је с леве, а друга с десне стране. Затим је шаховска кутија затворена и њој је пришла Жужа Полгар. Онда је она, по мишљењу многих, начинила грешку што право избора није дала неком од присутних, већ је судбину узела у сопствене руке. Пришла је шаховској табли, мало размислила и показала на десну страну. Када су кутију са десне стране отворили – у њој је била сребрна медаља. Затим је отворена и друга кутија и тамо је, природно, била златна, Нанина, медаља. И тако је један узбудљив меч завршио као лутрија. Једино је награда на такмичењу подељена равноправно: свака од учесница добила је по 60.000 швајцарских франака.

Сличан завршетак имао је и квалификациони меч за Светско првенство у шаху који се играо у Атини између велемајстора Бруна Парме и Либерзона (Израел). Меч се завршио без победника – 4:4 и жреб је требало да одлучи ко иде даље. То је учињено на сличан, али једноставнији начин. Судија турнира Трандафилос Шапарас узео је две шаховске кутије и у сваку од њих ставио по једног пешака – белог и црног. Парма је право избора препустио Либерзону који је био срећне руке. Изабрао је кутију у којој је био бели пешак – што је значило да је он победник меча у коме није било новчаних награда.

Славко Домазет

ЗАШТО СУ ПУСТИЊЕ СУВЕ?

У „Забавнику“ сам с пажњом прочитао занимљив текст о животу у иранској пустињи, па ми је пало на памет да вас питам зашто су пустиње тако суве.

РАДОВАН
Топола

гасови. Од тих састојака живи организми углавном искоришћују кисеоник, за дисање, и угљен-диоксид који је за све биљке са хлорофилом извор угљеника. Гасовити азот из ваздуха не могу да искористе ни биљни ни животињски организми изузев мале групе бактерија и гљива (азотофиксатори) које од њега стварају своје беланчевине.

Свим овим организмима за живот су потребни и други састојци хране, које обично налазе у води, земљишту и другим органским материјама, где се развијају као на својим природним подлогама. У том погледу изузетак је поменута „подрумска плесан“. Она се развија у влажним винским подрумима, на њиховим голим каменним зидовима или окреченим таваницама, односно на гвозденим преградама и чистим стакленим боцама. Очигледно је да из таквих подлога ова гљивица не може да извуче готово ништа за исхрану, али се зато храни органским једињењима која се, као пара, налазе у ваздуху. То су алкохол и разне органске киселине настале врењем шире у вино ■

Пустиња је област у којој могу да постоје само посебни облици живота. Они се, будући да су све пустиње сиромашне влагом, одржавају готово без воде.

Биљни свет у једној области углавном зависи од количине падавина. Шуме расту тамо где има довољно кише, трава ниче тамо где пада мање кише, а где је она још ређа, могу да расту само нарочите, пустињске биљке.

Вреле пустиње у близини екватора, као што је Сахара у Африци, леже у супротском појасу у коме се ваздух слеже и

постаје топлији и сувљи. Земља у овим областима је сува иако оне леже поред океана. То важи и за пустиње у северозападној Африци и западној Аустралији.

Друге пустиње настале су, углавном, због велике удаљености од мора и његових влажних ветрова, али и планина, које се налазе између тих пустиња и мора. На овим планинама киша може да падне на страни окренутој мору, а унутрашња остаје сува. Та појава назива се „заклоњеност од кише“. Пустиње средње Азије склоњене су од кише великим ланцем Хи-

ЈА ♥ ПТТ

ПРИПРЕМА
ЈОВА
РАДОВАНОВИЋ

ИЛУСТРОВАО
ДОБРОСАВ
БОБ
ЖИВКОВИЋ

И ОД ВАЗДУХА СЕ ЖИВИ

Занима ме да ли постоји живо биће које буквално „живи од ваздуха“.

НИКОЛА
Инђија

Такво биће заиста постоји. То је једна гљивица из групе плесни (*Cladosporium cellare*) позната под именом „подрумска плесан“.

У ваздуху се налазе кисеоник, азот, угљен-диоксид и неки други

ЗАЈЕДНИЦА РАВНОПРАВНИХ

Молим вас да ми одговорите шта је то кибуц.

СТОЛЕ
Голубац

Кибуц (хебрејски – заједница) заједничко је пољопривредно насеље у Израелу. У тој заједници сви чланови су равноправни, искључено је плаћање радника, у њиховим међусобним односима влада одсуство новца, а задовољавање потреба у складу је с производним могућностима. Одгајање и васпитање деце у великој мери је поверено заједници, а образују се у својим школама.

Изворни кибуци били су пољопривредне задруге засноване на заједничком обрађивању земље и заједничком управљању производњом. Први јеvreјски досељеници у Палестину, почетком 20. века, видели су у пољопривредној заједници основну ћелију за остварење препорода народа кроз препород земље, уз потпуну посвећеност раду. Први кибуц, Драганију, основао је 1909. године руски Јеврејин А. Д. Гордон.

Непосредно после Другог светског рата, из економских разлога устројство кибуца по-

степенено се, од задружне, претварало у колективистичку

заједницу. Пре стварања Израела, 1948. године, и непосредно

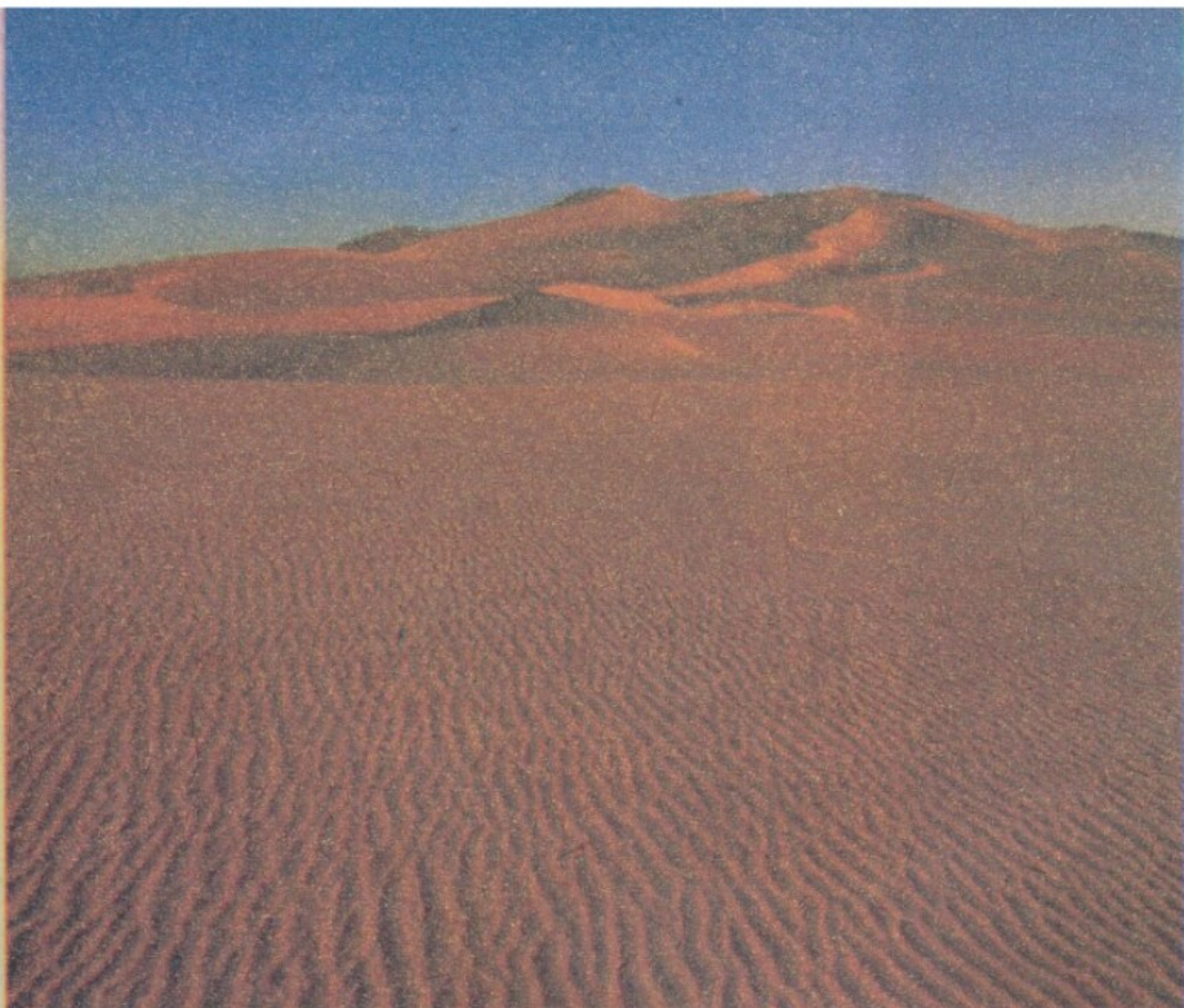
после тога, кибуци – посебно они на граници – имали су одбрамбену улогу.

Данас развој израелске пољопривреде захтева запошљавање и најамних радника. Ипак, кибуци и даље остају јединствен облик израелског друштва, с јаким утицајем јеvreјске традиције ■

малаја и Тибетанском висоравни, пустиње Великог басена на западу Сједињених Америчких Држава великим планинским ланцима као што је Сијера Невада...

Нису све пустиње исте: тамо где је много песка ветрови могу да створе пешчана брда или дине и то су пешчане пустиње, а у стеновитим преовлађују голе стене■

СРБСКИ

ПРВИ КУВАР

КУВАРЪ

Занима ме када је и где објављен наш први кувар.

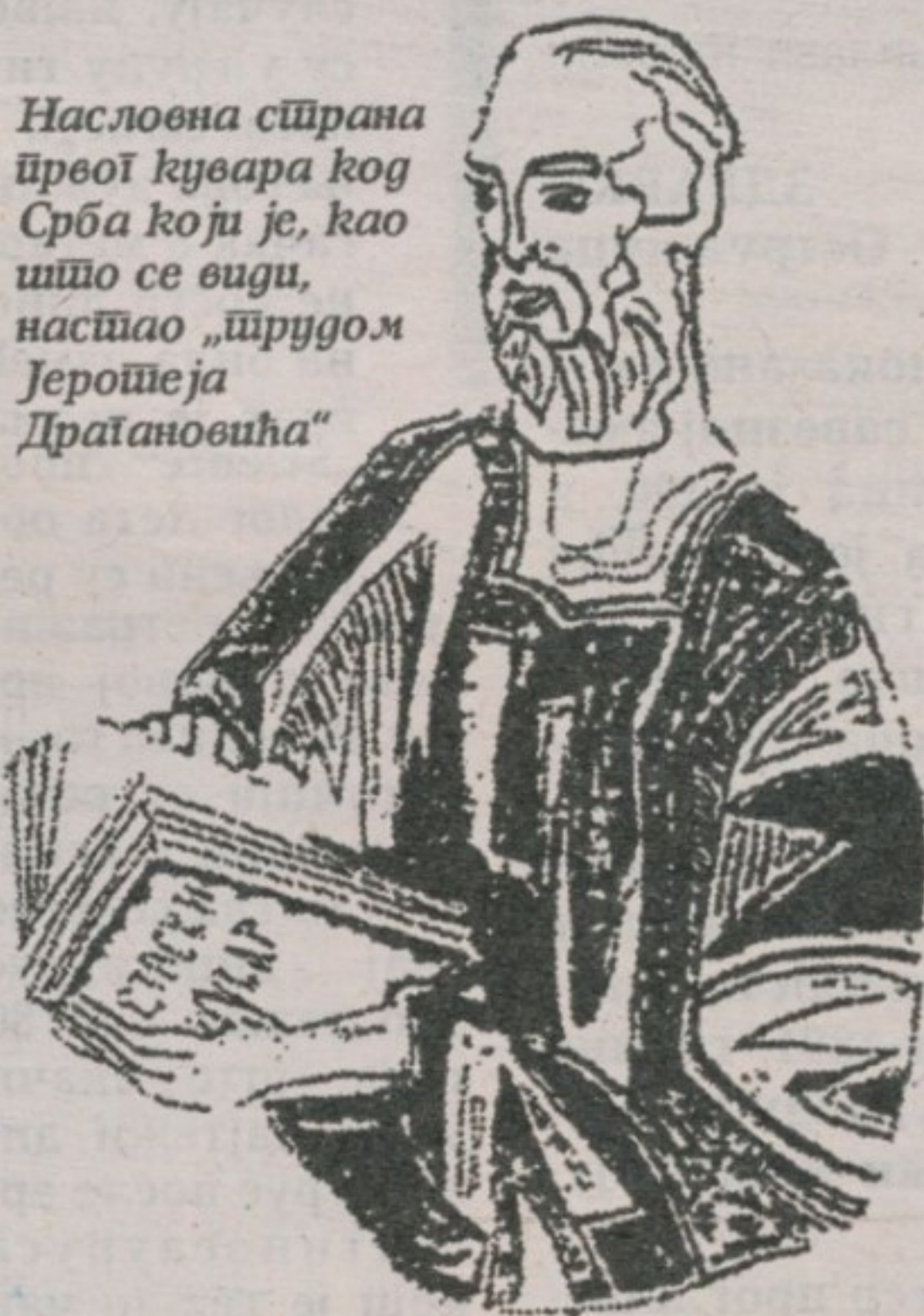
АЛЕКСАНДРА
Обреновац

Први кувар код Срба појавио се 1855. године у фрушкогорском манастиру Крушедолу, а издао га је јеромонах Јеротеј. Разлог да се изда овакав приручник он је видео у лошој исхрани Срба и њиховом скромном знању о тој области. Зато је у предговору Куvara нагласио: „Из ове ће књиге наш подмладак Србски научити јела зготовити, и за стомак здрава, без да претерује у мастима и чему другоме.“

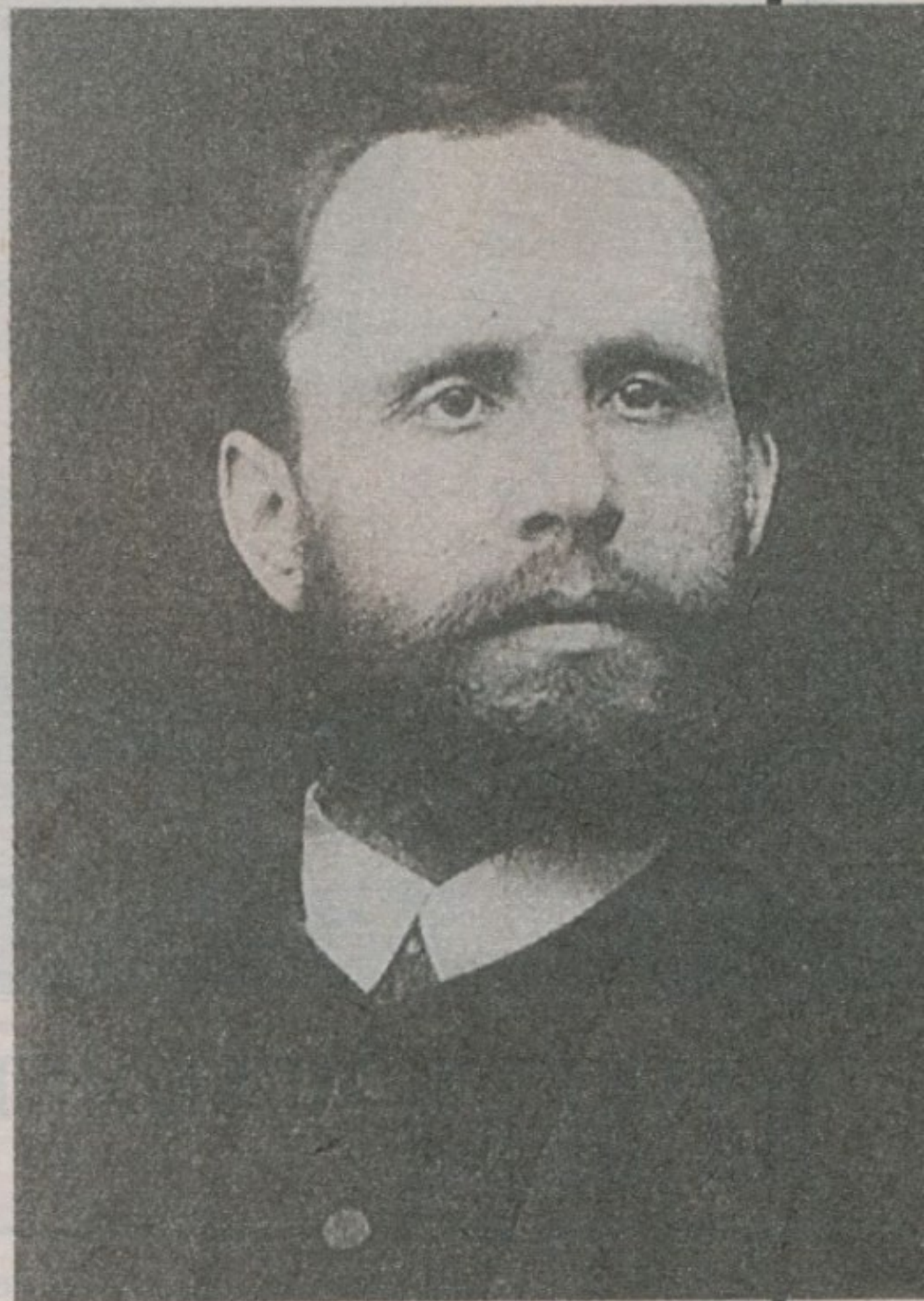
Две деценије касније, из пера Катарине Поповић Мицине, објављен је други кувар код Срба. Ово дело штампано је у Новом Саду, 1877. године, под насловом: „Велики српски кувар за домаћице и оне које то желе бити и за гостионичаре“■

ТРУДОМЪ

Насловна сѣрана
преоѣ куvara код
Срба који је, као
што се види,
настао „шрудом
Јеротеја
Драгановића“

КОМПОЗИТОР И КАПЕЛНИК

Молим вас да ми одговорите зашто се моја улица зове Јенкова.

ИВАНА
Београд

Твоја улица добила је име по Даворину Јенку (1835–1914), композитору и капелнику Народног позоришта у Београду. Словенац по рођењу, Јенко је студирао право у Бечу, али је напустио изучавање правних наука и посветио се музици.

Најпре је био хоровађа Српског друштва у Панчеву, а затим капелник Народног позоришта у Београду. Композовао је велики број песама („Сабљо моја, димискијо“, „Где си, душо“) и музику за више комада с певањем („Ђидо“, „Потера“, „Сео-ска лола“)■

ЗАВИСИ ОД СОЛИ

Занима ме на којој се температури мрзне морска вода.

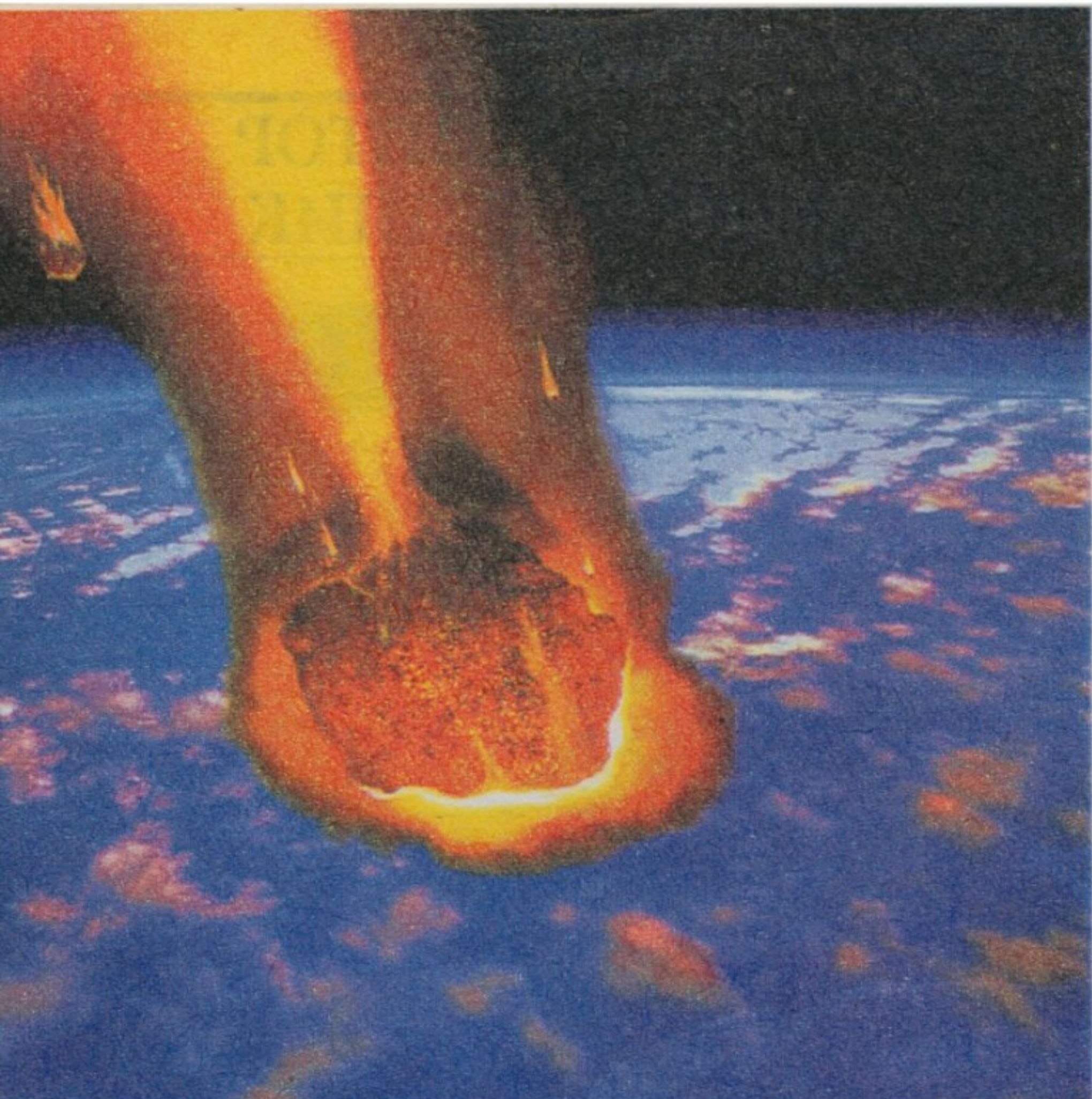
РАЈКО
Панчево

За разлику од слатке воде, која почиње да се мрзне на 0°C, морска вода нема одређену тачку мржњења: температура на којој долази до стварања кристала леда у мору зависи од салинитета (сланости). Тако, рецимо, при средњем салинитету за океане од 3,5 промила (3,5 грама соли на литар воде), температура мржњења износи -1,9°C. Када почне да се ствара лед, већи део соли остаје у води што снижава температуру мржњења■

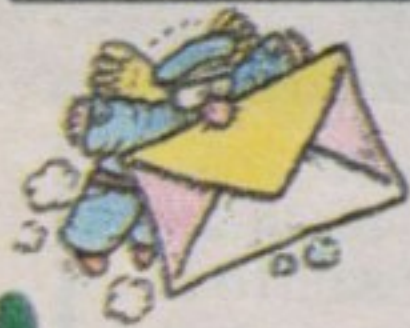

ПОДМТНИК
ЗАБАВНИК

1. 2. 2002.

НАЈВЕЋИ МЕТЕОРСКИ КРАТЕР

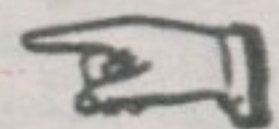
Занима ме где се на Земљи налази највећи кратер који је начинио метеор.

ЗДРАВКО
Остружница

Највећи кратер на Земљи, за који је доказано да је настао услед пада метеора, налази се у савезној америчкој држави Аризони. Његова дубина је 190, а пречник 1250 метара. Процењује се да је улегнуће настало пре око 20.000 година, од удара гвозденог метеорита снаге око два милиона тона, што одговара експлозији атомске бомбе од 5,5 мегатона. Том приликом избачено је око 200 милиона тона стена.

Кратер у Аризони откривен је тек 1879. године. Највећи нађени део метеорита тежак је готово читаву тону. Ти делови, иначе, налазе се у музејима или приватним збиркама. У деловима овог метеорита 1891. године утврђено је и присуство дијаманата. Они су, додуше, микроскопске величине, али су на високој цени захваљујући свом космичком пореклу.

Област Аризоне у којој се налази тај кратер проглашена је за национални парк.

НАЈДУЖИ ДИНОСАУРУС

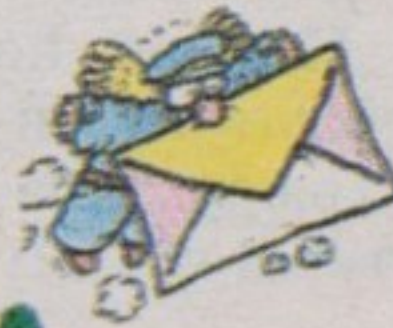

Према досадашњим истраживањима, који је скелет диносауруса био најдужи?

КИКИ
Београд

Не постоји баш тачан одговор на ово питање. У сваком случају, највећи диносауруси до сада нађени сврстани су у групу титаносауруса. Огроман скелет имао је *Diplodocus carnegi*, нађен у Вајомингу (САД) још 1899. године: његова дужина била је 26,6 метара, а само врат био је дугачак 8 метара! Током 1991. године у Мексику су ископане кости диносауруса *Seismosaurus hallorum* чија је дужина била између 39 и 52 метра! Био је биљојед, а и његов врат је веома дугачак. У угледном научном часопису "Science" прошлог лета објављени су резултати истраживања о новој врсти *Paralititan stroitheri* чији су остаци нађени у Египту. Сматра се да је овај диносаурус био тежак чак 80 тона, што значи да је најтежи диносаурус после аргентиносауруса који је тежио чак 100 тона.

ЦИЛИНДРИЧНЕ ЛИМЕНКЕ

Зашто су лименке са соковима, минералном водом или пивом увек цилиндричног облика?

ПЕТАР ЈОВАНОВИЋ
Београд

Захваљујући развијеним технологијама, посуде у које се пакују напаци, млеко, сокови, пиво и друго, могу бити израђене од најразличитијих материјала и у исто тако различитим облицима: од пластике, картона, стакла, лима и

VOLIM DA IGRAM IGRICE SA SEGE
I SONI PLEJSTEŠNA, PA ME ZANIMA
DA LI OVA ZABAVA MOŽE BITI ŠTETNA
PO ZDRAVLJE.

VLADO DOBRIĆ

PALIZ

LAJOSA VERMEŠA B.B

PALIC

24413

тако даље. Сматра се да је најзгоднија за паковање у магацине амбалажа троугластог облика. Цилиндрични облик је најлакше направити, могућно га је херметички затворити, а што је најважније, најтеже се оштећује. Нема углова и оштрих врхова који би могли бити савијени или прободени. Уосталом, због тога се и саламе, као и сиреви, пакују у амбалаже (црева) цилиндричног облика. У случају да је спољна температура висока, топлота се равномерно распоређује, а уколико лименка бива притиснута неким тешким предметом, за разлику од паралелоипеда, неће бити оштећена ■

ПАДАЊЕ С КРЕВЕТА

Како то да човек, док спава, готово никада не падне с кревета?

МЕЛИТА АЛИМОВИЋ
Београд

Док спавамо, ми нисмо у потпуности одвојени од своје околине. Мозак наставља да ради, па смо и даље способни да надзиремо покрете сопственог тела у простору. Док спавамо, често мењамо положај будући да осећамо потребу да покрећемо појединачне делове тела, пре свега ноге и руке. Једини тренутак када бисмо могли да паднемо јесте време РЕМ фазе сна (Rapid Eye Movement) током које се троши велика количина енергије и човек изводи оне покрете које му „задаје“ сан. У исто време мишићи тела потпуно су опуштени јер таква „команда“ долази из мозга. Готово да не постоји могућност да паднемо. Код извесних људи после педесете године живота јавља се једна промена: мозак више не умртвљује и не опушта мишиће и ти људи заиста могу да падну с кревета ■

ПОЛИТИКИН
ЗАБАВНИК
1.2.2002.

РЕШЕЊА

ПОМИЦАЉКА

Неготин и Краљево

МОЗГАЛИЦА

Пет (број различитих слова у имену)

СКАНДИНАВКА

Потемкинова села, угор, орепина, Ен, сркнути, уронити, Та, ананас, р, Рос, Ино, Ерак, штит, њакати, оптимист, акати, свратиште ■

БОЦЕ

На слици је 17 боца

ИСПУЊАЉКА

Лаза Костић (Никола, лепеза, Бамако, баласт, Дравић)

УКРШТЕНЕ РЕЧИ

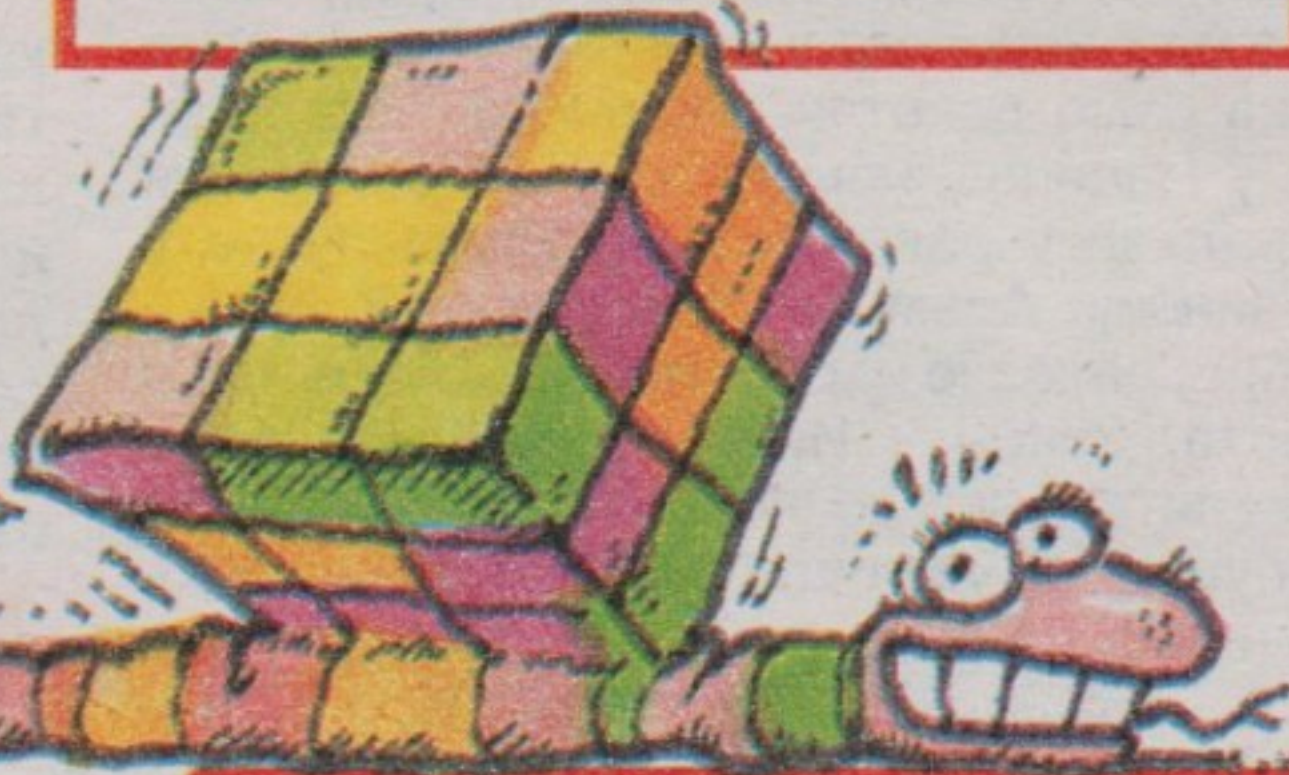
Јованче, ОК, март, херој, о, ара, ЕАЛ, н, сасма, шкртац, отолит, врше, Ен, аа, кора, Кулин, Ђ, осинити ■

КОМБИНОВАНА УКРШТЕНИЦА

Базен, средиште, Енглеска, аверс, рт, Иркиња, арак, Лил, вателин, пи, иперит, нерад, м, намир, Кина, Ати, суварак, нана, маратон, скрама, стилистика, сат ■

СКРИВЕНА УКРШТЕНИЦА

Браун, тренд, м, престати, раскорак, Ткон, ши, Ив, Ист, анода ■

КО ЧИТА

ЗАБАВНИК

ТАЈ И ЗНА

1. В, 2. В, 3. А, 4. В, 5. Б, 6. Б, 7. А, 8. А, 9. В, 10. А, 11. А, 12. В, 13. В, 14. В, 15. Б, 16. А, 17. В, 18. А, 19. Б, 20. В.

РЕЗУЛТАТ:

0-9: Погледајте у енциклопедији или уибенику!

10-14: ДОБРО

15-17: ОДЛИЧНО

18-20: ИЗУЗЕТНО

РЕШЕЊЕ

— четрдесет девет

на ствар по закону обавезно означавање имена

ПОЛИТИКИН
ЗАБАВНИК

БРОЈ 2608

YU ISSN 0032-339X

Први број „Политикиног Забавника“ изашао је 28. фебруара 1939. године

Главни и одговорни уредник Зефирино Граси

Генерални директор Дарко Рибникар

Оснивач и издавач „ПОЛИТИКА“ А. Д.

Штампа Штампарија Политике А.Д.
11000 Београд,
Македонска 29

Заменик Главног и одговорног уредника Недељка Сташић

Ликовно графички уредник Душан Глушац

Графички уредник стилиста Горан Војиновић

Редакција Бојана Дожић
Слободанка Делибашић
Мина Илић
Петар Милатовић
Весна Милић
Вито Недељковић
Мирјана Огњановић
Биљана Орловић
Љубомир Патрновић
Јова Радовановић
Весна Ракић
Весна Софреновић
Миленко Тодоровић

Техничка редакција Слободанка Вујић
Зоран Петканић
Митра Тиљев

Секретаријат Зорица Филиповић

Редакција „ПОЛИТИКИН
ЗАБАВНИК“
Македонска 29
11001 Београд, П. факс 124

Телефони Секретаријат 3224-471

Техничка редакција 3226-620

центра 3224-191 и 3225-761
претплата 3228-776

Маркетинг агенција Македонска 31/1,
тел. 3220-645

Рукописи, фотографије и цртежи се не враћају.
На основу мишљења Републичког секретаријата
за културу СР Србије, број 413-2973-02 од 22. 1
1973. године не плаћа се порез на промет.

ПРЕТПЛАТА ЗА НАШУ ЗЕМЉУ:

1 месец 156,00 дин. 3 месеца 468,00 дин. 6 месеци 936,00 дин.
Претплата на жиро рачун број: 40801-603-2-47280,
уз обавезну назнаку: „ПОЛИТИКА“ А. Д.

ПРЕТПЛАТА НА ЛИСТ
„ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК“

ПРЕТПЛАТА ЗА ИНОСТРАНСТВО:

Полугодишња/возом: 69 EUR или противвредност
осталих валута. Полугодишња/авионом: I група -
Европа: 96 EUR. II група - Азија - Африка: 102
EUR. III група - Америка - Аустралија: 108 EUR
или противвредност осталих валута.

ПРЕТПЛАТА СЕ ВРШИ ПРЕКО:

DEUTSCHE BANK AG, Frankfurt/M. FR Germany, SWIFT: DEUTDE33, на рачун број: 100935966200, КОМЕРЦИЈАЛНЕ БАНКЕ АД БЕОГРАД, Београд, FR YUGOSLAVIA, SWIFT: KOVBYUBG, BLZ 99900158, А У КОРИСТ „ПОЛИТИКА“ АД, Београд
Као сврха уплате ОБАВЕЗНО навести „претплата на лист“.

Кошију уплате обавезно послати на адресу
ПОЛИТИКА АД, 11000 Београд,

29. новембра 24/1 Yugoslavia
• Уплате за ОГЛАС на горе наведени рачун, а
копију уплате на факс:
++381 11 3226 353 или ++381 11 3249 293
Годишњу претплату на лист не примамо.

Интернет адреса: <http://www.politika.co.yu>
Е. пошта: politikin.zabavnik@politika.co.yu

ИМПРЕСУМ (латински IMPRESSUM), штампана ствар по закону обавезно означавање имена издавача и уредника одговорних за садржај

ИМПРЕСУМ (латински IMPRESSUM), штампана ствар по закону обавезно означавање имена издавача и уредника одговорних за садржај

УПОЗНАЈ СВЕТ У ПОНОЋ И ПЕТ

Најбољи светски документарни програм

на телевизији ПОЛИТИКА

РЕПРИЗЕ наредног дана 10³⁰ - * СУБОТОМ у 17⁰⁵

ПОНЕДЕЉАК

УТОРАК

СРЕДА

ЧЕТВРТАК

ПЕТАК

ГЕОПОЛИТИКА

СТИЛ
ЖИВОТА

КУЛТУРА,
ЦИВИЛИЗАЦИЈА

У ДИВЉИНИ

ИСТРАЖИВАЧ

ВЕЛИКИ ИНДИЈСКИ НОСОРОГ

Обично се мисли да је Африка дом егзотичних животиња, али и Индија је постојбина јединствених животињских врста. Међу њима почасно место припада величанственом индијском слону, па асамском воденом бивољу, али и разним егзотичним птицама, мајмунима... Вековима, међутим, ловци су долазили у Индију у потрази за овим животињама, али и другим, још егзотичнијим, као што су митолошка бића кентаур, грифон и једнорог. Ипак, од свих животињских врста, стварних и измишљених, мало коју толико прогоне и лове као великог индијског носорога.

Индијски носорог разликује се од афричког по томе што има један рог. А он, како се вековима сматрало, поседује магичка својства, лечи неплодност, епилепсију и главобољу. Ово празноверје потиче

из времена када су стари Грци и Кинези забуном помешали носорога са митским једнорогом и веровали да једнорог поседује магичне моћи. Наука је доказала да рог носорога није никакав чаробни предмет, али људи још верују у то.

Једна од најстаријих живих врста, носорог је уједно и једна од најугроженијих. Не прети му природа, већ човек. Због поменутог празноверја почетком прошлог века број носорога у северној Индији свео се на само десетак. Упорношћу одговорних у Националном парку Казиранга који се налази у равници реке Брамапутре у провинцији Асам на североистоку земље тај број данас је нарастао на око хиљаду и двеста. Закон у Индији такође се бави овим питањем и дозвољава ловочуварима да пуцају на ловокрадице чак и без упозорења.

И на први поглед може да се примети да индијског носорога нико не лови због његове лепоте. Уши су му високо на глави, има ситне очи и избачење горњег усну. Његова кожа пада у наборима преко плећа и само одаје утисак чврстог оклопа. Носорог, у ствари, грађом подсећа на тенк, али када је у опасности може да трчи брзином од 30 километара на час.

Ова животиња поједе огромну количину хране. За 1200 носорога који тренутно обитавају у Националном парку сваког дана потребно је неколико тона хране. Да би обновили ливаде на којима пасу носорози, ловочувари пале траву једном годишње, а само две недеље после тога посебно засађена „слоновска трава“ на путу је да достигне висину од готово пет метара.

Индијски црвени носорог најчешће је у пратњи чапљи. Оне вешто користе носороге да би се храниле жабама и инсектима које узнемире кораци носорога. Док лута у потрази за храном, у страху од могућих непријатеља, носорог се, као изузетно кратковид, ослања пре свега на слух и, ослушкујући ветар, препозна опасност.

Донедавно је индијски носорог имао само неколико природних непријатеља. Сада је постао усамљеник окренут себи бринући како да задовољи своје потребе. Од славне прошлости остало је само то што га многи још повезују са грациозним једнорогом, животињом која никада није постојала...■

Ана-Марија Симоновић

ПОДНИКНИ
ЗАБАВНИК

1.2. 2002.

ТЕЛЕВИЗИЈА ЈЕ
ПРОНАЛАЗАК
КОЈИ ВАМ ЈЕ
ОМОГУЋИО ДА У
СВОЈОЈ
ДНЕВНОЈ СОБИ
ВИДИТЕ ЉУДЕ
КОЈЕ ИНАЧЕ
НИКАДА НЕ
БИСТЕ
ПУСТИЛИ У
КУЋУ.

Дејвид Фрост,
енглески ТВ
водител
(рођен 1939)

МИСЛИМ ДА
ТЕЛЕВИЗИЈА
ВЕОМА
ОБРАЗУЈЕ. КАД
ГОД НЕКО
УКЉУЧИ ТВ, ЈА
ОДЕМ У
ДРУГУ
СОБУ И
ЧИТАМ
ДОБРУ
КЊИГУ.

Гручо Маркс
амерички комичар
(1890-1977)

НИКАД
НИСАМ
ГЛЕДАО ЛОШУ
ЕМИСИЈУ. БОГ
МИ ЈЕ ДАО УМ
ДА ЈЕ
ПРЕПОЗНАМ И
ПРСТ ДА
ИСКЉУЧИМ ТВ.

Џек Пер
амерички забављач
(рођен 1918)

СВАКИ ПУТ КАДА ПОМИСЛИТЕ ДА ЈЕ ТЕЛЕВИЗИЈСКИ ПРОГРАМ ПАО НА
НАЈНИЖЕ ГРАНЕ... ПОЈАВИ СЕ НЕКА НОВА ЕМИСИЈА КОЈА ВАС НАТЕРА ДА
РАЗМИСЛИТЕ ГДЕ ЈЕ ТА НАЈНИЖА ГРАНА.

Арт Бачволд
амерички новинар
(рођен 1925)

РЕКЛИ СУО ТЕЛЕВИЗИЈИ

ТЕЛЕВИЗИЈСКИ ПРОГРАМ У АМЕРИЦИ ЈЕ КАО ТОСТЕР: ПРИТИСНЕШ ДУГ-
МЕ И СВАКИ ПУТ ИСПАДНЕ СКОРО ИСТО...

Алфред Хичкок
енглески редитељ (1899-1980)

У ХОЛИВУДУ СЕ НЕ
БАЦА ЂУБРЕ... ОД
ЂУБРЕТА СЕ ПРАВИ
ТЕЛЕВИЗИЈСКИ
ПРОГРАМ.

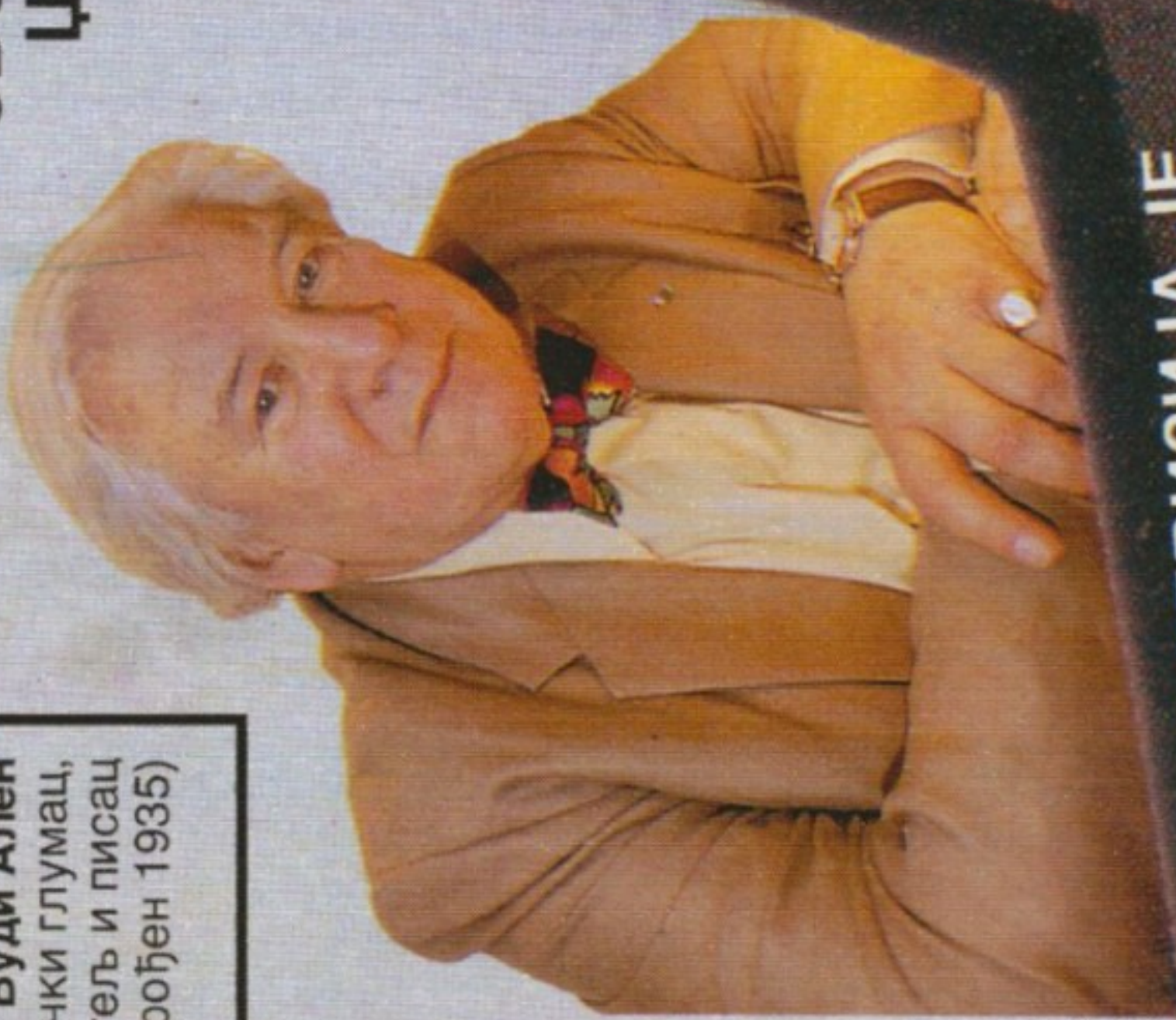
Вуди Ален
амерички глумац,
редитељ и писац
(рођен 1935)

МНОГИ ЉУДИ СЕ
ОКРЕЋУ
ТЕЛЕВИЗИЈИ, НЕ У
НАДИ ДА ЋЕ СЕ
ЗАБАВИТИ, ВЕЋ ИЗ
ОЧАЈАЊА ШТО ИМ ЈЕ
СВЕ ДРУГО У
ЖИВОТУ ПРОПАЛО.

Чарли Чаплин
енглески глумац, сценариста и
редитељ
(1889-1977)

ЗАШТО ЉУДИ ИЗЛАЗЕ ИЗ
КУЋЕ И ПЛАЋАЈУ КАРТУ ДА
БИ ГЛЕДАЛИ ЛОШ ФИЛМ,
КАДА МОГУ ДА ОСТАНУ У
СВОЈИМ ДОМОВИМА И ЗА
ЦАБЕ ГЛЕДАЈУ ЛОШ ТВ
ПРОГРАМ.

Џон Озборн
британски писац и сценариста
(1929-1994)

Питер Јустинов
енглески глумац,
продуцент,
сценариста и редитељ
(рођен 1921)

БИТИ ТЕЛЕВИЗИЈСКИ
ГЛУМАЦ ЗА МЕНЕ БИ
БИЛО КАО ДА МЕ ЈЕ
КАПЕТАН ЗАМОЛИО ДА
ЗАБАВЉАМ ПУТНИКЕ
ДОК БРОД ТОНЕ.

ЗА МИЛИОНЕ И МИЛИОНЕ ГЛЕДАЛАЦА ТЕЛЕВИЗИЈА ЈЕ
ПОСТАЛА НАВИКА, ОМЕКШИВАЧ МОЗГА, СМРТ ЗА
УКУС.

Луис Кроненбергер, амерички критичар и писац (1904-1980)

ТЕЛЕВИЗИЈА ЈЕ
ПРВА, ПРАВА
ДЕМОКРАТСКА
КУЛТУРА
- ДОСТУПНА ЈЕ
СВИМА И ПОТПУНО
ПРИЛАГОЂЕНА
ОНОМЕ ШТО ЉУДИ
ЖЕЛЕ. НАЈУЖАСНИЈА
СТВАР НА СВЕТУ ЈЕ
ТО ШТО ЉУДИ ЖЕЛЕ.

Клајв Барнс
енглески новинар и писац
(рођен 1927)

ДА НЕМА СТРУЈЕ, СВИ БИСМО ГЛЕДАЛИ
ТЕЛЕВИЗИЈУ ПОД СВЕТЛОШЋУ СВЕЋА.

Џорџ Гоубел, амерички комичар (1919-1991)

BY JIM DAVIS

ГАРФИЛД GARFIELD GARFIELD GARFIELD

